מספר 1127 שנה 22 כ"ח ניסן תשי"ט, 6.5.1959 המחיר 550 פרוטה

העולם הזה

תעלומת הרצח לרגלי המצדה

מי רצח את שוע?

האמנם נרצחו שוע אסינגר ויצחק ליפשיץ בידי ערבים?

*

לאן נעלמו עקבות הרוצחים?

העולם הזה

בלי מורא · בלי משוא פנים ·

רחוב גליקסון 8, תל־אביב, טלפון 26785, ת. ד. 136. מען למברקים: „עולמפרס". המוציא לאור: העולם הזה בע"מ. דפוס משה שהם בע"מ, ת"א, טל. 31139. ההפצה: דוד סופל ובניו, תל־אביב. המערכת איננה אחראית לתוכן המודעות.

העורך הראשי: אורי אבנרי
ראש המערכת: שלום כהן
עורך משנה: דוב איתן
עורך כיתוב: סילבי קשת
עורך תבנית: זקי
כתב בכיר: אלי תבור
צלם המערכת: אריה סרו
חברי המערכת: מנשה בר־דיין, שייע גלזר, לילי גלילי, דויד הורוביץ, רותי ורד, אברהם חרמון, יוסף אברחמרי, אביבה סטו, עמוס סיגו, שלמה סרו.

העתון הנקרא ביותר במדינה

דלק יקר.

בימי מלחמת־העולם, כשכל טיפה של דלק היתה יקרה, הדביקו האנגלים בתחנות־האוטובוסים מודעות שנשאו את השאלה: „האם נסיעה זו הכרחית באמת?"

הייתי רוצה להציג שאלה זו — כמעט ברגע האחרון — לגבי מיצעד צה"ל ביום העצמאות הקרוב. האם מסע זה נחוץ באמת?

אני כשלעצמי אוהב מיצעדים צבאיים. אני נהנה למשמע צליליה של תזמורת צבאית. אני נהנה למראה יחידה הצועדת יפה. במקרה היחיד שהשתתפתי, כחייל, במיצעד חגיגי ועברתי על פני שר־הבטחון, נהניתי גם מהצעידה עצמה.

אולם הפעם, דומני, ישנן כמה וכמה סיבות טובות מדוע לוותר על המיצעד.

★ ★ ★

ראשית: זה עולה כסף. רק משרד־הבטחון יכול לחשב כמה זה עולה — אך ברור כי ההוצאות מגיעות למאות אלפי לירות: הדלק למכוניות, לטאנקים ולמטוסים, השכר לחיילי מילואים, הבלאי של כל סוגי הנשק המשתתפים, עבודות ההכנה של המסלול ותיקון הכבישים לאחר מכן.

איני יודע מה היתה ההצדקה להקים במות חדשות לגמרי, תחת להשתמש במקום שהוכשר לכך במיצעד התל־אביבי האחרון. איני יודע גם מה ההצדקה לקחת אנשי־מילואים ולבזבז ימי־עבודה יקרים לצורך הצגת־ראווה כזאת.

בשעה שיהודי אמריקה נקראים (באמצעות מודעות־תרמית ונאומי־שקר) להרים את תרומתם למען העליה שלא באה, ובשעה שהממשלה הטילה על כולנו מסים חדשים בעזרת תרמית דומה — האם מותר לבזבז הון תועפות על מיצעד של שעה־שעתיים?

★ ★ ★

שנית: רעיון הצבא אוכל את רעיון העצמאות. במרוצת השנים הפך יום העצמאות ליום צה"ל. המיצעד הוא המאורע המעניין היחיד של היום. הרעיון הנהדר של העצמאות ה־ממלכתית מתרוקן בהדרגה מכל תוכן, זולת התוכן היחיד של קיום צה"ל (ושר־הבטחון).

האם אין תוכן אחר? האם הצגת כלי־משחית ומכשירי־רצח (שהם, למרבית הצער, עדיין דרושים בימינו) הוא הדבר היחיד המאפיין את ישראל? האם אין תוכן אחר — שאיפת בנין, חדוות־יצירה, שיגשוג תרבותי, שמחת־נעורים?

★ ★ ★

שלישית: האם יש בכל זה תבונה פוליטית?

מזה זמן רב, גבולותינו שקטים (יחסית). המחנה הלאומי הערבי עסוק במאבקים פנימיים.

מרוץ־הזיון המטורף בינינו לבין הערבים נרדם. מובן שכל צבאות המרחב, כולל צה"ל, שוקדים בשקט על שיכלול ציודם החדיש. אולם תהליך שיגרתי זה איבד את צורתו הדרמטית, המרעישה. האם כדאי ל־דרבן מחדש את המרוץ על־ידי הצגת־ראווה של שפע כלי־נשק חדשים, תוך התפארות של שבועות וחודשים מראש בנאומי־פרס ובנאומי־פרסומת?

אין ספק: צה"ל הוא אחד הגורמים לקיום השקט הנוכחי. אולם הפרסטיג'ה של צה"ל במרחב אינה זקוקה לשום הצגה או תזכורת. איש בעולם אינו מטיל ספק בכושרה הצבאי של ישראל. הספק מופנה דווקא לגבי כושרה הפוליטי והכלכלי.

ואילו בארץ — האם יש צורך בהצגות כדי להדק את היחסים בין העם והצבא? כבר כיום הדוקים יחסים אלה עד כדי כך שכל אורח זר רואה בהם את התכונה העיקרית של המדינה. עוד מיצעד אחד לא יוסיף דבר.

★ ★ ★

הצבא איננו צעצוע. זהו מכשיר סכני, שנוצר למען משימה מסויימת מאד. משימה זו רצינית ואכזרית, והלוואי שצה"ל לא ייקרא עוד לעולם לשאת בה.

ילדים משחקים בחיילים. לעתים אוחזת ילדותיות זו גם במבוגרים, וביחוד בעסקנים אזרחיים שמכשיר זה הופקד בידיהם. אולם הצבא אינו מישחק.

אל נשחק בו!

מכתבים

מתי אוסרים מרגל?

ברשימתכם המאלפת על בני חורי (העולם הזה 1126) אתם מציגים את השאלה העיקרית: מדוע הונש המשפט נגד השניים רק 18 חודש אחרי שנודע לש.ב. כי הם ניתקו את המגע עם הסוכנים הזרים, ו־22 חודש אחרי שנודע לש.ב. על יצירת המגע הזה?

ציינתם כמה סיבות אפשריות, אך פסחתם על הסיבה העיקרית. היא אופיינית לא רק לפרשת בני חורי, אלא לרוב פרשות־הריגול הילדותיות הצצות בציבור הערבי (בניגוד לפרשות החמורות, בהן מעורבים לרוב דווקא יהודים וזרים).

הש.ב. אינו מגיש משפטים סתם. אחרי שנודע לו על רשת־ריגול מסויימת בין הערבים, אין הוא ממהר להגיש משפט. כי מאסר המרגלים והענשתם אינו העיקר בעיני הש.ב., אלא הרושם שהדבר עושה על הציבור.

הש.ב. מנהל מלחמה פסיכולוגית נגד דעת־הקהל הישראלית: בכל פעם כשגוברת הדרישה לביטול המימשל הצבאי, מוציא הש.ב. מן המקרר הגדול שלו איזו שהיא פרשת־ריגול (עליה נודע לו לרוב כבר לפני שנים). בעזרת סוכניו בקרב העתונות, הוא נותן לדבר פרסומת העולה בהרבה על חשיבות הפרשה עצמה. התוצאה היא שכל ישראלי הגון שואל את עצמו בתמימות: איך אפשר לבטל את המימשל הצבאי?

דויד פ., תל־אביב

ש.ב.: שמירה במקרר.

תהום האבדון

בקשר ל„יומנה של „אהובה" (העולם הזה 1125): מכיר אני נערה זו מיום היוולדה... מתוך דברי הוריה הסקתם כי נישואים אומללים הפכו למה שהינה. למעשה היא מושחתת מאז עמדה על דעתה. בעלה ביקש ממנה לעבור לגור בהתיישבות אך היא לא אוותה לנתק את קשריה עם אנשי האו"ם בירושלים. לאחר בנידותיה הרבות הוא הוכרח להתגרש ממנה...

הילל בן שחר, ירושלים

...אם התכוונתם להזהיר את הנערה הישראלית הממוצעת מהתדרדרות לתהום, הרי שכוונתכם טובה. אולם צריך להרבה יותר מכוונות טובות כדי להציל דור שלם המתדרדר לתהום האבדון.

בנציון סגל, עפולה

קראתי את מכתבו של עיסא עבוד מנצרת בעניין שלוש הנערות שחצו את הגבול (העולם הזה 1126) ותקוות רבות שתליתי במיעוט הערבי התבדו. חווג'ה עבוד היקר, כיצד אינך מתבייש להשוות שלוש צעירות שחצו את הגבול על מנת להתעלם באהבים, אל פדאינים ורוצחים החודרים לישראל במגמה מפורשת לשדוד, לרצוח ולהרוג? האם תדון לכף זכות הורגי רוכב אופניים ברחובות ורוצחי מטיילים במצדה? הלאלה תקרא אבות משפחה אומללים המחפשים טרף לבני־ביתם? שמא תסביר לי מה הנזק שעלולה היתה אהובה דנגית לגרום לנאצר ולקע"ם?

אילו ידעתי כי דבריו של עיסא עבוד הנם פרי השקפתו האישית, הייתי מסתפק בדברי אלה. אולם לצערנו מנשבות רוחות רבות מסוג זה בקרב המיעוט הערבי. על המימשל הצבאי להיכון, כל עוד השקפות הרסניות מסוג זה מהלכות ברחובות נצרת.

א. נחשון, תל־אביב

הקורא עיסא עבוד מנצרת כתב על רחמים שאתם רוצים לעורר בלב המצרים על אביבה וחברותיה, ומשווה אותן למסתננים מצריים. אז אם אתה, עיסא, חושב ככה, אז אתה חי בטעות. מסתנן מצרי שבא אלינו, לא בא לצורך רומנטיקה או אהבה. ואם תופסים אותו, הוא מקבל את כל הנוחיות ואפילו ריפוי שיניים, ככה שאין לו חשק לחזור הביתה. אבל אהובה הסתבכה בהרפתקה שבגללה צריכים לרחם על המצרים ולא על אהובה וחברותיה.

יואב משקל, טבריה

אי־הזמנה לקוקטייל

אי־הזמנת ישראל למסיבת־הקוקטייל במלון „וולדורף־אסטוריה" לכבוד יום־החרות האפריקאי (העולם הזה 1125) לא היתה המקרה הראשון מסוג זה. בקיץ 1958, בעת ביקורו באמריקה של ראש־ממשלת גאנה, קוואמה אנקרומה, נערכה בוושינגטון מסיבה, אליה לא הוזמנה ישראל. אולם אז לא התלוננה ישראל, כך שרק מעטים ידעו על העניין.

האגן

הברירה שעמדה לפני המדינות האפריקאיות בעת התקרית האחרונה היתה פשוטה. היה עליהן לבחור בין היחסים שיש להן בנפרד עם ישראל, לבין הסולידריות של כל הקבוצה האפריקאית בינה לבין עצמה. למדינות הלא־ערביות באפריקה היתה הסולידריות האפריקאית חשובה עד אין ערוך יותר.

בקשר עם זה, חשובה מאד רשימת־ההצבעות של ישראל באו"ם בעניינים אפריקאיים. היא נראית כך:

- בשנת 1952, בשעת מלחמת־השיחרור של תוניס, הצביעה ישראל בוועדה הפוליטית של האו"ם יחד עם צרפת ודרום־אפריקה, נגד מדינות אפריקה.
- בשנת 1953 הצביעה ישראל נגד הצעת־תיקון שהמליצה על משא־ומתן בין צרפת ותוניס „כדי להבטיח את הגשמת זכות ההגדרה העצמית בידי העם התוניסי".
- ב־1953, ושוב ב־1954, בעת מלחמת־השיחרור של מארוקו, הצביעה ישראל בוועדה הפוליטית נגד מדינות אפריקה בשאלה המארוקאית.
- ב־1953 הצביעה ישראל עם המדינות הקולוניאליות נגד קבלת החלטה שקראה ל„ועדת האו"ם בענין ההפליה הגזעית בדרום אפריקה" להוסיף ולשים עין על „המצב הגזעי בדרום אפריקה". כתוצאה מהצבעה זו חוסלה הוועדה.
- בשנת 1956 הצביעה ישראל נגד האפריקאים בשש הצבעות בענין אלג'יריה.
- בשנת 1957, בשעת מאבק נוהלי מסובך בנוגע למושבות הפורטוגליות באפריקה, אמנם הצביעה ישראל יחד עם המדינות האפריקאיות בכמה הצבעות שנגעו לעניין, אולם הצביעה נגדן בהצבעה הנוהלית המכרעת. חלוקת־הקולות היתה כה מאוזנת, שאלמלא הצביעה ישראל יחד עם פורטוגל, היו מדינות אפריקה זוכות לנצחון לאורך כל החזית. כתוצאה מהצבעת ישראל, הן נחלו מפלה.
- ב־1958 נמנעה ישראל מהצבעה על ההצעה שטאנגנאייקה ורואנדה־אורונדי תזכינה לעצמאות תוך חמש שנים.
- ב־1958 הצביעה ישראל, יחד עם צרפת ודרום אפריקה, נגד האפריקאים בשאלת אלג'יריה. גם בהצבעה זו — החשובה ביותר במושב האחרון של האו"ם — יכול היה הקול היחיד של ישראל להפוך את מפלת האפריקאים לנצחון.
- לבסוף, בעת הדיון על עתיד קאמרון, שנערך בחודשים פברואר ומארס 1959, לא זו בלבד שישראל לא נמנעה מהצבעה, אלא הצביעה נגד הענין האפריקאי ואף דיברה נגדו בגלוי בשעת הדיונים.

בסיכום: על ישראל להחליט היכן היא עומדת בשאלה האפריקאית, אם בצד המדינות הקולוניאליות או אם בצד המדינות המשתחררות. אם רוצה ישראל לשמור על יחסיה הטובים הנוכחיים עם גאנה, חבש, ליבריה, גינאה ואחרים, שהושגו באמצעים כלכליים, על ישראל לבחור בדרך האחרונה. עליה להבהיר באמצעות מדיניות־החוץ שלה, ובעיקר באו"ם, שלבה עם הענין האפריקאי.

יש גם דרך שלישית: והיא שישראל תוותר באפריקה על כל הישג פוליטי, ותצטמצם בשטח היחסים הכלכליים בלבד. אך נראה כי אין היא רוצה בכך.

על כן, כל עוד היא תמשיך ליצור קשרים כלכליים עם עמי אפריקה בעוד היא מקיימת בריתות מדיניות הדוקות עם המדינות הקולוניאליות, וביחוד עם צרפת — אל לה להתפלא אם המדינות האפריקאיות מחליטות נגדה.

על ישראל, אזרחיה וממשלתה, להחליט.

מארי פראנסיס האגן, ניו־יורק

מכתב הקוראה האגן, כעת כתבת לעניני האו"ם של סוכנות ידיעות הודית (ולשעבר אסירה בישראל בעוון קשרים עם סוכן זר בעת ביקורה בארץ) משקף בלי ספק את דעתם של המשלחות האפריקאיות באו"ם.

...לפי הידיעות, צידדו גאנה, גיניאה, ליבריה וחבש בהזמנת ישראל, ואילו חמש מדינות ערביות — מארוקו, תוניס, לוב, מצריים וסודאן — התנגדו לכך והכריעו את הכף נגדנו.

דבר זה הזכיר לי את התצלום של עורך העולם הזה העומד בין שנרירי מארוקו ותוניס במסיבה שנערכה על־ידם לכבוד האלג'ירים (העולם הזה 1114). אם עורך ישראלי יכול להצליח במקום שדיפלומטים ישראלים נכשלים, נראה שמשהו אינו כשורה אצל הדיפלומטים.

יחיאל קרני, רמת־גן

חריגה מהנוהל

העולם הזה (1126) כתב אודות מדריך הגדנ"ע לשעבר, בנעמי יפה, אשר מסר בשעתו דו"ח על מצב הבטיחות במחנות הגדנ"ע בעין גדי למשרד החינוך. בקשר לכך אבקש להעיר:

אין ולא יכול להיות שום קשר בין הדו"ח של מדריך הגדנ"ע לבין אסון תאונת הדרכים בכביש דימונה — באר־שבע, משום שביה"ס החקלאי בחדרה, כשאר בתי הספר החקלאיים בארץ, אינו נמצא בתחום פעולתו של משרד החינוך והתרבות. משרד החינוך והתרבות עם מפקדת הגדנ"ע מפקחים על ארגונו ובצועו של מפעל השרות הלאומי. שבו משתתפים תלמידי בתי"ס תיכוניים, כתות המשך והמכינות הפדגוגיות ליד בתי המדרש למורים ולגננות, בתי הספר החקלאיים בארץ מסורים, כידוע, לתחום טיפולו של משרד החקלאות.

הערותיו של בן־עמי שהתיחסו למפעל השרות הלאומי בעין גדי נגעו בכמה מקרים, אשר לדבריו יש בהם משום חריגה מביצוע ההוראות הקיימות של „נוהל פעולות גדנ"ע". אין זה נכון כי הדו"ח נגנז. הוא הובא לשימת לב הממונים על פעולות הגדנ"ע והוסקו ממנו המסקנות הראויות. בשקול מהימנותן של ההערות אשר הובאו בדו"ח. נלקחה בחשבון העובדה כי על פעולתו של בן־עמי באותו מהנה עבודה עצמו, הובאו נגדו האשמות חמורות בקשר לאי־שמירת כללי הזהירות של „נוהל פעולות גדנ"ע". החמורה שבהאשמות אלה — שבעטין פוטר מתפקידו בתאריך מאוחר יותר — היתה כי בהיותו ממונה על קבוצת תלמידים בטיול למצדה, הנהיג אותם אל מעלה ההר בשעות אחה"צ והירידה מן המצדה בוצעה עם חשיכה.

אמת הדבר כי התבטאתי בתשובה לשאלה כי בנעמי נהג בחוסר אחריות. אך לא התבטאתי במלים האחרות המיוחסות לי שהן פוגעות באומרן יותר מאשר בנושאן.

אורי אורן, דובר משרד החינוך, ירושלים

הזדמנות זהב

כמי שניתן לו לסייר בכורדיסטאן לפני עשר שנים ולעמוד מקרוב על שאיפותיהם הלאומיות של הכורדים, אני מוכרח לציין בסיפוק כי מאמרכם „מהפכת הכורדים" (העולם הזה 1125) הכיל ניתוח ממצה ממדרגה ראשונה על הבעייה הכורדית במרחב.

שורת ההגיון והשכל הישר — ואף האינטרס — מחייבת את ישראל לעמוד לימין הכורדים במאבקם הצודק למען עצמאותם ולהגיש להם כל תמיכה מוסרית וחומרית. התדע ישראל לנצל כראוי את ההזדמנות היקרה מפז? אם כן, עליה להתחיל כבר עכשיו — ויפה שעה אחת קודם. היא יכולה לאחר את הרכבת.

ע. משה, תל־אביב

...מרתק... מאלף... מלא משמעות. מדוע אינכם מרבים במאמרים כאלה. אתם יכולים לסמוך על הקורא.

חיים אלוני, תל־אביב

הבט למטה בזעם

קראנו בעתונכם (העולם הזה 1124) כי עקב תפקידו המיוחד של שלמה בר־שבים, שחקן „הבימה", המחייבו להופיע על הבמה בהצגת „הבט אחורה בזעם" לבוש תחתונים בלבד, עמדה הנהלת „הבימה" על החשיבות הגדולה הנודעת לתחתונים. כדי לעזור לשלמה בר־שבים בפתרון בעיה חשובה זו, הרינו מוכנים להעמיד לרשותו זוג מפואר ויעיל של תחתוני „רוטקס" הנודעים. אנו בטוחים כי על הבמה, כבחיי יום־יום, תעורר ההופעה בתחתוני „רוטקס" תשומת־לב מעוררת ענין וכבוד.

בר־שבים

בברכה זועמת,

טריקו רוטלוי, תל־אביב

בר־שבים בתחתונים רגילים ובלתי־מפוארים — ראה תמונה.

לא להתפזר!

אני היא נערת השבוע המפוזרת ששכחה תמונות (העולם הזה 1124). חן־חן על מה שעשיתם ממני. חסר היה לי רק באמת להיראות ככה — הייתי יכולה אז להתאבד.

טיראית צפורה אורדנג, צה"ל

אם הקוראה אורדנג תפזר להבא תצלומים מוצלחים יותר בג'יפים של חברי־המערכת, נפרסם אותם ברצון.

רק ידועה בציבור

בגליונכם האחרון (העולם הזה 1126) נכתב כאילו סאשה דיסטל, הגיטריסט־הזמר, הוא בעלה של בריג'יט בארדו. ובכן, לידיעתכם: סאשה דיסטל לא זכה עדיין להגיע לכבוד להיות בעלה. אחריו הספיקה כבר חתולת־המין הצרפתיה לנהל רומן עם השחקן הצרפתי ז'אן שרייה.

אורי כהן, ראשון־לציון

זהו מקום הרצח, בו נמצאו גופותיהם של יצחק ליפשיץ ושוע אטינגר כפי שנראה מצידה המערבי של פיסגת המצדה. מקום הרצח מסומן בצלב. משמאל התמונה, למטה, נראית הסוללה ודרך העליה למצדה ממערב. שורת האנשים העוברת בקרבת מקום הרצח צועדת על הדרך בה יורדים מהצד המערבי של המצדה אל ים־המלח. התמונה מוכיחה בבירור כי מעל פסגת המצדה אפשר היה לראות בבירור את המתרחש.

רצח לרגלי מצדה

ארבעה פתרונות סותרים הועלו לתעלומה — וארבעתם אינם מתקבלים על הדעת

הנרצחת שוע אטינגר ביום סיום קורס קצינות הח"ן לפני כשנה. על כובעה סמל חיל ההספקה על רקע „הפרוז'קטור" הלבן, תג קורס הקצינים.

כ ל הלילה פעל מכשיר האלחוט באכ־סניה שלמרגלות המצדה, שידר קריאות דחופות וקצובות, אולם במקום תשובה קלט רק שריקות צורמניות. בחוץ, בצלע הגבעה השוכנת דרומית־מזרחית למצדה, בקרבת שרידי המחנות הרומאיים שצרו על המבצר העתיק לפני כאלף ותשע מאות שנים, היו שרועים על הארץ חמישים נערים ונערות, מכורבלים היטב בשמיכות מפני ציגת הלילה.

מסביב, על פני כל שטח מורד הגבעה זרועת האבנים, היו מפוזרים כמוהם קבו־צות קבוצות של מטיילים, מאות במספר, שהמתינו לשחר כדי להעפיל לצוק הנישא. אולם קבוצת הנערים והנערות, חברי תנועת נוער־לנוער, לא ישנה בשקט כל אותו לילה.

„הימצאו אותם?" התלחשו הנערים זה עם זה מתחת לשמיכות.

„לא יתכן שבחור כמו איציק ילך לאיבוד, בטח הם יגיעו בבוקר."

„לאן יכלו איציק ושוע ללכת?"

רק תריסר המדריכים הבוגרים של הקבו־צה, שחלקם הצטופף סביב מכשיר האלחוט בתקוה להשיג את הקשר עם באר־שבע, לא עסקו עוד בשאלות שמנעו שינה מעיני חניכיהם. הם ידעו היכן נמצאים חבריהם יצחק ליפשיץ ושוע אטינגר. גוויותיהם היו מונחות מעבר למצדה, במורדות המערביים שלה.

רק בשלוש וחצי לפנות בוקר הגיעו חוקרי המשטרה בג'יפים אל אכסנית המצדה, אחרי ששעה קודם לכן קלטו את קריאת האזעקה בבאר־שבע. „שניים מחברינו נהר־גו," ספרו להם מדריכי נוער־לנוער, „מצאנו אותם הרוגים."

„איפה הם מונחים?" התענינו השוטרים.

„השארנו אותם במקום שם נהרגו."

בגלל החשכה לא יצאו השוטרים למקום הרצח. הם כינסו את המדריכים, החלו לגבות מהם עדויות. כאשר האיר השחר, ומאות המטיילים שישנו מסביב הקיצו מש־נתם, כבר היה ברור לחוקרי המשטרה, עוד בטרם יצאו אל מקום הרצח וגילו את הגופות, כי זהו אחד ממקרי הרצח המוזרים והמסתוריים ביותר בפניהם ניצבו אי־פעם. היתה זו תעלומת רצח שתוך שבוע הפכה כמעט את כל אזרחי המדינה לבלשים שניסו למצוא פתרון לחידת הרצח המיס־תורית.

★ ★ ★

מששה נשארו ארבעה

„אנחנו חברי אגודת נוער־לנוער," סיפר לחוקרים אלקנה קידר, אחד משני המדריכים האחראים לטיול. „החלטנו לצאת לטיול למצדה שבועיים לפני הפסח. עשינו את כל הסידורים הדרושים. התקשרנו עם המשטרה ומשרד הבטחון וקבענו את סידורי האבטחה הדרושים. המשטרה אישרה לנו את מסלול הטיול כפי שנקבע ואף הקציבה לנו את הנשק. ביום ראשון בבוקר יצאנו מבאר־שבע לכתן סדום. שם אכלנו ליד האכסניה את ארוחת־הבוקר והמשכנו לכיתן המצדה. בעשר וחצי הגענו לרגלי המצדה, ערכנו מפקד יציאה ומסרנו הוראות אחרונות.

„התחלנו לטפס למצדה בשעה אחת־עשרה בערך, בסור ארוך דרך שביל הנחש. העליה נמשכה שעה ושעה נוספת טיילנו על פסגת מצדה. קצת אחרי שעה אחת התחלנו לרדת דרך שביל הגב ממערב למצדה. באחת וחצי היה כבר אחרון המטיילים למרגלות הצוק. ישבנו ואכלנו שם את ארוחת הצהרים. אחרי הארוחה היתה מנוחה קצרה.

„בשעה שלוש החלה ההתארגנות ליציאה. סידרנו את הקבוצה כך שבראש הלכה חולית אבטחה ובסוף הקבוצה צעד המאסף של הבוגרים המזוינים, שהיו אף הם חולית אבטחה. היינו צריכים ללכת בערך שלוש וחצי שעות כדי להגיע עם ערב, דרך הר בן־יאיר, אל עין־עוניבה לחניית לילה.

„קבוצת המאסף כללה ששה אנשים, ביני־הם יצחק ליפשיץ ושוע אטינגר. אחרי כעשר דקות הליכה ראה יוסי אלשייך, המדריך השני, כי המאסף מתרחק קצת מהטור."

„הוריתי לטור להמשיך לצעוד ובעצמי חיכיתי למאסף," סיפר יוסי אלשייך (24). „ראיתי שמתוך ששה האנשים שהיו צריכים להיות במאסף ישנם בו רק ארבעה. הבחור והבחורה שהיתה עמם היו חסרים. שאלתי את הארבעה איפה נמצאים השניים, והם אמרו שיצחק ושוע אמרו להם להתחיל לל־כת כיתן שהם תיכף יצטרפו אליהם. לא רציתי שיהיו בעיות, הוריתי לטור לעצור. לקחתי אתי את אחד הבוגרים וחזרנו בדרך שבאנו בה כדי לראות אם איציק ושוע באמת מגיעים. הלכנו כמה מאות מטרים וחיכינו להם. חיכינו וחיכינו כמה רגעים וראינו שהם אינם באים. חזרנו אל הקבוצה.

„חשבנו שהשניים התחילו ללכת ובטעות עלו על שביל המוביל לכיתן אחר. ארגנו חוליה של שמונה איש, כולם בוגרים, בעלי דרגה בצבא, ויצאנו לסרוק את השטח בשבי־לים שלצד הדרך בה צעדנו. ירינו באויר כדי שאם ישמעונו שוע ואיציק הם ידעו היכן אנחנו.

„בינתיים עבר זמן רב. מכיתן שראינו שלא נוכל להגיע לעין־עוניבה לפי התכנית בטרם חשיכה, ובחושך לא רצינו ללכת, החלטנו להחזיר את הטיול אל רגלי המצדה. חשבנו שאם נמצא את האובדים נלך לעין־

הנרצח תמונתו האחרונה של יצחק ליפשיץ שצולמה על המצדה שעתיים לפני הרצח, כשהוא מרכיב על כת־פיו את חברו, עמרם לוסטיג, לצורך הצילום.

עוניבה בדרך קצרה יותר מזו אשר דרך הר בן־יאיר. הטור החל לחזור למצדה בדרך בה בא, בעקבות חולית הסורקים שהתפזרה בשטח.

„הבוגרים שנשארו עם החניכים הביאו אותם עד למרחק 50 מטר לרגלי המצדה, שם יש הסתעפות שבילים לעין־עוניבה. שם הושיבו אותם וחיכו."

★ ★ ★

כתם דם על השמלה

„**הושבנו את הילדים** בהסתעפות השבילים וירדנו — שני אנשים מה־בוגרים — לכוון אחד הכוכים מאחורי ה־סוללה, שם חנינו לפני היציאה לדרך," המ־שיך בסיפור אחד הבוגרים, שליוו את הטיול וחזרו עם הנערים אל רגלי המצדה. „מהס־תעפות השבילים אי־אפשר היה לראות בדיוק את המקום, למרות שהוא נמצא במרחק כמה עשרות מטרים בלבד. תיכף כשירדנו ראינו את שוע שוכבת על בטנה, על תלולית עפר, ומשמלתה מבצבץ כתם דם גדול. זה היה בערך במרחק 20 מטר מהמקום בו השארנו אותם יושבים. הסתכלנו מסביב ובמרחק חמישה מטר, בתוך ערוץ שעומקו כמטר אחד, ראינו גם את יצחק שוכב על גבו, כשידיו פשוטות לאחור, והוא לבוש רק בגופיה ובמכנסיים, כשנעל אחת מנעליו מוטלת ליד הגופה.

„ניסינו לשפוך על פניהם מעט מים מה־מימיות, כדי לראות אם איבדו רק את הכרתם בלבד. אצל איציק היה ברור מיד שהוא מת. הוא שכב בעיניים פקוחות ופה פעור. בדיקת הדופק של שוע הוכיחה כי גם היא מתה.

„חזרנו אל החניכים. לא רצינו שהם ידעו מה קרה. סילקנו אותם מהמקום, והושבנו אותם מאחורי קפל־קרקע. ירינו באקדח כדי להזעיק את שאר המחפשים. חוץ מזה ראי־נו על המצדה שתי דמויות ורצינו להזעיק גם אותן. הן שמעו כנראה את היריות אבל לא ירדו. פחדנו שהמארב שהרג את שוע אולי עוד נמצא בשטח, ולכן פרשנו את הבוגרים המזוינים לחיפוי."

„יריתי רקטה אדומה כדי להסב את תשו־מת־לב האנשים שנראו על המצדה," חזר אלקנה קידר לספר, „והתחלתי לטפס לבדי אל המצדה כדי לפגוש את המטיילים. שני בחורים, מטיילים מתנועת עזרא, ירדו לק־ראתי. אמרתי להם לרדת דרך שביל־הנחש לאכסניה ולהזעיק את כוחות הבטחון מבאר־שבע. מהמקום בו עמדתי ראיתי בבירור את הגופות. ידעתי שאם אעלה את החניכים למצדה הם יבחינו בהן גם כן. לכן החלטנו לחזור לאכסנית מצדה מסביב לצוק.

„אמרנו לחניכים שבסביבה אירעה איזו תקרית ולכן אנו נאלצים לחזור. תוך מש־מעת חמורה וחיפוי מתמיד מכל העברים, סובבנו את המצדה כמעט בריצה קלה. עם חשיכה הגענו לאכסניה," סיים אלקנה קידר.

★ ★ ★

רצח מושלם על תלולית

כאשר גמרו השוטרים לגבות את עדויותיהם, כבר התרוצצו בשטח אלפי מטיילים. מאות מכוניות חנו למרגלות הצוק ושביל הנחש, המתפתל במעלה המזרחי של המצדה, המה כמו רחוב דיזנגוף ביום שבת לפני־הצהרים. הליקופטר צבאי נחת בקרבת האכסניה, מוכן להעביר את השוטרים אל המקום בו הושארו הגוויות. אולם כבר אז, בטרם ביקרו במקום הרצח, ידעו החוקרים כי הם עומדים בפני תעלומה מיוחדת במינה. החשד הראשון שהועלה אחרי גבית העדו־יות, היה מופנה כלפי מוסרי־העדויות עצמם.

„יתכן שהם נהרגו מכדורים תועים ש־יריתם כדי להזעיקם," העלו קציני המשטרה את הסברה. רק לאחר מכן חזרו בהם ה־קצינים מסברתם זו.

שוע היתה מונחת על התלולית. מלבד פצע הכדור, שחדר לחלק התחתון של גבה, לא ניכרו בה סימני אלימות. מציודה חסרו רק שעון־היד שלה ותרמיל הצד. גם תר־מילו של יצחק ושעון היד שלו היו חסרים. כן נעלמה חולצתו הצבאית, סכין הקומנדו שלו ועוד תרמיל של אחת הנערות, אותו התנדב לסחוב. ליד עינו היתה שריטה עמו־קה, שנוצרה כנראה תוך כדי גילגול מה־מקום בו נורה. קליעי הכדורים, בהם נורו, לא היו בגופותיהם של הנרצחים. נסיונות השוטרים למצוא את הקליעים עלו בתוהו.

גם הנסיונות למצוא עקבות כלשהם, או את תרמילי הכדורים בהם נורו השניים, לא הצליחו. אמנם נמצאו בסביבה מספר תרמילי כדורים, אלא שאי־אפשר היה לדעת אם נורו בידי הרוצחים או בידי מדריכי הטיול שירו להזעיק עזרה.

ככל שהסתעפה החקירה בשטח, כן הלכה תעלומת הרצח וגברה. החוקרים לא מצאו שום רמז, שום הוכחה פעוטה ביותר, שום רעיון שיכול היה להובילם אל מבצעי הרצח.

„אני סבור שכאן בוצע הרצח המושלם," העיר אחד הקצינים, „אילו היינו כאן תיכף אחרי הרצח, אולי היינו עוד יכולים למצוא משהו, אבל אחרי 14 שעות מיטשטשות מספר עקבות."

מאחר שפתרון הרצח לא נמצא במקום עצמו, ניסו החוקרים למצאו במקומות אח־רים. לשם כך היה עליהם לאסוף את כל העובדות שבידם, ולנסות על פיהן למצוא פתרונות אפשריים. הדרך הראשונה הובילה אל הנרצחים עצמם.

★ ★ ★

במקום צילום ליד מצבה

„**יצחק ליפשיץ היה גבר!**" כך הגדירו חבריו של הצעיר בן ה־20, את דמותו, במלה אחת בלבד. הוא היה חסון וגבוה, שופע מרץ, תוסס. בנו היחיד של פייבוש ליפשיץ — מי שהיה מראשוני גדוד־העבודה של טרומפלדור, חבר קיבוץ תל־יוסף במשך שנים רבות ולאחרונה פקיד בהמשביר המרכזי — היה „איציק" בוגר בית־הספר תיכון חדש בתל־אביב. כשהתגייס לצה"ל, היה סמל־חבלה, השתתף במלחמת־סיני.

כשסיים את שירותו הצבאי, נרשם לטכ־ניון כתלמיד הפקולטה להנדסה כימית. את זמנו הפנוי בתל־אביב הקדיש לאגודת נוער לנוער. אגודה זו נוסדה לפני כחמש שנים על ידי תלמידי בתי־הספר התיכוניים בתל־אביב, ביזמתה ובגיבויה של מחלקת־הנוער של עירית תל־אביב. היא היתה מורכבת ברובה מאנשים שהיו קודם לכן בתנועות־נוער מפלגתיות ועזבון. מטרתה היתה טיפול בנוער עזוב ובתלמידים נכים.

היום מונה האגודה כשלוש מאות חברים בתל־אביב. אולם בוגרי האגודה, שעברו את גיל בית־הספר התיכון ויצאו מגדר פעילות באגודה, לא עזבוה. הם המשיכו להיפגש גם בהיותם בצבא וגם אחר־כך, בהיותם תל־מידי האוניברסיטה או הטכניון. לפני שלו־שה שבועות נערך כנס האגודה בנתניה, שם הפכה לתנועת־נוער ארצית. בוגרי ה־אגודה התאגדו באגודה רשומה, שקראה ל־עצמה חטיבת בוגרי נוער לנוער ושמטרתה הרשומה היתה לסייע בידי האגודה הצעירה.

איציק, שהיה מדריך ותיק והירבה לטייל, ראה כדבר מובן מאליו גם את הצטרפותו לטיול למצדה. למרות שמשפחתו היתה שרויה באבל, אחרי שדודו נפטר בערב חג־הפסח, הוא יצא לטיול. הוא לא היה בין המדריכים האחראיים לטיול, אלא בין הבוג־רים, 15 במספר, שהצטרפו כדי להוות כוח־אבטחה. אף על פי כן הוא „לקח את הענ־ינים בידיים," כפי שהגדירו זאת חבריו. הוא לא ישב אף רגע במקום אחד, דאג לכל מיני פרטים קטנים, התנדב לכל מיני עבודות. הוא התלוצץ עם כל אחד, היה הראשון שפצח בשיר, התנהג בחופשיות עם חבריו והחניכים גם יחד. „שויצר," היו הבנות הצעירות מתלחשות בהערצה. „צי־לייגר," היו חבריו השקטים יותר מקנתרים אותו.

20 קילומטר לפני סדום, נעצרו המכוניות שהובילו את הטיול במצפה תמד, שם ירדו המטיילים כדי להתבונן בנוף. „איציק רצה דווקא להצטלם ליד המצבה במקום," נזכר אחד מחבריו לאחר מכן, „אבל הנהג קרא אליו: ‚אתה רגיל תמיד להצטלם ליד מצבות', והוא ויתר על הרעיון." לפני העליה למצדה הוא עבר בעצמו בין שורות החניכים, בדק את תרמיליהם ואת מימיות המים שלהם, לקח את מקלע הברן כדי לשאתו בעליה ובירידה מהמצדה.

★ ★ ★

בירון, פסיכולוגיה וגט

שוע אטינגר (20), היתה טיפוס שונה לגמרי מיצחק. היא היתה מסוג הנע־רות המסוגרות והשקטות, נערה רצינית וחברותית, שלא הירבתה לצאת לטיולים. בתו של שלום אטינגר, לשעבר עורך הירחון טרקלין, ולאחרונה מנהל בית־הספר התיכון בחדרה, סיימה שוע את בית־הספר התיכון גאולה, שם נמנתה בין מייסדי אגודת נוער לנוער.

כמדריכה בנוער לנוער עבדה שוע בין ילדי השטח הגדול ביפו, עברה הכשרה ל־טיפול בנפגעי־שיתוק, ובקיץ עבדה בקיטנה של ילדים משותקים, אף סיימה בהצטיינות קורס לעזרה־ראשונה. היא ראתה את עצמה בעתיד כעובדת סוציאלית, שיעודה לעזור לנוער עזוב ומוכה־גורל. תחילה אף חשבה ללמוד בבית־ספר לאחיות סוציאליות, אולם מאוחר יותר החליטה לקבל הכשרה מעמיקה יותר, להשתלם בפסיכולוגיה באוניברסיטה.

כנערה אהבה שוע לכתוב סיפורים ושי־רים, כמה מהם ראו אור בעתוני ילדים, כהארץ שלנו. מלבד השירים והסיפורים ה־רציניים שכתבה, חיברה מעת לעת גם חרו־זים קלים. כשהיתה שוע נערה בת 16, זכה אחד משיריה בפרס ראשון בתחרות שירים על הנושא „השמירה", שערך דו־שבועון הגדנ"ע, במחנה גדנ"ע. היה זה סיפור בחרוזים על זוג המבלה לילה בשמירה:

„שקט, דממה. הרוח לוחשת / חושך. דמויות וקתות של רובים. / תן מילל. לטאה מגששת / ירח משקיף אל מול שני ירי־בים. / לו — בוז בעיניים. / לה — הולם בלב. / הוא — בולם השפתיים. / היא — כבשן מגדף: „נו לא־יצלח. זה איום ונורא, / בחושך, בלי ספר ועם בחורה. / היאך זה העזת לצאת אל הליל, / בלי פרויד החכם עם עלמה לטייל?"

„אך לפתע צוחק הוא בפה ומבט / וממ־שיך לדבר על קולנוע ובד. / על ג'ינה, מרליין, על קלארק גייבל, ז'אנט; / על פגי־שה ושידוך, נשואים וגם גט. / היא מופ־תעת פוערת הלוע כדג: / מנסה לחינם ל־עכל זה הפלא. / „לא ידעתי שפרויד ובירון

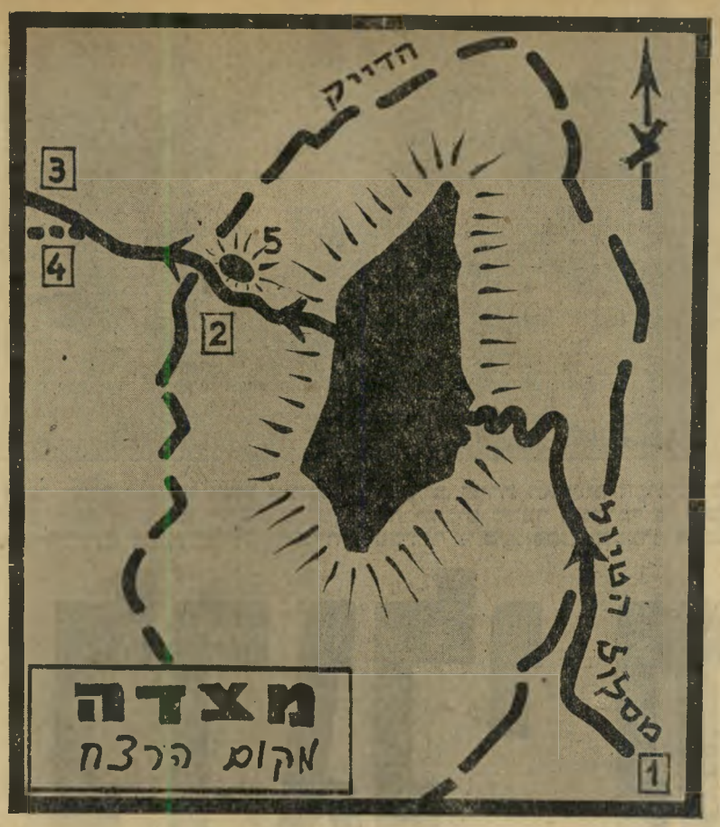

מסלול הטיול עד לרגע האסון, כפי ששורטט למען „העולם הזה" בידי המדריכים. במפה: (1) בית־ההארחה שלרגלי המורד המזרחי, ממנו יצא הטיול ועלה בשביל־הנחש עד לפיסגה, (2) המקום בו נמצאו הגופות, אחרי הירידה מן המורד המערבי, (3) המקום אליו הגיע טור־המסע כאשר נעצר כדי לחכות לשוע וליצחק, (4) השביל הצדדי, אשר מדריכי הטיול חשבו תחילה כי השניים עלו עליו בטעות, (5) הגבעה השחורה הנראית בתמונה בעמוד 3, ואשר לרגליה בוצע הרצח.

נשק ושוויץ התמונות האחרונות לפני האסון, שצולמו על־ידי מטיילי נוער לנוער, בסרט שנמסר על־ידם למערכת העולם הזה. מימין נראים התלמידים דויד מזטייק ואסתר ניידים ומשמאל גליה גייגר ומירי, כשהם מצטלמים לראוה עם הרובים הקאנדיים שהיו ברשות המטיילים, אותם קיבלו מידי המשטרה.

ויל"ג / מדברים על דברים עדינים שכ־אלה..."

„בא תורו להסמיק, למלמל מגומגם. / הוא שותק, מתחמק מתשובה. / מאושרת, לוהטת מאש הנקם / היא בוערת, כולה להבה. / „עם בחור שכמותך, כלחיות עם בריה / השופעת שינה ונמנום" / „מה נותנים הספרים, מה נותנת קריאה, / אם סביבך רק תפיץ שעמום?"

„נו, אם ככה עלינו לחזור, למהר. / ה־שמירה הסתיימה בחצות. / פשוט לא הב־חננו בזמן הדוהר, / כי היה... משעמם. האין זאת?" / היא מלאת־זעזוע, לוהטת־פנים / מנסה דמעותיה לחנוק. / פרחח מתחצף! / האיום בבנים! / הן חשתי בכך מרחוק!"

„אם כך, אם ידעת — אני כה נורא / משעמם, מתחצף, מקנתר — / מדוע רצית כה לצאת לשמירה / ולטלי אמרת: „זה בוער!?" / יותר אי־אפשר עוד לסבול, ל־הכיל / עתה — נתגלה גם סודה. / היופי בגד בה. החן לא הועיל / נשארה תחבולה יחידה... היא פורצת בבכי — תכסיס אחרון. / בדמעות תרכך את הלב / ואהה, זה הועיל! הבחור הגבון / מרוב פחד כמעט התעלף.

„הוא מתחיל לשדל, לנחם עוד ועוד. / מתחרט, מנחם, מתנצל / וראה מה זה בת! ממטרי הדמעות / שוב צחוקה התגלגל מצטלצל: / „הוי שוטה רך־לבב, בטלני וחיוור. / על גיטים ורגשות מה תדע ל־דבר! / אך כשבאה שעה להפגין כוחך / בגיחום נערה — אי עתה מוחך?"

„הוא הבין ולקרב נערך ומוכן: / הוא יראה לה סודות איש־הרוח! / חיש מהר התכופף, על פניה גחן / ו... הועילו קס־מי התפוח. / שקט. דממה. הרוח לוחשת. / חושך. ודמויות וקתות של רובים. / פה מחייך, רעות מתאוששת / ירח משקיף אל מול שני אוהבים."

פרט מעניין, שיכול להעיד על אופיה של שוע, הוא המכתב ששיגרה למערכת, בעק־בות הדפסת שירה וזיכויו בפרס הראשון. המערכת הירשתה לעצמה להכניס אי־אילו שינויים בשיר המקורי של שוע. שוע לא יכלה לסלוח זאת, כתבה למערכת:

„„ישבתי וכתבתי המשך לשיר, חיכיתי לתו־לתוצאות, קבלתי את העתון, קראתי את השיר ו... תסלחו לי, אבל דעתי על המערכת השתנתה מקצה אל קצה. אילו הייתם מתק־נים או משפרים משהו בשיר — הייתי מבינה ומודה לכם. אולם לצערי הרב, לא תיקנתם דבר, אלא — וכבודכם במקומו מונח — קילקלתם אותו לגמרי. יתכן ותט־ענו כי אני יהירה. אולי? ובאמת, כשסיימתי את השיר, הרגשתי שיש לי על מה להת־גאות. ולכן אינני רוצה שתהרסו את השיר. אם לא מצאתם אותו ראוי לדפוס, לא הייתם צריכים להדפיס אותו ולהעניק לי את הפרס. ומאחר שהענקתם לי את הפרס — על מה הענקתם אותו? על חרוזי שלי או על תיקוני המערכת?"

„ולסיום — עלי לתקן עוד שגיאה. אני בת שש־עשרה ולא בת שבע־עשרה, ונדמה לי שציינתי זאת במכתבי הראשון. האם כדי להוריד את הרמה יש להעלות את הגיל?"

★ ★ ★

הגורל היה נגד

לפני תום לימודיה בכיתה השמינית, יצאו הוריה של שוע בשליחות לבלגיה, לקחו אותה עמם. מבלגיה היתה שוע שולחת כתבות על הקיבוץ היהודי במקום. אחרי חצי שנה חזרה שוע כדי לעמוד בבחינות הבגרות בארץ, התגייסה לצבא, כשהוריה נשארו עוד בחוץ־לארץ.

תקופה זו, בה נאלצה לעבור את השלב הקשה של התאקלמות לחיי הצבא, חישלה את שוע. היא עברה בהצלחה קורס מפקדות־כיתות, היתה מש"קית בקורס נהגות, צור־פה לקורס קצינות, הפכה לקצינה. מאחר שקיבלה ציון גבוה במיוחד במקצוע השיפוט הצבאי, מונתה שוע לקצינת־שיפוט־חן במר־חב תל־אביב.

בצעדה האחרונה שנערכה ערב הפסח, הכשירה שוע לצעידה כמה קבוצות של בנות, פקדה בעצמה על קבוצת צועדות. ביום העצמאות היא היתה צריכה להשתתף, בדרגת־ייצוג של סרן, בפמליה שתקבל את פני הנשיא. כששמעה על הטיול למצדה, הביעה בבית מיד את רצונה להשתתף ב־טיול זה. „שלוש פעמים היו לי הזדמנויות לטייל למצדה, ואף פעם לא השתתפתי," טענה שוע בפני הוריה, „אני כמעט ואינני מכירה את הארץ."

הוריה לא התלהבו מהרעיון ששוע תצא לטיול במצדה. „הגורל מדבר אליך," אמרה לה אמה, „אם לא יכולת לצאת לטיולים ל־מצדה, סימן שאינך צריכה לצאת." שוע השלימה עם כך שלא תצא לטיול. היא התכוננה לבלות בבית את החופשה שקיבלה לפסח. אולם בשבת שעברה, שעה שחבריה התכנסו כדי לצאת יחד לבאר־שבע, משם ייצאו ביום ראשון למסע, ניכרה האכזבה היטב על פניה של שוע. הוריה, שראו את צערה, השלימו עם יציאתה לטיול. אולם מאחר שהבוגרים יצאו בשבת, ושוע שמרה על השבת, והבוגר שצריך היה ללוותה ל־באר־שבע לפי התכנית, נסע בשבת בבוקר, נסע עמה אביה בשבת בערב לבאר־שבע. האב גם נשאר ללון בלילה עם המטיילים בבאר־שבע.

★ ★ ★

„אנחנו באים מיד"

שוע ויצחק לא היו חברים. הם הכירו זה את זו הכרות שטחית, מפגישותיהם המשותפות באגודה. בטיול למצדה היו שני־הם בקבוצת המאסף של הבוגרים, שצעדה בסוף הטור. השאלה הראשונה שהתעוררה אצל החוקרים היתה: מדוע נשארו יצחק ושוע במקום החניה, לא המשיכו בדרך יחד עם חבריהם?

תחילה היתה גירסה אחת להשארותם. „ליצחק," העלו כמה מחבריו את ההשערה, „היתה יבלת ברגל." „אני חושב שהוא אמר שהוא רוצה לשים טאלק בגרב," נזכר אחד הבוגרים. תחילה נטו החוקרים לקבל גיר־סה זו, ביחוד לאור העובדה שאחת מנעלי־השריון של יצחק נמצאה חלוצה לידו.

אולם במחשבה שניה, לא התקבלה הש־ערה זו על הדעת. ראשית, קשה להניח שדוקא יצחק החסון, מכל משתתפי הטיול, חש ברגלו אחרי הדרך הקצרה למדי של העליה והירידה מהמצדה. לא התקבל גם על הדעת שהוא נשאר כדי לאבק את רגלו בטאלק. אחרי ארוחת הצהריים היה מספיק זמן למנוחה לצורך זה.

לא יתכן גם שיצחק היה חלוץ־נעל בשעה שנרצח. נפילתו אחרי שנורה, מוכיחה כי הוא נורה בהיותו זקוף. גופת יצחק נמצאה במרחק של כחמישה מטרים מהמקום בו נורה. אילו היה חלוץ נעל, היתה הנעל נשארת במקום בו נורה, ולא במקום בו שכב.

האחרונים שראו את יצחק ושוע היו אר־בעת חברי המאסף של הטיול, שנשארו במקום החניה, דקות מספר אחרי שטור הטיול זז לדרכו. טענתם היתה זהה: „כש־התחלנו ללכת, אמר לנו יצחק: תמשיכו ללכת, אנחנו תיכף באים."

אחת ממשתתפות הטיול, חניכתו של יצחק, נזכרה אחר־כך: „יצחק ביקש ממני להצטרף אליו למאסף. סירבתי ואמרתי לו שאמא התרתה בי לא לפרוש בשום אופן משאר המטיילים."

גם אחרי כל הסיפורים והעדויות השונות, נשארה נקודה זו סתומה. מדוע נשארו שוע ויצחק למרג־לות המצדה, ללא נשק, אחרי שמסרו את נשקם לאחרים?

גופות ההרוגים, היתה השעה רבע לארבע. שוע ויצחק נרצחו בשלושת רבעי השעה הזו. אולם מאחר שאין להניח שהרצח בוצע כששאר המטיילים היו בקרבת מקום, בדרך מהמצדה או בדרך חזרה, מצטמצם זמן הרצח לחצי שעה בלבד. שוע ויצחק נרצחו בין שלוש ועשרה לבין עשרים דקות לארבע.

בפרק זמן זה לא נמצאה בשטח שום קבוצת מטיילים אחרת, מחוץ למטיילי נוער לנוער. על המצדה נמצאו אמנם מטיילים רבים, אך איש מהם לא נמצא במורדות המערביים שלה. לפי הידיעות גם לא נמצאת אותה שעה במקום שום קבוצת עובדים או קבוצת אנשי־צבא. משום כך, יוצאת מכלל האפשרויות, האפשרות ששוע ויצחק נרצחו בידי קבוצת מטיילים אחרת, בשוגג או ב־מזיד.

אחרי פרסום דבר הרצח בעתונים הופיעו מספר מטיילים במשטרה, טענו כאילו בדיוק בשעת הרצח הם נתקלו על המצדה בשתי דמויות חשודות, שאחת מהן נראתה כלג־יונר מזוין והשניה כבידואי כושי. אפילו אם יתקבלו באמון סיפורי הצעירים, הסותרים זה את זה בפרטים רבים, ובחלקם אף מכי־

(המשך בעמוד 12)

הלווית שוע

הורי הנערה מובלים בידי קרובי משפחה, בהלווית בתם. רק ברגע האחרון הסכימו ששוע תצא לטיול. מימין נראית שוע בין חברותיה, בשעת צעדת ארבעת הימים בשנה שעברה.

הלווית יצחק

אמו של יצחק מתייפחת על קבר בנה. מימין נראה יצחק יחד עם חברותיו לאגודת נוער לנוער. אביו, סרב להאמין במשך שעות רבות כי אמנם יצחק נרצח, ולא ישוב עוד.

מי גרם לכך שהמורים הפכו מעמד נחות?

ליד שמו של כל מורה רביעי בבית־ספר יסודי במדינה, רשומות האותיות ב"מ. זהו מורה בלתי־מוסמך. הופעתו, כבעיה כאובה, באה עם העליה ההמונית של ראשית המדינה, שהציפה את בתי־הספר היסודיים. כאשר היה ברור לכל, כי אי־אפשר למצוא בן־לילה מורים לרבבות התלמידים החדשים, יצאה קריאה בהולה למתנדבים. משרד החינוך פתח את שערי בתי־הספר לרבבת צעירים, שעברו קורס מזורז להוראה באחד הסמינרים. היה זה צעד־חירום, אשר סתם איכשהו את הפירצה. מאז פרש חלק ממורים אלה מן המקצוע, חלק אחר השתלם בהדרגה והוסמך. מספרם של הבלתי־מוסמכים כיום: 3500.

מה מעמדם של מורים אלה? מה הן זכויותיהם המקצועיות? כיצד מתייחס אליהם משרד החינוך? — והעיקר: כיצד מתייחס אליהם ארגונם המקצועי, הסתדרות המורים? בכל הנוגע לחובות, הרי שהמורים הבלתי־מוסמכים נחשבים לחברים מן המניין: הם מוחתמים מאונס על הד החינוך, בטאונה של הסתדרות־המורים; הם משלמים מס־חבר להסתדרותם; בנק מסד מנכה משכרם את כל התרומות שמרכז המורים מחליט עליהן. אולם כאשר מתחילים לדבר על זכויות, שונה המצב. הנה כיצד מביט עליהם שלום לוין, מזכירה הכללי של הסתדרות המורים:

„התופעה של בלתי־מוסמך — היא לא בריאה לחינוך. המורים הבלתי־מוסמכים מודים ומכירים בכך בעצמם. לכן מוכרחים למצוא תרופה רדיקלית לענין זה. השתמשנו בתרופות שונות; כמובן, כאלה שהיו ברשותנו. אולם אנו רואים שהן לא פתרו את הבעיה. הצעתי היא רדיקלית ביותר, ובאה לצמצם את התופעה הזאת מבחינה כמותית."

ההצעה, שהיא טבעית מצד נציגם של עובדים: להקל ולזרז במידה ניכרת את תהליך הבחינות להסמכה של מורים בלתי־מוסמכים מסויימים. לגבי מורים אחרים, ההצעה היא בלתי־טבעית עד להבעית: פיטורין. קובל מזכירה הכללי של הסתדרות המורים: „...אבל עד שמשרד החינוך מחליט לפטר מורה, עוברות שנים רבות, כי משרד החינוך אינו שש לפטר מורים. ולאחר שמשרד החינוך מחליט, באה השאלה למרכז המורים. וגם שם אין מחליטים במהירות על פטורי מורים... לעומת זאת, מי שיבוא ויהפוך ענין המורים הבלתי־מוסמכים לענין של שכר, לענין המחייב להעמיד את מרכז־הכובד על העלאת שכרו של המורה הבלתי־מוסמך והעלאת רמת־חייו — הוא ממילא מסיח את דעתנו ורצוננו ממציאת תרופה רדיקלית לבעיה." (הד החינוך 7.8.58).

כך נוצר מצב מחריד, של אלפי עובדים אשר הסתדרותם המקצועית מודיעה בפירוש כי אינה מוכנה ללחום את מלחמת שכרם וקיומם, ושהיא אפילו דורשת מן המעביד כי חלק מהם יפוטר — ובתהליך מזורז יותר.

★ ★ ★

„אמא חולה; אבא איננו בבית..."

אפשר, כמובן, לצטט את שייקספיר ואת מפרקי הפלמ"ח, ולומר: „הכושי עשה את שלו, הכושי יכול ללכת; אין עוד צורך במורים בלתי־מוסמכים. אמנם היתה תקופת חירום בחינוך העברי, כאשר לא היה מי שיחנך את ילדינו, ורבבה של אזרחים נענו לקריאת האומה והפכו מורים. אבל עכשיו, אין עוד צורך במורים כאלה. עכשיו המדינה צריכה רק מורים מוסמכים." גם אז, היתה טענה זו טבעית, אילו הושמעה מפי המעביד, לא מפי המזכיר הכללי של הסתדרות המורים.

אולם מסתבר כי גם עכשיו יש ערך למורים בלתי־מוסמכים. נחיצותם מתעוררת בכל חריפותה באזורי־הפיתוח, הרחק מן הערים הגדולות. הנה, לדוגמה, מה שקרה בחדרו של אחד המפקחים, בשעת קבלת סמינריסטיות. הוא הקביל כל אחת בדברים אלה: „אמא חולה. אבא איננו בבית. אני מוכרחה לעבוד בתל־אביב. נכון?" התשובה, כמעט בלי יוצא מן הכלל: „נכון. כבר סיפרו לך?"

הבריחה מן הכפר הגיעה לממדים כה־חמורים, שהצבא היה נאלץ ליטול חלק מן המעמסה על שכמו. בהסכם עם משרד החינוך, הצמיד צה"ל חיילות־מורות לבתי־הספר בישובי העולים, כשההוראה נחשבת להן כשירות חובה. התוצאה: החיילת, ברוב המקרים, רואה את עצמה אנוסה לעבוד במקום נידח. הצמדתה למקום נראית לה ככפיה, ובכל הזדמנות היא בורחת הביתה. קרה גם לא פעם, שמורות־חיילות הקדימו את מועד נישואיהן על מנת להשתחרר מן הצבא ומן ההצמדה למקום עבודה.

חיילת כזאת היא אמנם מורה, המחזיקה כיתה. אולם אין היא מקדישה כל תשומת־לב לתלמידיה מחוץ לכתלי הכיתה. הסבירה אחת ממורות אלה: „אני מקבלת 100 לירות לחודש — זה אמנם הרבה בשביל חיילת, אבל מעט מאד בשביל מורה. אני מרוחקת מחברה, ממשפחה, מתיאטרון ומקולנוע. איך יכול להיות לי מצב־רוח להתעניין בתלמידים מחוץ לכיתה?" הזכויות שמקנה לה עבודתה, אינן משביעות את רצון המורה המגוייסת, אף כי זכויות אלה רציניות למדי: 100 ל"י לחודש ממשרד החינוך; 5 ל"י מצה"ל, כהשתתפות בשכר־דירה; עבודה של 30 שעות בשבוע, במקום להיות צמודה למחנה כל הזמן; שתי שנות עבודתה נחשבות לה כשנות ותק, בצאתה לעבודה כמורה אזרחית; ערך כספה גדול מזה של מורה רגיל, מאחר והיא יכולה לקנות מצרכים בשק"ם; הכנסתה פטורה ממס.

גם מורות אזרחיות אינן מצליחות במיוחד בישובים המרוחקים. סיפר משה אסלן, מנהל בית־הספר המשותף של תלמי־יחיאל וערוגות, ליד מסעף פלוג'ה, בדרום: „עובדת אצלי מורה הנוסעת כל יום מהרצליה וחזרה. איזה כוח יישאר לה למלא את התפקידים שמחוץ לעצם ההוראה בכיתה? כיצד תוכל להתמסר לחינוך הילדים, ולא רק להרבצת־תורה?"

הציע לא מזמן המחנך הותיק מנחם צוריאל: „יש לחזור אל תשי"א־תשי"ב — להתחיל מיד בהכשרת מורים ומורות מבני ישובי הפיתוח עצמם. תחילה בקורסים מזורזים ואחר־כך בהשתלמות ממושכת. כי רק מורה הגר במקום עבודתו, ורואה את עצמו כאזרח המקום, רק הוא יתרום לביסוס החינוך בישובו. במצפון נקי אני אומר: שוב בלתי־מוסמכים."

הצטרף לדעה זו מנהל אותו בית־ספר בדרום: „יש אצלי כאן מורה — בלתי־מוסמך, אבל מצויין. לא הייתי מחליף אותו בכל מורה מוסמך אחר. הוא גר כאן, ומעורה במקום. הוא מורה אמיתי."

★ ★ ★

„שומרינו — שודדינו!"

עם כל היותו נחוץ, הרי שהמורה הבלתי־מוסמך מופקר לחלוטין על־ידי נציגיו — והפקר זה הופך אותו קרבן נוח לניצול ולהפלייה מצד משרד החינוך, המשלם לו שכר נמוך במידה ניכרת משכר המורה המוסמך, בעד אותה עבודה. דוגמה אופיינית: כאשר נערך הסכם־השכר החדש, בסוף השנה שעברה, הוחלט על הענקת תוספת־שכר למורים, לרכישת ספרות מקצועית. המורים הבלתי־מוסמכים הוצאו במפורש מהסכם זה.

התלונן המורה המוסמך, יואל ליטמן: „המורה הבלתי־מוסמך זקוק לבחינות ונחוצים לו ספרי־לימוד. ממשכורתו הדלה אין לו אפשרות להפריש סכומי־כסף לרכישת חומר־ספרותי־למודי. נכון, צריך לקיים פער בין המורה המוסמך והבלתי־מוסמך. אבל בעניין מענק ספרותי, הם חייבים להיות שווי־זכויות!"

על תלונה זו השיב בטאון מרכז המורים: „לא כדאי לנו לכלות כוחנו על תקון־שכר פעוט למורה הבלתי־מוסמך, שלא יתן הרבה... דומה בעינינו המורה הבלתי־מוסמך ליושב אהל, אשר למענו הולכת וקמה בצידו דירת־קבע, לבנים וגזית. על שום מה להשקיע את הכוח בתיקוני אהל־בד ארעי, אם בידנו הדבר להחיש את בנינה של דירת־הקבע?"

עד לאותו יום נכסף, בו ייכנס לדירת־הקבע של ההסמכה, אין למורה הבלתי־מוסמך כל מגן. „מצבנו," סיכם אחד ממורים אלה, „מזכיר את הפתגם הערבי העתיק: שומרו — שודדו. האיש שבידו הופקדה השמירה עלינו — הוא השודד אותנו."

לממשלה אין מה לחשוש מפני המורים הבלתי־מוסמכים. הם נתונים לשלטונו של מרכז המורים, וזה אף מצא בציניות מדהימה את האידיאלוגיה שתסביר מדוע צריכים מורים אלה להיות מקופחים. המוסר הפועלי והאנושי מחייב, כי אפילו אם שלום לוין סבור שמעמד המורים הבלתי־מוסמכים צריך להיעלם, הרי אין זאת סיבה שעד לאותו חיסול — שאינו נראה כה קרוב — ינוצלו בני אדם ויופקרו. הפקרה זו מתבטאת, בסופו של דבר, ביחסו של אותו מורה אל עבודתו וברמת חינוכו של דור שלם, הסופג תורה לקויה ממורה מלא־התמרמרות.

★ ★ ★

רוצה הקפאת שכר

ה„אני מאמין" של שלום לוין בענייני שכר גלוי מאד. הצהיר הוא: „אני בעד הקפאת־השכר, מכיוון שאני רוצה למנוע את התהליכים האינפלציוניים. אבל ברגע שיש תזוזה של העלאה בדרגים האקדמאיים, לא נוותר על זכותנו לקבל גם אנו העלאת־שכר. ניהרג על כך ולא נזוז."

כלומר: מייזמתו שלו, לא יצא ארגון המורים ללחום למען העלאות שכר. רק אם ארגונים מקצועיים אחרים ייאבקו וישיגו הטבה לחבריהם, ידרוש המרכז העלאה מקבילה. לא מפני שהוא חושב שזה טוב, אלא כדי לא לפגר אחרי ארגונים אחרים — וכדי שחבריו לא יתקוממו נגדו בראותם כי אינו שומר על האינטרסים שלהם.

כאן המקום להזכיר שוב את הצהרתו של שלום לוין, בפני מרכז המורים, בה הסביר מדוע אין לחשוב על נקיטת אמצעים דרסטיים (כמו שביתה) כדי להבטיח תביעות שכר: „אילו גם השגנו את כניעתה הגמורה של הממשלה, היתה נגרמת אז שרשרת תגובות בלתי־רצויות מצד אקדמאים אחרים, כרופאים וכמהנדסים."

שלום לוין אוהב להצהיר: „השגנו השגים גדולים, הרמנו את קרנו של המורה העברי." מדבריו, אפשר לקבל את הרושם כי הושג כמעט כל מה שיש להשיג, כי המורה העברי שתול עתה על מי־מנוחות, כל מה שדרוש הוא לתקן מדי פעם את השכר כדי שיתאים להתייקרות המחיה.

★ ★ ★

לא כדאי להיות מורה

האמת אינה כה ורודה. יתכן אמנם, כי לפני דור או שניים היה מצבו של המורה העברי קשה מאד; כי רדו בו גבאים ופרנסי־קהילות למיניהם. אולם אין זאת אומרת כי מצבו כיום משביע־רצון. להיפך: מעמדם של המורים בארץ רחוק מאד עדיין מלהלום את האנשים אשר בידיהם הופקד עיצובם של הדורות הבאים. שכרם בדרך כלל נמוך עד גבול החרפה. לבלר מתחיל או פועל בלתי־מקצועי משתכר יותר ממורה ממוצע של בית־ספר יסודי. דאגותיו של המורה נתונות לענייני פרנסה וכספים. הוא אינו יכול להתמסר כולו לבעיות החינוך של תלמידיו, כי בעיות קיומו שלו גוזלות שעות רבות מזמנו החופשי. הוא חייב לתת שיעורים פרטיים בערבים, אם רצונו לקיים משפחה.

קשה לקבוע מה גדול הנזק שמצב זה גורם ועוד יגרום לחינוך ולרמת ההשכלה של תל־

הקרבן האמיתי של השפלת רמת המורים

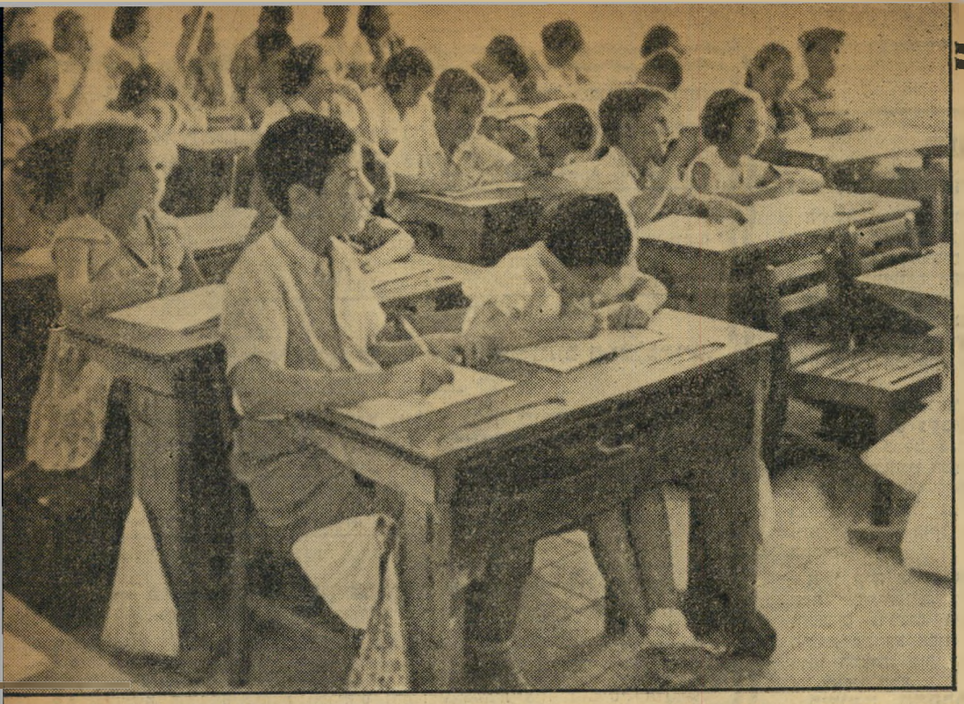

מי יחנך אותם — בעלי יעוד או חובבים זמניים?

מידי ישראל. נזק אחר, שמימדיו ברורים לחלוטין, הוא הפגיעה שמצב עלוב זה פוגע בסגל ההוראה עצמו. מזה שנים מתאוננים כל גורמי החינוך כי מקצוע ההוראה חדל למשוך כוחות מעולים, הרואים בו ייעוד בחיים. קרוב ל־90% מן המורים היסודיים החדשים, למשל, הן בחורות. הן עובדות תקופה ממוצעת של חמש שנים, עד שהן מתחתנות או עד שנולד להן הילד הראשון. לרובן ברור, כבר מן השיעור הראשון, כי זוהי רק תעסוקה זמנית. כאשר הן מפסיקות לעבוד, מאבדת רשת החינוך את הנסיון הפדגוגי שנצבר על־ידי מורות אלה. במקומן נכנסות לעבודה בוגרות־סמינר ירוקות, החייבות להתלבט במשך שנים עד שהן רוכשות את האימון והידע המעשי, שהם חשובים למורה לא פחות מן הידיעה המקצועית בנושאי ההוראה.

בחינוך התיכון, קשה המצב שבעתיים. כי לשם נכנס אדם רק אחרי ארבע־חמש שנות לימוד באוניברסיטה. כלומר: אדם שהחליט כי זאת תהיה הקריירה שלו בחיים. וקריירה במקצוע קשה ותובעני אינה מושכת במיוחד. על אחת כמה וכמה כשאין היא משתלמת.

סיפר השבוע מנהלו של אחד מבתי־הספר התיכוניים הידועים בארץ: „ישבנו, חברי ההנהלה הפדאגוגית של בית־הספר, והתלבטנו מנין למשוך כוחות־הוראה חדשים. ידענו היטב כי המצב נואש. מדי שנה מתוספים עשרות תלמידים למחזור שלנו; מורים ותיקים מגיעים לגיל הפנסיה ופורשים — וצעירים אין.

„לאותה ישיבה הוזמן לראיון כימאי צעיר, שפנה אלי בהזדמנות אחרת והודיע כי רצונו לעזוב את עבודתו ולעבור ללמד כימיה בבית־ספר. מקצוע ההוראה, הזכות להדריך נערים בשדות המדע, דחפו אותו להחלטה זו. הוא הופיע בפני ההנהלה וכולנו התרשמנו ממנו לטובה. שהרי אנו מחפשים בנרות אנשים כאלה. עד שלבסוף שאל מה תהיה משכורתו. אמרנו לו. הוא קפא במבוכה, והצליח למלמל „סליחה, טעיתי,“ לפני שעזב את החדר באכזבה. הוא לא תיאר לעצמו כי תמורת עבודה מייגעת עם תלמידים יציעו לו מאה לירות פחות לחודש מאשר עבור עבודה נוחה במעבדה שקטה.“

סימפטומים אחרים של מחלה זו:

● בית־ספר תיכון עירוני מסויים בתל־אביב קיים מזה 13 שנה. אלפי תלמידים סיימו אותו והמשיכו ללמוד באוניברסיטה. הם תופסים כיום עמדות בכל המקצועות האקדמאיים — רופאים, כימאים, מהנדסים, משפטנים, אגרונומים. אף לא אחד מהם בחר בהוראה.

● בתי־ספר רבים בארץ נאלצו לבטל את שיעורי הכימיה, מאחר ואין כימאים המסכימים לעבוד בתנאים המוצעים להם על־ידי בתי־הספר.

● קיים עודף גדול של כלכלנים ומשפטנים צעירים בארץ, אשר למדו באוניברסיטה את אותו מספר שנים הדרוש כדי להיות מורה תיכון. באותו זמן אפשר לראות, מדי שנה, מודעות בעתונות היומית, בהן מחפשים בתי־ספר תיכונים מורים למילוי שורות הסגל שלהם.

פועל ממורמר יכול להוציא מתחת ידו תוצרת פגומה. מורה המוציא תוצרת פגומה — השפעתה ניכרת לכל החיים. התהליך בשטח זה נשמע לחוק־ברזל: תחילה יורד טיב ההוראה, אחר־כך יורד טיב המורה עצמו. ובזה חטאה הסתדרות המורים, כאשר חיפתה על עושק המורה, תחת ללחום מלחמת חירוף על הטבת תנאי עבודתו: היא חטאה לא רק כאיגוד מקצועי כלפי חבריה, אלא כלפי האומה כולה.

★ ★ ★

שנתיים של תסיסה

ה מצב היה חייב להתפוצץ; ההתפוצצות ארעה לפני כשבעה חודשים. לאזרחי המדינה נודע בוקר אחד כי מורי בתי־הספר התיכוניים הכריזו שביתה. לא היתה זו התפתחות פתאומית, או החלטה שגמלה בלבם של המורים מן היום למחרתו. קדמו לשביתה שנתיים תמימות של תסיסה.

מאז ומתמיד היה קיים ליד הסתדרות המורים גם ועד של המורים התיכוניים. לא היתה לועד זה כל זכות ממשית. סמכותו היחידה היתה להציע למרכז המורים להתעניין בדברים מסויימים, שנגעו במיוחד למורה התיכון. הסימן הראשון, כי לא כל המורים התיכוניים היו מרוצים ממצב זה של ענייניהם, הופיע בצורת „ל“. היתה זו האות של רשימה על־מפלגתית, אותה הקימו כמה מן התיכוניים הבלתי־מרוצים, לקראת הבחירות לועידה הי״ט של הסתדרות המורים, שנערכה לפני שלוש שנים.

עצם הופעתה של רשימה זו גרם מבוכה והתרוצצויות בקרב הסתדרות המורים. כמה מפעיליה, חברי מפא״י ותיקים, אף נדרשו בתוקף על־ידי מפלגתם למשוך את ידם מן העניין. אך הרשימה בכל זאת ניגשה לבחירות, זכתה בחמשה צירים — מספר קטן מאד, אך בכל זאת בעל־משמעות. כי הוא בישר את המרידה שנועדה לזעזע את שלטון המרכז הכל־יכול.

הופעת „ל“ על הבמה המקצועית בארץ באה בשעה של תהפוכות הרות־גורל. היה זה בעיצומה של שביתת האקדמאים בשרות־המדינה, אשר תבעו משר האוצר כי ימלא את הבטחות־הבחירות שלו ויגדיל את משכורתם. הקימו אירגון ארצי משלהם. ועד המורים התיכוניים, שפעל בצל מרכז המורים, אזר עוז בנפשו והחליט לשגר „משקיף“ לדיוני הארגון החדש. מרכז המורים הזדעזע מעצם הרעיון, שגוף הקשור בו יביע תמיכה באירגון שהעז להמרות את פיהם של הממשלה והועד הפועל של הסתדרות. אביעזר ילין, קודמו הותיק של שלום לוין כמזכירה הכללי של הסתדרות המורים, שיגר מיד מיברק לדויד בן־גוריון, בו הסביר כי המורים התיכוניים לא ייצגו איש, כי פנייתם אל ארגון האקדמאים השובתים נעשתה ללא ידיעתו, וכי ראש הממשלה יכול לראות את הפניה כבטלה ומבוטלת — כאילו לא התקיימה כלל. הוא, אביעזר ילין, קבע בשם המורים התיכוניים כי מה שעשו כאילו שלא נעשה.

ועדת התיכוניים, חסרת כל כלי הבעה או רשות לפנות למוסד כלשהו מחוץ להסתדרות המורים, מילאה את פיה מים. אך הלקח נשתמר בלבה.

★ ★ ★

עקרון ההצמדה

ב תום שביתת האקדמאים הוקמה ועדה, שתרכז את תביעות־השכר של ארגוני האקדמאיים השונים ותקבע את תוספות־השכר המגיעות להם. נקבע מועד סופי להגשת תביעות אלה. מרכז המורים, ששלט על קרוב לאלפיים אקדמאיים, לא הגיש שום תביעה. רק עקב לחץ מתמיד, והתסיסה שנגרמה על ידי „ל“, הגיש המרכז את תביעותיו — אחרי המועד שנקבע. המורים התיכוניים זכו אמנם להעלאת־שכר, אם כי קטנה.

כתב שר האוצר באפריל 1956: „שכרם של המורים האקדמאיים ייקבע סופית מתוך הצמדה לדירוגי־השכר (והשינויים העלולים לבוא בו) של יתר העובדים האקדמאיים, בעלי הכשרה והשכלה דומים. שכרם של המורים היסודיים יהיה צמוד לשכרם של המורים האקדמאיים, בשיעור היחסי הקיים.“

היחס הקיים, בימי המנדט, היה 3·4, לטובת המורה התיכון. זהו היחס הקיים גם כיום, אך רק לגבי שכר־היסוד, ואילו תוספת־היוקר שוה גם למורה היסודי וגם למורה התיכון. בצורה זו־מצטמצם הפער בהרבה — עד כדי יחס של 11·10.

ההסכם החדש קבע למורים האקדמאים שכר נמוך מזה של יתר האקדמאים ולתיכוניים היה ברור, כבר מן היום הראשון, כי אין בהסכם זה פתרון ממשי. הם גם הבינו כי אין להם סיכוי רב לזכות בתוספת ממשית, כל עוד צמודה משכורת היסודיים למשכורתם שלהם. כי ההעלאה הקטנה ביותר בשכרם שלהם, היתה גוררת אחריה העלאה אוטומטית של מיליוני לירות ל־18 אלף המורים היסודיים והגננות. הם החלו תובעים בתוקף את ביטולה של ההצמדה.

לזה התנגד שלום לוין. „ניהרג ולא נזוז מפה!“ הכריז. מדוע?

★ ★ ★

נקודת־התורפה של המזכיר

כ אשר נשאל מדוע התנגד לכך שהמורים התיכוניים ינהלו משא־ומתן נפרד עם משרד החינוך, מבלי ששכר היסודיים יהיה צמוד לשכרם, נתן שלום לוין כמה הסברים: „הם קבוצה קטנה. לעולם לא יצליחו להשיג הישג כלשהו. עמנו, הם גוף גדול, אשר יש בכוחו לעמוד על דרישותיו. לכן, טובתם מחייבת שלא יינתקו מאיתנו.“

ועוד: „אם הממשלה תעלה את שכר האקדמאיים, בהיותו צמוד לשלנו, פירוש הדבר הגדלת תקציב החינוך והטלת מסים נוספים, אשר חלק מן המפלגות בארץ מתנגד לה. בלי הצמדת־השכר, עשויה הממשלה להגדיל את שכר התיכוניים ולהקפיא את שכרנו אנו.“

טען הוא גם: „כל פלוג במחנה הפועלים יזיק לכל הפועלים.“

כל זה עדיין אינו מסביר מדוע התנגד לוין בחריפות קיצונית לדרישתם העקרונית של המורים התיכוניים לבטל את ההצמדה. שהרי יכול היה להשתמש באותם האמצעים של התיכוניים — ובהיות המורים היסודיים רבים יותר, היו סיכוייהם גדולים יותר — כדי להשיג בנפרד העלאת שכר. על אפשרות זו השיב בפראזות חמקניות. כי זוהי נקודת־התורפה שלו, אשר שום מליצות לא יוכלו להסותה: שלום לוין, מזכיר הארגון המקצועי, מונה לתפקידו הרם על־ידי מפלגתו, שהיא מפלגת־השלטון, כדי שישמור על האינטרסים שלה ויבטיח כי שתי רבבות המורים יישארו בתלם שיקבע להם השלטון.

מזכיר כזה אינו יכול ליזום שביתות נגד השלטון. עקרון ההצמדה משחרר אותו מן החובה הבלתי־נעימה לנקוט בנשק השביתה למען המורים, ויחד עם זאת מבטיח לו כי אחרי שהממשלה נכנעה ממילא לארגונים מקצועיים אחרים — נועזים יותר, עצמאיים יותר — והעניקה להם תוספת־שכר, יקבלו גם המורים הוספה. בידי הממשלה, משמש עקרון ההצמדה נשק נגד האקדמאים דורשי־ההעלאות: תמיד אפשר לומר להם, כי כל העלאה קטנה בשכרם פירושה הוספת עשרות מיליונים לתקציב המדינה, ועל כן אי־אפשר להיענות להם. על כן נלחם שלום לוין בחירוף־נפש נגד ביטול ההצמדה. למעשה, לא היה צורך במלחמה קשה. שר החינוך, זרוע אחרת של אותו גוף שלטוני, הודיע לתיכוניים כי לא יבטל את עקרון ההצמדה וכי ימשיך לראות במרכז המורים את נציגם הבלעדי בענייני שכר. למען הרושם, יכול היה לנופף בכנסת בסיבה פורמלית להחלטתו זו: איומו של שלום לוין, כי ישבית את כל החינוך היסודי אם תבוטל ההצמדה.

שביתת התיכוניים עוררה בעקבותיה בעיה עקרונית ממדרגה ראשונה. היתה זו השאלה אם מותר לקבוצת אנשים כלשהי להתארגן מרצונה החופשי, בארגון שמטרתו היא ללחום למען אינטרסים חוקיים וגלויים. זכות ההתארגנות היא אחד מיסודות הדמוקרטיה. אולם כאשר נשאל שר־החינוך אם בכוונתו להכיר בזכות זו, ובצורה זו להכיר בארגון החדש כנציגם של המורים התיכוניים, השיב בפשטות, בנאום ארוך בכנסת: „איני רוצה להמיר סכסוך עם ארגון קטן בסיכסוך עם ארגון גדול.“

על רקע זה פרצה שביתת התיכוניים.

★ ★ ★

המרד

מ רכז המורים הבין מיד את הסכנה הנשקפת מן השביתה. כי היתה זו הפעם הראשונה שמורים העזו ליטול את גורלם בידם ולזקוף את קומתם מול שליטי הסתדרות המורים, לא נכנעו ללחץ ולאיומים. מרכז המורים שינס את מותניו למלחמה מוחצת במורדים. הוא כינס אסיפות־גינוי של מורים בכל רחבי הארץ, האשים את השובתים כאויבי ההסתדרות־הכללית, הרוצים להרוס את מעמד הפועלים. הד החינוך החל מופיע בגליונות מיוחדים, שלא מן המניין, גדוש מאמרי השמצה והסתה נגד השובתים. שלום לוין גייס את כל הכוחות לצידו: הממשלה, ההסתדרות — אפילו מורים בפנסיה, שהביעו את נכונותם להיות מפירי־שביתה ולמלא את מקום השובתים בביתות.

23 יום נמשכה השביתה. מרכז המורים חתם חוזה־שכר חדש עם משרד החינוך, בו הסכימה הממשלה לרוב תביעות־השכר של מרכז המורים. תביעות המורים האקדמאיים באו על סיפוקן החלקי בלבד. המורים התיכוניים נשארו מקופחים כמקודם, לגבי יתר האקדמאיים במדינה. עקרון ההצמדה נשאר בעינו; כעבור יומיים נפסקה השביתה, אך הסדר לא חזר על כנו. הוקם ארגון המורים התיכוניים, שהודיע על פרישתו מהסתדרות המורים.

היתה זו נקודת־המפנה החמורה ביותר בתולדות הסתדרות המורים מאז קום המדינה. חומת השלטון־המוחלט של מרכז המורים נסדקה.

המשך הסידרה: שערוריית קרן־הפנסיה; כיצד פועל מנגנון ההכנעה; מי הקרבן האמיתי של שלטון הפחד?

תצפית

(כל הזכויות שמורות)

● **אל תהיה בטוח כי המפלגה הקומוניסטית תצליח להשתלט שלטון מוחלט בעיראק.** אמנם, צפויה בעתיד הקרוב התגברות ניכרת של השפעתם, כאשר ייכנע עבד אל־כרים קאסם לדרישתם ויימנה שרים קומוניסטיים בממשלתו. אולם צעד זה יגרור אחריו מאבק חריף בין הקומוניסטים לבין המפלגה השניה התומכת כיום בשלטון, המפלגה הדמוקרטית הלאומית של כאמל צ'אדרצי. הגורם המיקרי המונע בינתיים התנגשות גלויה בין שתי מפלגות אלה היא דרישתו של קאסם לשמור על אחדות, מול התקפותיה של קהיר.

● **צפויים חילופי־גברא בראש אחד השירותים הממלכתיים.** העיתוי: זמן קצר אחרי יום העצמאות הקרוב.

● **בחדרי־חדרים מדברים על הצעה סודית של מפא"י למפלגה הפרוגרסיבית, לקראת הבחירות לראשות עיריית תל־אביב.** אם מפא"י לא תצליח לגייס אחד ממנהיגיה המעולים ביותר כמועמד לתפקיד זה, יציעו הפרוגרסיבים את ישראל רוקח כמועמד על־מפלגתי. מפא"י תצטרף בפומבי להצעה זו, בהסבירה כי האינטרס הכללי הוא שהניעה לתמוך במועמד בלתי־מפלגתי.

● **כדאי לך להתעניין ברכישת מקלט טלביזיה בקרוב.** תוך חדשים מספר תוכל בישראל, לקלוט שידורי טלביזיה מכמה תחנות, ללא תשלום כל מס שהוא. בקפריסין ובלבנון עומדים להשלים בנין שתי תחנות טלביזיה בעלות טווח שידור גדול. כמו כן מתכננים גם ירדן ומצרים הקמת משדרי טלביזיה, הירדנים בעזרת הבריטים והמצרים בעזרת ציוד סובייטי. תוך שש שנים לכל היותר, לפי חישובי מומחי הממשלה, תוכל לקלוט במכשיר שתרכוש גם שידורים מתחנת טלביזיה ישראלית, אלא שאז תצטרך כבר לשלם עבור כך מסים.

● **מיד לאחר הבחירות יפעיל קול־ישראל תכנית מיוחדת של שידורים קלים שתקביל לתכניות הרגילות של קול־ישראל.** התכנית, שתופעל במלואה ב־1960, תכלול שידורי מוסיקה קלה, תכניות בידור קלות, וחדשות במשך שש שעות שידור בערב.

● **המשא ומתן על איחוד שני שבועוני הקולנוע הישראליים יסתיים בכשלון.** היזמה למשא ומתן באה מצד בעליו של קולנוע, שהציע לבעלי עולם הקולנוע, איחוד של שני השבועונים בתנאים של 40% לו ו־60% לעולם הקולנוע. בעלי עולם הקולנוע, הנפוץ יותר, דחו את ההצעה.

● **אחד המשפטים המעניינים ביותר מבחינה צבורית שיתקיים בקרוב, יהיה משפט תביעת הפיצויים של דן בן־אמוץ נגד „מעריב".** אם אמנם יתקיים המשפט, ולא יבוטל בשל התפשרות הצדדים, תעמוד בו לבירור בעית יעודו של העתונאי — האם מחובתו לשרת את צבור קוראיו או את האינטרסים של העתון בו הוא עובד. תביעתו של דן, שבאה עקב רקע התפוטרותו ממעריב בעקבות סירוב העתון לפרסם סאטירה משלו על ספרה של יעל דיין, תוגש על ידי עורך־הדין משה ורבר ממשרדו של עורך־הדין אהרון פולונסקי. אגב, ורבר מופיע במשפט על רקע דומה, המתנהל בין הארץ לקריקטוריסט יוסף בס, כשהוא מייצג דווקא את העתון.

● **ארגון נשים יטיל חרם על ספרה של יעל דיין, „פנים חדשות כמראה".** ארגון נשי מזרחי החליט כבר על הטלת חרם על ספרה של יעל דיין, בטענה שהוא משמיץ את שמן הטוב של בנות ישראל. ההחלטה טעונה אישור של אישיות רמת־מעלה, אשר עדיין לא קראה את הספר.

אבך איך?

במדינה

העם

המוות המיותר

הידיעה המוזרה נמסרה לציבור בתרועת־נצחון של כסילים: קבוצה של עיוורים זכתה לטיול מאורגן לפיסגת המצדה, שם הוסבר לה הנוף ותולדות המקום.

לולא היה המדובר במוכי־גורל, היה הקורא יכול להתפרץ בצחוק: העלאת העיוורים למקום שכל יופיו בנוף הנהדר המשתרע לרגלי המשקיף, היא שיא של אבסורד פרברסי.

אולם היה צד נוסף לתעלול ציבורי זה. העלאת עיוורים בשביל המסוכן ביותר במדינה, היא כמעט בגדר נסיון לרצח. אבן מתדרדרת במדרון המצדה עלולה להרוג אדם. העיוורים לא יכלו לראות את האבנים שלפני רגליהם, לא יכלו גם להיזהר מפני אבנים נופלות, יכלו בנקל ליפול בעצמם לתוך התהום.

אילו קרה אסון באותו טיול, היתה מוקמת ועדת־חקירה. אחרי הלחיה מפוארת והספדים נרגשים היתה הועדה מפרסמת הוראה שלהבא אסור להעלות עיוורים למרומי המצדה. בזה היה העניין מסתיים — עד לאסון הבא.

רשימת ההפקרות. טיול העיוורים היה הקדמה נאותה לשורה של אסונות שקרו לאחר מכן, בהם קיפחו את חייהם עשרה אזרחים תוך ימים ספורים (ראה להלן). מכל סוגי המוות המתהלכים ברחבי ישראל, היה זה המוות הנורא ביותר — המוות המיותר.

אף לא במקרה אחד היה זה מוות בלתי־נמנע. בכל מקרה היה תוצאה של רשלנות וזילזול בחיי־אדם, המגיעה לממדים של מחלת־רוח ציבורית. הרשימה:

● התהפכות משאית עמוסת תלמידים בדרך מעין־גדי לבאר־שבע. מספר ההרוגים: ארבעה. התלמידים הוסעו אחרי חצות. כאשר עלו על המשאית, שמו כמה תלמידים לב לעייפותו של הנהג היחיד. הם ביקשו את הנערה, שישבה על־ידו בתא־הנהג, לשעשע אותו בשירים ובשיחה, כדי שלא יירדם. למרות זאת התהפכה המכונית בצד השמאלי של הכביש.

לפחות מדריך אחד הזהיר מראש כי יקרת אסון כזה (העולם הזה 1126). הוא לא הוזמן אפילו לועדת־החקירה שנתמנתה*. מסקנות הועדה היו תוצאות אופייניות של חוכמה־לאחר־מעשה, סתימת חור אחד מני אלף.

● הריגת שני המטיילים לרגלי המצדה. אף שהפרשת נשארה סתומה ואין עדיין שום פתרון סביר לתעלומה (ראה כתבה), הרי לפחות בקטע אחד של החקירה הועלתה ההשערה כי השניים נקטלו על־ידי ירויות חבריהם, שירו מסביבם כדי לקרוא להם.

פרשה זו שמה את הדגש על נוהל נפסד. כל אדם בישראל יכול לקבל בתחנת־משטרה נשק, מבלי שתיבדק מידת אחריותו, או אפילו כושרו להשתמש בנשק. למעשה יכול גם פושע מועד להיכנס למשטרה, לקבל רובה ולבצע בו את זממו.

יהיו פרטי המקרה עצמו כאשר יהיו, ברור דבר אחד — מתן רובים ותת־מקלעים בידי צעירים עוברי־אורח, ביניהם אנשים שמזה זמן־רב לא החזיקו נשק בידיהם, מעורר את הפיתוי התמידי „להשתיץ" בפני הנערות ולבצע מעשי־קונדס. קריאת חברים באמצעות ירויות היא רק אחד המנהגים האלה.

אין שום סיבה מדוע לא יחוייבו קבוצות־מטיילים לקבל ליוי אמיתי של נוטרים שכירים, שמקצועם בכך, תמורת תשלום מתאים לקופת המדינה. כן אין סיבה לכך שסביבות מצדה יישארו ללא שמירה רצינית בעונות הטיולים ההמוניים, בהן מסתובבים אלפים בשטח. הופעת המשטרה כעבור 14 שעות היא רק שערוריה קטנה נוספת. חוסר מערכת־קשר תקינה החמיר את המצב במקרה זה, כמו ברוב שאר המקרים.

● התרסקות מטוס שנקרא לעזור בחיפושים אחרי הרוצחים במקרה הקודם. מספר הקרבנות: שניים. העוקץ: המטוס התרסק רחוק ממקום הפשע, בזאדי שהיה מלא מטיילים עבריים, לתוכו נכנס ללא כל קשר עם החיפושים. הסיבה המשוערת: אחד משני יושבי המטוס רצה לאותת הודעה אישית לאחד המטיילים. כעבור שבוע קרה אותו הדבר במקום אחר בארץ, בקיבוץ אלומות בעמק הירדן, כאשר התרסק מטוס (ונפצעו שניים) בגלל רצונו של הטייס למסור הודעה לידידה.

● קטילת מטיילת במדרון המצדה, על־ידי אבן שהתדרדרה על ראשה כתוצאה מקטטה בין שני מטיילים אחרים מעליה. גם כאן היתה הסיבה העיקרית חוסר־הזהירות הפושעניות של המטיילים, חוסר כל פיקוח ושמירה במקום מסוכן והומה זה.

● מותה של צעירה כתוצאה ממכת־שמש, בטיול־נוער המוני בנגב. הצעירה הרגישה ברע זמן רב לפני כן, המשיכה למרות זאת במסעה. החובש הגיע אליה רק כעבור עשרים דקות. רק אחרי 12 שעות הצליח רץ מיוחד להגיע לישוב הקרוב להזעיק עזרה.

הקציר הכללי בחיי אדם: עשרה. הוא יכול היה להיות גם עשרים או מאה. מספר הקרבנות הוא מקרי. הגורמים לא היו מקריים כלל.

המסקנה אינה צריכה להיות היסטרית. אזרחי ישראל לא יפסיקו לשוטט ברחבי מולדתם. אולם הפתרון אינו גם בהקמת ועדת־חקירה או ועדות־טישטוש ושקיעה ב־ביצה הבינמשרדית.

יש צורך לתקוף את הגורמים הישירים, ולהדק בכל רחבי הארץ את נוהלי הבטיחות והאחריות. אולם עיקר הפתרון הוא בשינוי־האווירה הכללית של זילזול בחיים, של גבריות כוזבת ונבובה, של חוסר־אחריות אחילי, המתעטף באיצטלה של גבורה לאומית.

אסונות

קציר הדמים

במשטרת באר שבע החלה התכונה עוד בסוף חודש אדר. חופש הפסח המתקרב הפנה חלק ניכר מאוכלוסיתה של ישראל דרומה. העליה העצומה בתנועה בכבישי הנגב הביאה עמה באורח טבעי גם עליה במספר האסונות.

בי"ב ניסן, יומיים לפני חג־הפסח, צילצל פעמון האזעקה לראשונה. מכונית שהסיעה תלמידים לבתיהם התהפכה ליד דימונה. ארבעה נהרגו, שלושה נפצעו קשה.

היה זה רק הראשון בשרשרת האסונות שפקדו את מרחבי הנגב. רצח, התרסקות מטוס, מות מאבן מתדרדרת, מות ממכת שמש, באו בתדירות מיד לאחר מכן. בסוף החג הסתכם קציר־הדמים בנגב בעשרה קורבנות מיותרים: שוע אטינגר ויצחק ליפשיץ (ראה כתבה), גדעון להמן, אביבה לובל־צ'יק, חנה קמחי, דינה אוריאן, יוסף טיטינסקי, צבי מוסברג, יהודית ירמיאש ומירה שולמן.

גדעון חלמן (17), יליד תל־אביב. למד בבית ספר לדוגמא ועבר לחדסים. בעל מרץ רב. אהב תמיד לצאת למרחב. עם פתיחת

* ראה מכתבו של דובר משרד־החינוך במדור מכתבים.

בית־הספר החקלאי בחדרה, אמר לאמו כי הוא רוצה ללכת לבית־ספר זה כדי להיות בין התלמידים המייסדים את בית־הספר. הוא התאקלם היטב במקום שקסם לו מאד. גדעון חלם תמיד על מכונאות וטרקטורים. עוד בהיותו נער הרכיב אופניים מגרוטאות שונות, והשתמש בהן במשך שנים רבות. יותר מאוחר הרכיב בצורה זו אופנוע. בגיל 16 קיבל רשיון נהיגה באופנוע.

פעם אחת, בהיותו בגיל 13, נשארה בת השכנים הקטנה בחוץ כיון ששכחה את המפתח. גדעון עלה על הגג, קפץ משם למרפסת הדירה ופתח את הדלת. בן 13 בא פעם הביתה בשעה 4 לפנות בוקר. לאמו, שחיכתה לו בדאגה, סיפר כי ראה שני אנשים מנסים לתקן מכונית ללא הצ־לחה. הוא ביקש לעזור להם, אך גורש מן המקום. הוא נשאר שם בכל זאת, ול־בסוף, משלא הצליחו האנשים לתקן בעצמם את המכונית, פנו אליו והוא הראה להם מה חסר בה. כשסיימו את התיקון לקחו אותו לאכול ארוחה במסעדה.

כשיצאו מעין־גדי, הרגישה אחת הבנות ברע. גדעון ביקש מהנהג שיעצור לרגע, לקח ממנו כדור עבורה. אחרי־כן הושיב אותה ליד הנהג ואמר לה „הנהג נראה עייף מאד. תבדרי אותו, תשירי לו שכל הזמן יהיה ער ורענן.“ אביו של גדעון הוא אברונום ומורה בבית־הספר תיכון ו׳ בתל־אביב. גדעון נכד לד״ר יעקוב הלמן סבו, שהיה יושב־ראש הקונגרס היהודי בדרום אמריקה וחבר הסיים הלסבי. בבר־מצוה קיבל גדעון שי מיושב־ראש הכנסת יוסף שפרינצק, ספר עליו היתה ההקדשה: „לגדעון בן משה נכדו של הידיד היקר ד״ר יעקוב הלמן לזג הבר־מצוה, יוסף שפרינצק.“

אביבה זובצ׳יק (16). ילידת לבנון, בת לאב פולני ולאם ספרדיה. הגיעה לבית־הספר בחדרה במסגרת עלית הנוער. יתומה מאב הגיעה אביבה למוסד עם שתי אחיותיה. לפני־כן התפרנסה המשפחה מחנות קטנה למכירת שוקולד שהיתה לאם ברחוב הרצ־ליה בחיפה. אביבה החינגית והאהודה על כל חברותיה, נמשכה לחקלאות מילדותה, על אף שגרה בסביבה עירונית הומה. הנערה בעלת המרץ והחוש הלאומי המפו־תח, עזבה את העיר, יצאה לבית־הספר ה־חקלאי כדי למצוא את עתידה בחקלאות. כאשר נודע לאמה דבר מותה הטראגי, קיבלה התמוטטות עצבים חמורה, נאלצה לסגור את חנותה, לעבור לגור אצל קרוב משפחה.

חנה קמחי (16). ממשמר השלושה ש־ליד יבנאל באה הנערה רבת־הנימוסים לבית־הספר החקלאי שליד חדרה. כאשר הועלתה לראשונה ההצעה לצאת למחנה־העבודה בעין־גדי, היתה חנה בין הראשו־נים שתמכו בהתלהבות ברעיון. חנה בת־המושב היתה נלהבת לכל דבר שריח שדה וחקלאות נדף ממנו. חבריה בחברת להבה, תלמידי כיתה ב׳ של בית־הספר בחדרה, הכירוה כנערה אחראית, שהיתה נכונה בכל עת לעזור לידידים, אם בלימודים ואם ב־עבודה. הנערים והנערות התקשרו לפני שנה עם משק עין־גדי, עמדו לצאת להשלמה באותו קיבוץ בשנה הבאה. חנה צידדה ברעיון ההשלמה. הדבר היחיד שעדיין גרם לה היסוסים היה כיצד תעזוב את הוריה במושב לבדם. כאשר יצאה למחנה־העבודה היה הדבר צריך לשמש מעין מבחן לעתיד. תוצאותיו והחלטתה של חנה לא תיודענה לעולם. מכונית המשא בת עשרת הטונות של המשק, מחצה אותה תחתיה.

דינה אוריאן (16). דינה הגיעה אל בית־הספר התיכון החקלאי בחדרה לאחר לבטים רבים. להוריה, היושבים במושב דובא שבגליל המערבי, היה מתן חינוך תיכוני לבתם מעמסה רצינית שאך בקושי יכלו לעמוד בה. אולם דינה הפצירה בהוריה, טענה שגם בהיותה חקלאית עליה לרכוש ידע כללי במקצועות הנלמדים בבית הספר התיכון. הנערה החינגית, בת עדות־המזרח, לא הרגישה עצמה שונה מכל יתר חבריה וחברותיה בבית־הספר והיחסים ביניהם היו מצוינים. לא היה כל קושי לקיים יחסים ידידותיים עם דינה טובת־הלב, שהיתה נכו־נה לתתר בכל דבר ובלבד שתשמור על הידידות שרחשו לה חבריה לספסל הלי־מודים. מחנה העבודה היה חויה עצומה בשביל דינה, שסיפרה לחבריה עד כמה היתה רוצה לבוא ולהתישב במקום ישיבת־קבע. אולם תכניותיה של דינה נשארו בגדר חלום בלבד. הנערה בת ה־16 הגיעה שמחה ומחייכת בסיפוק רק עד דימונה. מדימונה והלאה הובלה גופתה השסועה באמבולנס.

רכיסמל יוסף טיטינסקי (22). ילידרמת־יצחק, שם היו הוריו מראשוני המת־ישבים. למד בבית־הספר העממי בשכונת בורוכוב ואחרי־כן בבית־הספר המקצועי מכס פיין בתל־אביב, שם השתלם במסגרות. לפני ארבע שנים התגייס לחיל־האויר, שם עבר קורס טיס. לא היה כמעט איש ברמת־יצחק שלא הכיר את משפחת טיטינסקי ואת הבן יוסף. כאשר עזב את בית־הוריו ערב התאונה, הביעה אמו חרדה, כפי שהיתה נוהגת לדאוג תמיד לפני כל טיסה שלו. הוא הרגיע את אמו, אמר לה: „אין לך מה לדאוג, הכל יהיה בסדר.“ בל״ג בעומר עמד יוסף לחוג את יום הולדתו, במסיבה צנועה שתכנן בצוותא עם הוריו. במקום לבוא למסיבת יום ההולדת, באו השבוע עשרות מידידי המשפחה להביע את תנחו־מיהם למשפחה האבלה.

סגן צבי מוסברג (25). נולד בפולין ועלה ארצה בשנת 1949 מגרמניה. התגייס לצבא ולאחר שסיים את שרותו, החל לעבוד כפקיד בעירית נתניה. אולם צבי, שהסיירות היתה כבר בדמו, לא יכול היה לשבת על כסא במשרד. הוא נטש את עבודתו ב־עיריה, הגיש בקשה להתקבל לצבא הקבע. בג״פ הסיור שלו דהר צבי במרחבי הנגב. הכיר במשך הזמן את כל שביליו. „זה היה קצין מצוין,“ אמרו עליו חבריו שהדביקו לו את הכינוי „פופסקי“. לפני חמישה חודשים נשא לאשה צעירה ממושב חרות שבגוש תל־מונד.

יהודית ירמיאש (47). התגוררה עם בעלה דניאל ירמיאש — שעבד בבית־החרושת נשר בחיפה — בקרית חיים, רחוב י״ח 20. לא אחת היה הזוג, חשוך הילדים, יוצא לטיולים שאורגנו על ידי המפעל. דניאל ויהודית היו פעילים בשסחים רבים. שניהם יחד התנדבו לצבא הבריטי ואחר המשיכו בפעילות בהגנה. את בעלה דניאל הכירה יהודית בארץ, אליה עלתה מהונגריה בשנת 1934. שנה אחר־כך נישאה לדניאל. הזוג הצטרף להכשרה בכפר־סבא ומשם עבר לקיבוץ דן. הם לא שהו בדן זמן רב, וכאשר הוחל בהקמת שכונת הפועלים קרית־חיים ליד חיפה, עברו לגור שם. היה זה אך טבעי שיהודית ובעלה הפעיל במפלגת לאחדות־העבודה, לא יותרו על הטיול ל־מצדה, שאורגן על ידי ועדת התרבות של בית־החרושת. הם עוד הספיקו לקבוע עם שכנים ידידים כי כאשר ישובו יאכלו אצלם את ארוחת הערב. דניאל לבדו שב לדירתם הצנועה. יהודית קיפחה את חייה בטיול הגורלי.

מירה שולמן (16). כאשר סיימה מירה שולמן את בית־הספר העממי ברשפון, חיפ־שו הוריה פתרון לבעית המשך חינוכה של מירה. מירה, שהיתה תלמידה מצטיינת, נת־קבלה לבית הספר תיכון חדש בתל־אביב, לא פיגרה אחר בני העיר בלימודיה. מב־חינה כלכלית לא חסר לה מעולם דבר אצל הוריה המבוססים, נאמני ההסתדרות. לא היה זה הטיול הראשון של מירה והוריה לא ראו בכך כל רע שבתם יוצאת למחנה עם נערים לומדים ועובדים בני גילה. ה־שבוע, בביתם בן הקומה האחת ברשפון, ביכו ההורים את בתם שלא חזרה מטיולה.

מדע

שכנוע ידידותי

הסערה התפוצצה ממקור בלתי צפוי. פרופיסור לפיסיקה יואל רקח (50) ותלמי־דיו עמוס דה־שליט (32) ויגאל תלמי (31) הצהירו באורח חד־משמעי כי יש לשנות את דרכי המחקר האטומי בישראל. לדבריהם גורם ריבוי הגופים העוסקים במחקר האטומי וניהולו אך נזק למחקר עצמו. כתנתם היתה ברורה: הועדה לאנרגיה אטומית, שהוקמה על־ידי משרד ראש־הממשלה, היתה גוף נוסף בשדה האטומי שהוקם לאחר זמן, התערב ללא צורך בפעולותיהם של גופים קודמים. יעילות החקר האטומי רק הופרעה כתוצאה מכך.

בין שאר דברי המלומדים לפיסיקה, אי־אפשר היה להתעלם מהזכרת העובדה כי לא כל חברי ועדה זו עוסקים במחקר אטומי. הם לא הזכירו שמות. אך לא היה כל צורך בכך. יושב־ראש הוועדה עצמו, פרופיסור ארנסט ברגמן, עוסק בכימיה אורגנית. הוא מונה לתפקידו זה בעקבות בקשה אישית מיוחדת של ראש הממשלה, שברגמן נמנה על־ידידיו האישיים.

טענו אנשי חקר־האטום: ישיבתם של מדענים זרים בועדה למחקר אטומי חוסמת את הדרך בפני בוגרי האוניברסיטה העברית. בוגרים אלה, המתקשים למצוא את דרכם בחקר האטום בישראל, יורדים בהכרח לאר־צות הברית, שם הם מתקבלים בזרועות פתוחות.

סיבות אישיות. דבריהם של הפרופי־סורים למדעי האטום לא עברו ללא הד. סיעת חרות בכנסת הגישה שאילתה כס־רשה זו, הציעה להעלות את הבעייה על סדר יומה של הכנסת. משרד ראש־הממשלה הגיב על הדברים, דחה אותם כלא מדוייקים. מישהו אפילו דאג להפיץ את הידיעה המוס־מכת, כאילו רקח אמר מה שאמר בגלל סיבות אישיות.

היחידי שלא הגיב, היה פרופיסור ברגמן עצמו. אולם היתה זו טעות לחשוב כי הפרופיסור הפעלתני עבר על הדברים לסדר היום. ימים אחדים לאחר פרוץ הסערה, הד־רים ברגמן לשדה־בוקר, הציע לבן־גוריון את התפטרותו. טעמו: מקצועו של ברגמן אינו קשור ישירות עם המחקר האטומי, דבר הפוסלו, לפחות מסיבות אסטטיות, לכהן במשרה הרמה.

אך ביגי׳, הרואה בהישגי המדע הישראלי אחד מנצחונותיו האישיים, היה תקיף בדע־תו. קבע ביגי׳: „בל יהיה לך מצפון רע. גם אותי רוצים רבים לרשת, ואף על פי כן אינני הולך.“

ברגמן לא השתכנע. אך ידידותו האותיקה לרועה־הדור עשתה את שלה. לפחות לה־לכה היה מוכן ברגמן לחקות את ידידו מנוער.

משטרה

רצח באמצעות העתון

במשך שבועות ארוכים ניהלה המשטרה מלחמת־עצבים נגד ציון סלומון, שנחשד על־ידיה ברצח אשתו, אביגיל, בגבעת־ברנר. אולם סלומון היה אגוז קשה. הוא התעטף בשתיקה הודית, סירב להודות.

מדי פעם הבטיחו קציני־המשטרה פומבית, שיש בידיהם די הוכחות להרשעתו. מומ־חים אחרים, שעקבו אחרי התפתחות הפר־שה, פיקפקו בכך.

השבוע עשתה המשטרה מעשה שעוד לא היה כדוגמתו בארץ. היתה זאת לא רק סטירת־לחי מצלצלת לשלטון־החוק, אלא גם נסיון גלוי וחסר־בושה להשפיע על מהלך המשפט בעתיד.

מעילה באמון. „סלומון מוכן להודות ברצח אשתו,“ קראה הכותרת המרעישה בעמוד הראשון של מעריב, עתון־החצר של צמרת המשטרה. בסיפור, שיכול היה לבוא רק מפי ראשי המשטרה עצמם, כתב העתון: סלומון הודיע לקצינים ולסגן פר־קליט־המחוז, שהוא מוכן להודות בקטילת אשתו, בתנאי שאחיו ישוחרר, שסעיף האי־שום יוחלף מרצח להריגה, וכי לא יחוייב לחזור על תיאור הרצח בבית־המשפט. המש־טרה והתביעה הכללית סירבו לקבל תנאים אלה.

אם נכון פירסום זה — הרי היה בו מעשה בלתי־הגון מאין כמוהו — גילוי פרטים של משא־ומתן חשאי. התוצאה: שום נאשם לא יתיחס בעתיד אל המשטרה כאל מוסד ממלכתי הגון, אלא כאל יריב המסוגל לכל מעילה־באמון. אם אין הסיפור נכון, הרי חמור המעשה שבעתיים.

כך וכך, מהוה מסירת הידיעה לעתון בזיון בית־דין מן הסוג החמור ביותר: כי כל השופטים שיזומנו לדון את ציון סלו־מון, הנאשם בפשע שהעונש הקבוע לו הוא מאסר־עולם, כבר קראו כי האיש הודה במעשה. בתנאים אלה, יתרוקן המשפט מ־ראש מתוכנו. גם האיש ההגון ביותר בעולם יתקשה להשתחרר מן הרושם שנוצר בו למקרא ידיעה זו.

חוק

הדרך הקלה

זכותו של כל אדם להתליך משפטי נאות, היא אחת מאבני־היסוד של החוקה האמרי־קאית. אותו סעיף בחוקה אומר כי אין לשלול את חרותו של אדם מבלי שהובא תחילה בפני שופט־חוקר שמצא כי יש סיבה מספקת לכך.

בישראל, בה טרם נוסחה חוקת־היסוד של המדינה, נשמרת זכות זו בעזרת ירושת־החוק הבריטי. קובץ התקנות תש״ו, סעיף 10 (1) קובע: „כל מי שנעצר לפי פקודת־מעצר, יובא לפני שופט־שלום תוך 48 שעות משעת מעצרו. לא הובא העצור לפני שופט השלום בזמן הנקוב, ישוחרר.“ אולם זכות זו, השמורה אפילו לרוצח־מועד, אינה שמו־רה למעשה לשומר־החוק.

במקום סדר ומשמעת. סמל שני אליהו כהן נעצר ב־20 למארס (העולם הזה 1121). הוא נאשם בהחזקה וסחר בסמים מסוכנים. למרות החקירה המשטרתית הר־צופה המשיך כהן לטעון: „אני חף מפשע.“ תקוותו היתה כי לכשיובא לפני שופט־השלום, בתום 48 השעות של מעצרו, יוכל להשתחרר בערבות, להוכיח את חפותו.

אך כהן לא הובא לפני שופט השלום. סעיף 17 בפקודת המשטרה 1926, מאפשר למפקח הכללי של המשטרה ולכל קצין בכיר אחר, לעצור את פקודיו למשך „תקו־פה הנראית לו כהכרחית,“ כדי להעניש על עברות סדר ומשמעת. קציני המשטרה שעצרו את כהן, והשתמשו בסעיף זה בעבר

(המשך בעמוד 13)

גדעון הלמן

חנה קמחי

מדוע יצאה המכונית בלילה?

צבי מוסברג (ראשון מימין)

מה עשה המטוס בוואדי?

מלכה בין הכוכביק

אלילי הקולנוע הצרפתיים מקבלים את פני יהודית מזרחי

„מה זה, שוב אהבה חדשה?" התלחשו ביניהן הכוכבניות הצרפתיות היפהפיות באולפני בולון שבפאריז, „רומי שניידר רק צריכה לראות את זה, אז שוב יהיה סקנדל עליז." דבריהן היו מכתונות כלפי צעיר יפה־תואר ומוצק. אליין דיילון (24), הנראה כנער בן 16, הוא כיום המלה האחרונה של הקולנוע הצרפתי. ממבט ראשון הוא נראה כפרחח הלבוש במהודר. אולם יצרני הקולנוע הצרפתיים למדו, כי צופי הקולנוע האירופאים משתגעים אחריו. אחרי שהופיע בסרט אחד הוא זכה בתואר ג'מס דין האירופי, ולפולחן שגעוני של בנות הטיפשעשרה של היבשת. ליותר מזה הוא לא היה זקוק.

תוך שנה אחת הופיע בארבעה סרטים, נחשב כיום לכוכב הקולנוע הפופולרי ביותר באירופה, ובעל המשכורת הגדולה, כיוון שהפופולריות, כידוע, צועדת יד ביד עם הכסף.

מה שהוסיף הרבה לפרסומו של הצעיר הצרפתי היפה, היתה סידרת אהבות עם כוכבות כמו ז'ולייט גרקו, ג'אן („הנאהבים") מורו, ברי'ט אובר ובלה דארבי. סידרת רומנים זעירים אלה היא גם שהפכה את הרומן האחרון שלו עם רומי שניידר האוסטרית, שהסתיים באירושין, למרכז ההתענינות של רכלניות עתוני הקולנוע.

אלא שהפעם התאכזבו ספקי הרכילות, השוכנים דרך־קבע בכל אולפן. הצעירה בחברתה הסתודד אליין דיילון, עמה הסתובב שעה ארוכה בחצר המרוחת של האולפן ועמה ניהל שיחה ידידותית ארוכה בפינת־הבאר של השחקנים באולפן, היתה רק ידידה חדשה שהכיר זה עתה.

„או, את מישראל?!" גילה אליין התענינות כשהציגו בפניו את יהודית מזרחי, מלכת המים הישראלית. „פרנסואז ארנול סיפרה לי משהו. היא רק עכשיו חזרה מביקור ארוך אצלכם, לא כן?"

לא היתה זו פליטת־פה בעלמא. כי הפגישה בין יהודית ואליין נערכה בעת הפסקה בין הצילומים של הסרט דרך התלמידים, בו מופיע אליין — בבימויו של מישל ביאורון — ככוכב לצידה של פרנסואז ארנול. ופרנסואז, הזוכרת היטב את קבלת הפנים החמה שנערכה לה, בעת ביקורה בארץ לפני חדשים מספר, עדיין מספרת על חוויותיה לידידיה וחבריה בעבודה.

„הי אתה," פנתה פרנסואז ארנול שעברה במקרה בהפסקה דרך הבאר, אל צלם העולם הזה שעסק בהנצחת פגישתם של אליין ויהודית, „אני לא מכירה אותך מאיזה מקום?! אוללה, אתה מישראל, נסענו יחד לשפיים," נזכרה השחקנית הצרפתיה והחלה מיד לשאול לשלומם של כחצי־תריסר ידידים בישראל. מובן שגם משה דיין נכלל בין חצי תריסר אלה, והגברת ארנול לא שכחה לבקש למסור לו דרישת שלום. חמה חמה.

★ ★ ★

צעצוע חדש לטירונית

בעוד הצלם שקוע בהזכרת מכרים משותפים עם הגברת ארנול, התעניין אליין דיילון במסעה של מלכת המים. „הייתי נוסע אתך לכל אירופה, אבל למזלי הרע באת דווקא בעונה הבוערת כשאני עמוס עבודה," התחיל אליין בחינחונים. „מה זה שלא ראיתי עוד אף סרט ישראלי, לא עושים אצלכם סרטים? אז מה עושות כל הבחורות היפות אצלכם? איזה בזבוז. דרך אגב, גם את יודעת לירות ברובה כמו כל הבחורות שלכם?!"

הוא לא הסתיר את אכזבתו כשיהודית סיפרה לו כי טרם הגיעה לגיל צבא. אולם כתחליף לרובה הציע לה אליין אימון קצר, בנשק אישי אחר. הוא שלף מכיסו צעצוע חדש, גליל עם רצועת־גומי — משהו הדומה ליו־יו הישראלי שהוא כיום צעצוע נפוץ באירופה — ולימד את יהודית במשך דקות ארוכות את להטוטי המשחק החדש.

כשנקרא אליין אל במת הצילומים, עליה הותקן אולם בית־קפה, וחצי תריסר כוכבניות חיכו בקוצר־רוח להתחלת ההסרטה בחברתו של אחד הלבוש במדי הגסטפו הנאצי, הובלה יהודית לחטוף מבט קצר בצילומים. הפעם היתה זו פרנסואז ארנול שנטלה על עצמה את תפקיד המארחת, הסביבה ליהודית מה מתרחש.

מחוץ לבמת הצילומים של דיילון וארנול הקיפו את יהודית וצלם העולם הזה שנלווה אליה, חבורת כוכבניות שהיו סבורות שכוכבת זרה מבקרת באולפן, עשו הכל כדי לשדל את הצלם לצלמן גם הן.

„אבל התמונות יופיעו בעתון בישראל," ניסה הצלם להתגונן לשוא. „לא חשוב, תשלח לנו את העתון, פירסומת לא מזיקה איפה שלא יהיה." ויהודית נאלצה להמתין עד שהצלם ירשום את כתובותיהן של כל הכוכבניות שצילם. להן אולי זה לא יועיל, אולם מי שמתעתד לבקר בפאריז ולהכיר כמה כוכבניות צעירות, יוכל להעזר ברשימת הכתובות.

באותו אולפן פגשה יהודית את לינו („הגורילה") ונטורה, דמות עולה בקולנוע הצרפתי, שאחד מסרטיו מוצג השבוע בקולנוע תמר בתל־אביב. לינו, בעל פני הגנגסטר המקצועי, לא נראה במציאות כה אלים ותוקפני כפי שהוא מופיע בסרטים. רק כאשר בשעת הפרידה, לחץ את ידה של יהודית, נפלט בלי משים „אי" צעקני מפיה, ולינו מיהר להתנצל בחביבות.

מלוויה של יהודית לקחוה לאולפן אחר באולפני בולון, שם היתה אותה שעה בעיצומה הסרטת הסרט פסק־הדין. בדיוק ברגע בו נכנסה המשלחת הקטנה אל האולפן, נדלק בפרוזדור אור אדום, שסימן את תחילת ההסרטה. המשלחת נאלצה להמתין בשקט עד שנדלק מחדש האור הרגיל. אז הוכנסה מלכת המים אל במת־הצילום, שנראתה אותה שעה כמו יער עבות של עמודים. הבמה היתה גדושה במכונות הסרטה, זרקורים, פנסים ושאר אביזרי הסרטה, עד שהאנשים הרבים שנעו על הבמה, נבלעו ביניהם כמו בג'ונגל.

„אנחנו מצטערים על שאנו נאלצים להפסיק," הודיע ברמקול אחד הטכנאים, „יש ביקור חשוב אצל השחקנים, שאר העובדים יכולים לצאת להפסקה של חצי־שעה." באותו רגע נשמעה חבטה חזקה, שמשכה את תשומת־הלב הכללית אל עבר מלכת המים. כי הצלם שעמד על ידה, גילה לפתע כי הנערה הצנועה והלבושה בפשטות העומדת לידו אינה אלא מרינה ולאדי, הפיל מידו את מכשיר ההבזקה מרוב התרגשות.

★ ★ ★

השחקנים לא תרמו

„ואו תכירו אורחת חשובה מישראל," קרא מנהל האולפנים, שליחה את יהודית מזרחי בסיורה, אל עבר השחקנים. בזה אחר זה הוצגו בפניה מארינה ולאדי, בעלה רוברט חוסיין, המופיע עמה יחד בסרט, ורוג'ר חנין, שחקן צרפתי ידוע המשתתף אף הוא בסרט. במשך כמה שניות שררה דממה בין הנוכחים. השחקנים, שטרם התרגלו להסבת הזרקורים, סקרו את יהודית בסקרנות. מרינה ולאדי, שהיתה לבושה בחצאית שכמוה כבר לא מוכרים מזמן בהמשביר בתל־אביב, הסתכלה ישר אל תוך עיניה של יהודית, שהיתה לבושה במעיל פרוה בהיר. היא היתה גם הראשונה שברה את הקרח: „מה את, שחקנית או רקדנית?" יהודית נאלצה להודות שבינתיים היא איננה אלא תלמידת בית־ספר תיכון.

שלושת השחקנים גילו ליקויים חמורים ברשת התעמולה הציונית בצרפת, למרות שרוג'ר חנין גילה כי הוא יהודי ושמו לפנים היה לוי. שלושתם ידעו מעט־מאוד

ג'ראר פיליפ ואנס וא

מרינה ולאדי מנצלת הפסקה כדי להחליף דעות על סרטיה עם יהודית מעריצתה.

אליין דיילון ארושה של רומי שניידר מקבל בלבביות את פני מלכת המים.

מסבירים ליהודית מזרחי את תוכן סרטם החדש לפי התסריט (למטה). ג'ראר ויהודית מתנשקים (למעלה) להנאתה של אנט.

פרנסואז ארנול

מחליפה עם מלכת המים רשמים על ביקורה ב־ישראל, על רקע מצלמות ההסרטה על במת ה־צילומים של סרטה החדשה, בצבעי שחור־לבן, בו היא מופיעה עם השחקן אליין דיילון.

בעה איש במקום שניים, ומנהל האולפן הרגיש באי־נעימות מסוימת. „לג'ראר יש עכשיו בדיוק שיחה עם הבמאי," הוא ניסה להתנצל, אולם ברגע בו הסבירו לו מהיכן באו האורחים, מיהר המנהל אל ג'ראר פיליפ, לחש על אוזנו כמה מילות־קסם. ג'ראר לא היסס. הוא הניח מידו את ספר התסריט, ניגש אל יהודית, לחץ את ידה בחמימות והציע את עצמו לשירותה.

הוא התגלה כידיד נאמן לישראל. „הרבה שנים אני מתכנן לקפוץ אליכם, אלא שתמיד יש איזו תקלה, אתם יודעים..." התנצל פיליפ. הוא היה נחמד וחביב, הרבה להת־לוצץ וצחק בטבעיות, והשתדל להתעלם לגמרי מהעובדה שהנערות הישראליות נעמדו לפניו פעורות־פה ולא הוציאו מילה מפיהן.

לפתע הפסיק ג'ראר את שיחתו וצעק לעבר השני של האולם: „אנט!" תוך שניות מספר הופיעה במקום אנט סטרוברג־ואדים, אשתו של הבמאי רוג'ר ואדים ומי שהיה בעלה של בריג'ט בארדו, העומד להפוך את אשתו החדשה למתחרה רצינית לב. ב. אנט דומה לבריג'ט כשתי טיפות־מים, ול־דברי ואדים היא הרבה יותר כשרונית. עתה היא מופיעה עם ג'ראר פיליפ בסרט יחסים מסוכנים בבימויו של ואדים.

אנט לא הסתירה את התפעלותה מיהודית. „את יכולה ישר לקחת את התפקיד שלי ולשחק עם ג'ראר, את מתאימה לו יותר ממני," העירה בחיוך. ג'ראר לקח את ה־הלצה ברצינות, החל לעבור עם יהודית על ספר התסריט, הסביר לה מה הוא התפקיד הנשי בסרט.

שוב הפסיק האור האדום את האידיליה, כאשר נקרא ג'ראר לחזור אל מול המצלמה. לפני זה הספיק עוד לרשום פריסת־שלום: „לכל ידידי בישראל — דרישת שלום. אם אלה הצבריות שלכם, כדאי להיות אחד אלה הצבריות שלכם, כדאי להיות אחד מכם." בלי ספק, חבר פיליפ.

רובר חוסיין ורוג'ר חאנין

מגלים התעניינות ביהודית על רקע תפאורת גזר הדין.

על ישראל וכמעט שהסמיקו מרוב בושה כשמנהלי האולפן שהשתתפו בשיחה, יהודים ברובם, לחצו אותם אל הקיר, והם הודו שמעולם אפילו לא תרמו למגבית ציונית. משום כך התנהלה השיחה במישור אחר, כשנושאה המרכזי היה הקולנוע.

מבלי שאיש מהמשוחחים ירגיש בכך, חל־פה חצי השעה של ההפסקה, והטכנאים למיניהם חזרו לאולפן. הם החלו להתעצבן על שאין ממשיכים בהסרטה. השיחה הופ־סקה באמצע, כשרוברט חוסיין מציע להמ־שיכה בהזמינו את יהודית לביקור בדירתם. האור האדום נדלק שוב והמצלמות טרטרו.

★ ★ ★

התפקיד מתאים ליהודית

אולם הביקור המסעיר ביותר נכון למלכת המים רק למחרת היום. „אנחנו הולכים לראות את ג'ראר פיליפ," לא יכלו יהודית ומלוה להסתיר את התרגשותם ב־דרך לאולפני ביאנקור, כאשר פגשו מספר מכרים ישראליים. לפחות לגבי אחת היתה למשפט זה משמעות קריטית. „מה, לג'ראר פיליפ?! אני מתה אליו, אתם מוכרחים לקחת אותי," גילתה דרורה זוזקינד, סטו־דנטית ישראלית הלומדת בסורבון. „תמונתו תלויה מעל מיטתי ואם אחמיץ את ההזד־דמנות לראותו בחיים, אשתגע," הודתה בוא. בשערי האולפן מנתה המשלחת כבר אר־

ונטורה

הגורילה, שאינו דומה לטיפוס הגאנגסטרי שהוא מגלם בסרטים.

רצח לרגלי מצדה

(המשך מעמוד 5)

לים פרטים דמיוניים מגוחכים ביותר, לא ניתן להסיק מכך כי הדמויות המסתוריות הם הרוצחים. שוע ויצחק נרצחו מטווח קרוב ביותר. לפי רוחב פצעיהם ולפי ההדף שנהדפו בשעה שנורו, הסיקו החוקרים כי הם נורו מטווח שלא עלה על חמישים מטר. כלומר: הרוצחים שירו בהם היו צריכים להמצא לידם. מכיתן שלפי העדויות, נמצאו הדמויות המסתוריות אותה שעה בצד המזרחי של המצדה, בשביל הנחש (דבר שהוא עצמו מגוחך ממש), לא יתכן שהם הגיעו תוך זמן קצר למקום חניתם של שוע ויצחק, דרך שצריך לעשותה, במהירות הגדולה ביותר, בשעה. גם אפשרות זאת אינה באה בחשבון, והעדויות שניתנו בענין זה מזכירות את הצלחות המעופפות המפורסמות. לחוקרים לא נשאר, איפוא, אלא לשקול ארבע אפשרויות לגבי זהות הרוצחים. לכל אחת מארבע האפשרויות הללו היו נקודות לחיוב ונקודות לשלילה. אולם אף לאחת מהן לא היו ראיות והוכחות לסיוע. כל ארבע האפשרויות היו מבוססות על ניתוח הגיוני, ובסופו של דבר בלתי־משכנע.

★ ★ ★

העתונים דרשו תגמול

ל אפשרות הראשונה והמודקרת ב־יותר לעין, היתה האפשרות שהשניים נרצחו במתכתן על־ידי מסתננים. העובדה שיד מסתננים מעבר לגבול היתה ברצח, מספק העדרן המוחלט של עקבות כלשהן. המקום בו נרצחו השניים הוא איזור של אדמה רכה למדי, המשתרע בשפולי המצדה, המורכבים מחצץ ואבן. כל מאמצי הגששים לגלות עקבות, שיובילו לעבר הגבול או לכל כיוון אחר, בו אין צועדים מטיילים, עלו בתוהו. לפי פצעי הכדורים בהם נורו השניים, נתיב חדירתם ויציאתם, אפשר לה־ניח כי השניים נורו בזוית מלמעלה. אולם סקירה של מקום היריה האפשרי לא גילתה כל תרמילי כדורים. תהיה זו מסקנה כמעט אבסורדית כי המסתננים, אחרי שירו בשוע ויצחק, התפנו לחפש אחר תרמילי כדוריהם ולקחתם.

בסביבה נמצאו אמנם תרמילים של כדורים שנורו, אולם ברובם היו אלה תרמילים ישנים, והטריים שבהם נורו קרוב לודאי על ידי המטיילים עצמם, כדי להזעיק עזרה.

אף לא אחד מהשיקולים הללו, לחיוב או לשלילה, אינו מכריע את כפות המאזניים לכאן או לכאן. גירסת המסתננים נשארת גם עתה מפוקפקת מאד. לכן מוזרה זריזותם של קציני־משטרה מסויימים, שמיהרו עוד ב־ראשית החקירה להודיע בקולי־קולות שהם משוכנעים כי יד מסתננים בדבר. לא היתה להם שום הוכחה לכך, שום מימצא עובדתי לא חיזק גירסה זו. היא היתה רק אחת ההשערות — לא טובה ולא רעה יותר מסברות אחרות.

על כרית שחורה

נושאת קצינת ח"ן (משמאל) את סימני־הדרגות של סגן־משנה שוע אטינגר, מאחורי ארונה, מע־שה זה, בצירוף העלאתה של שוע בדרגה לאחר המוות, עורדו תמיהה מסויימת בציבור.

שתרמיליהם של השניים נלקחו, שחולצתו וסכין הקומנדו של יצחק נעלמו, וכי נעשה נסיון לשדוד את נעלי־השריון שלו, נסיון שהופרע כנראה עם שובם של המחפשים — נותנים מקום ראשון לסברה פשוטה זו.

הדפנות המערביים של המצדה, המתנש־אים בצד זה לגובה של 80 מטר, אינם תלולים ביותר כשאר הדפנות. הם גם עשירים בכוכים, מערות וחורים, ששימשו בעבר מקומות מפלט ומסתור למורדים ול־נזירים. כוכים ומערות אלה יכולים לשמש מסתור מצויין למסתננים. בואה של המש־טרה למקום רק 14 שעות אחרי הרצח, הניחה למסתננים את האפשרות להתחבא באחד הכוכים עד חשיכה ולהמלט בחסות הלילה, מבלי שירגישו בהם.

אך מול עובדות אלה, קיימות עובדות נגדיות, הסותרות את האפשרות שמסתננים ביצעו את הרצח. ראשית, אין תקדים בכל שנות קיומה של המדינה להמצאות מסתננים באיזור זה, שאינו דרך־מעבר ואינו מאוכלס בישובים. אם אמנם נשלחו חוליות מסתננים של צבא אוייב לאזור, הרי הדבר יתכן לצורך מטרה אחת — מטרת סיור ותצפית. חוליות סיור ותצפית נמנעות תמיד מל־השאיר סימנים להיותן במקום, ובפרט סי־מנים כה ברורים כגתיות.

אפילו אם תתקבל על הדעת ההשערה הבלתי־סבירה כי מסתננים היו במקום, ה־הומה בתקופה זו מאלפי מטיילים, רובם ככולם מזויינים, בו מסתובבות לעתים מזו־מנות יחידות צבאיות, מסוסים צבאיים ו־יחידות־משטרה, קשה להניח שהם היו מס־תכנים במעשה־רצח לאור היום, במקום ה־גלוי למטיילים במצדה. מסתננים היו נזהרים מלבצע רצח באיזור העשוי להיות מוצף בכל רגע ביחידת מטיילים מזויינים, או להיות גלויים במשך דקות ארוכות של שוד לא רק למטוס שעשוי היה להופיע בכל רגע באיזור, אלא גם לעומדים בפיסגת ה־מצדה עצמה.

מיומקים נוספים הסותרים את ההשערה לגבי המשטרה, היה בה רק הבדל אחד: איש אינו דורש מן המשטרה לגלות מס־תננים. גירסה זו פוטרת את המשטרה מראש מכל אחריות, מונעת את האשמתה בכשלון או בחוסר־כשרון. נוחיות וחוסר־אחריות היו כרוכים יחד.

עד כמה מסוכן בישראל חוסר־אחריות כזה מצד הקצינים, מעידה העובדה כי למח־רת היום כבר הוזרזו שני עתונים יומיים, שגם להם לא היה שום מושג על המימצאים העובדתיים של החקירה, לצאת במאמרים ראשיים שהיו מבוססים על גירסה זו, דרשו פעולות־תגמול.

★ ★ ★

המודיעים לא הודיעו

ל גירסא אותה נטו לקבל רוב העתו־נים ורוב קציני החקירות היתה, כי שוע אטינגר ויצחק ליפשיץ נרצחו על ידי בדו־אים. כמה עתונים אף דיברו דרך־קבע, בבואם לספר בפרשה, על הבדואים־הרוצחים. לגירסא זו, היה חיזוק שלא היה לשאר ה־גרסאות. אם לקבל את ההנחה שהיו אלה בדואים שעשו את מלאכת הרצח, קיים המניע למעשה — הרצון לשדוד.

בקרבת המצדה, ביחוד בשטח בין המצדה לעין־גדי, מתגוררים מספר שבטי־בדואים. אלה הם שבטים מפגרים ביותר ועניים מאוד, וקרוב לודאי שהם חודרים לאיזור המצדה דוקא בתקופה בה מטיילים שם רבים, כדי למצוא שרידי מזון או מציאות אחרות.

אולם שוב, כמו בסברה של המסתננים, קיימים שיקולים השוללים את אפשרות ביצוע הרצח על־ידי בדואים. היתה קיימת הסכנה החמורה של התגלות. לא נמצאו גם כל עקבות. קיים עוד גורם נוסף: קשה להניח שבדואים מקומיים, או בדואים מעבר לגבול, יבצעו רצח לשם שוד, תוך ידיעה שבכל שבטי הבדואים נמצאים מלשינים ואנשי מודיעין. ושוד פעין זה עשוי, כמעט

לחברי

א. א.

טיסת נופש לחוץ לארץ

שבועים ימים

ברודוס

אפשרות לבקר באתונה

המקום היפה ביותר בעולם

המחיר - 210. ל"י + 45 $

כולל טיסה באוירון הלוך וחזור, פנסיון מלא, טיולים מקיפים ברודוס.

המחיר כולל את כל המסים

בתשלומים נוחים או במזומנים

סדור מטבע זר - על ידינו.

הרשם מיד ● מספר המקומות מוגבל.

משרד ראשי:

רחוב אחד העם 11, טלפון 66659, תל-אביב

ירושלים

רחוב אגריפס 8

טלפון 3354

פתח-תקוה

רח' מונטפיורי 20

טלפון 911153

● עם פרוש האביב הופיעו נעליים בצבעים הבהירים ובדוגמות עדינות בסלון האלגנטי לנעליים יוסט ברחוב אלנבי 60 בתל־אביב. הסלון יוסט הכין לעונה החדשה מודלים נהדרים של נעלי גברות ונעלי גברים בדוגמות פאריסאיות מקוריות. כל בעל טעם טוב, הדואג גם לבריאות רגליו וגם ליופי, חייב לגשת ליוסט.

אין לכליך

העומד בפני

סינטבון

כי סינטבון מנקה
הכל ומרחיק כל
לכלוך, ויחד עם זה
סינטבון כה עדין שאפשר
לכבס בו גם את האריגים
הרגישים ביותר.
סינטבון חסכוני ויעיל.
פי שלוש מכל סבון רגיל.

שימי לב
בשעת הקניה שכל אריזה
תשא את השם „סינטבון־נקה"

בודאות, להתגלות לשלטונות תוך זמן קצר ביותר, להביא בעקבותיו נקמה בשבט כולו. הבדואים אינם, לרוב, אנשים נועזים.

מעניין לציין שגם המשטרה סמכה הפעם את ידיה על קיומה של רשת־מודיעין ענפה בין שבטי הבדואים. כשכמה מחוקריה הגיעו להשערה כי אמנם היו אלה בדואים שביצעו את הרצח, מיהרו לתת מהלכים לגירסתם, טענו כי תוך ימים מספר יקבלו ידיעות ברורות מי הם מבצעי הרצח. אולם משך השבוע הראשון אחרי הרצח, לא באה ה־ידיעה המבוקשת.

אחת הסברות שהועלו היתה שאת הרצח ביצעו בני אותו שבט שרצח לפני שנים את שושנה הר־ציון צפונית לעין־גדי, וש־חמישה מבניו נרצחו בפעולת תגמול פרטית שבוצעה על־ידי קרוביה של שושנה.

לפי קו־מחשבה זה היה הרצח פעולת תגמול חוזרת. גירסא זו אינה מתקבלת על הדעת כיוון שמאז רצח חמשת בני השבט עברו חמש שנים.

★ ★ ★

האם בוים שוד?

סברה נוספת, שמשום מה נראתה תחילה כבאה בחשבון לחוקרי המשטרה, היתה ששוע ויצחק נרצחו בכוונה תחילה על־ידי אחד מחבריהם. סברה זו הועלתה, אחרי שלחוקרים התברר כי בין המטיילים, ואפילו בקבוצת המאסף, נמצא צעיר שהיה תקופה מסויימת חברה של שוע אטינגר.

הוא היה למעשה האיש האחרון שראה את השניים. הוא רצה להשאר יחד עמם, אולם הם סילקוהו בטענה: תיכף נבוא אח־ריכם. הוא היה מזוין ברובה קנדי, שכדו־ריו הם אותם הכדורים המזינים את הרובה האנגלי. בבדיקה הפתלוגית היה אחד ה־ממצאים, כי השניים נורו כנראה על־ידי כדורי־רובה אנגלי.

בשעת החקירה סירב הצעיר לעלות עם השוטרים אל מקום הרצח. לאחר מכן סירב לחלוטין לדבר עם עתונאים על הפרשה. מאחר שגם הוא היה בין היורים בחיפושים אחרי השניים, לא היה כל טעם בבדיקת רובהו, שנלקח לבדיקה. רק במקרה שהיו מוצאים את הקליעים, אפשר היה לדעת מאיזה רובה הם נורו.

אולם חוקרי המשטרה ביטלו מיד את חשדותיהם, כשהתברר מעל־לכל־ספק שה־שניים נשדדו וחפציהם נלקחו. אי־אפשר היה להניח שאדם יבצע רצח מהיר, יצליח לביים שוד על־ידי העלמת חפצים, ולהצ־טרף במהירות הגדולה ביותר אל שאר חבריו.

משום־כך ירדה השערה זו לחלוטין מעל הפרק.

★ ★ ★

רצח מיד אחת!

האפשרות הרביעית, שנותרה לחוק־רים, היתה ההנחה ששני הצעירים נהר־גו מכדורים שנורו לעברם על ידי חבריהם, שיצאו לחפשם אחרי שנעדרו. העובדה ש־כמעט כל בעלי־הנשק בקרב המטיילים ירו בשעת החיפושים, והעובדה שהנשק שברשו־תם היה מאותו קוטר בו נרצחו השניים, חיזקה אפשרות זאת.

אולם שוב באו עובדות מוכחות והפריכו הנחה זו. הוכח שהשניים נורו מטווח קרוב, כך שאין אפשרות שנהרגו על־ידי כדורים תועים. סברה אחרת, שהשניים נורו על־ידי כדור אחד שעבר את שניהם, אינה מת־קבלת על הדעת, משום שיצחק נורה בחזהו ואילו שוע נורתה בגבה, למרות שהבדיקה הפתלוגית עדיין לא הוציאה אפשרות זאת מכלל האפשרויות.

המשטרה שניסתה להעלות אפשרות זאת ביום הרצח, נסוגה ממנה בקיצוניות שבוע ימים אחרי הרצח. פירסומים בולטים שהופצו על־ידי העתונים, מסרו את גירסת המשטרה כאילו בדיקה באליסטית הוכיחה שלא יתכן ששוע ויצחק נהרגו על־ידי חב־ריהם. הודעה זו מגוחכת, לנוכח העובדה שלא תיתכן כל בדיקה באליסטית ללא מצי־את הקליעים. ברור גם שאין כל צורך בבדיקה כדי להוכיח שבעלי־הנשק בטיול השתמשו בנשקם וירו בסמוך למועד האסון.

סיכום ארבעת הפתרונות לתעלומת הרצח לרגלי המצדה מוכיח, כי אף לא אחד מהם אינו מתקבל על הדעת. כמעט ברור ששוע ויצחק נורו על ידי אדם אחד, שירה קודם ביצחק בחזהו, פגע ביריה שניה בשוע, ש־פנתה עורף וניסתה להתחמק. מי היה ה־איש? זאת החידה. אם לא יחול מפנה בלתי־צפוי, יתכן שלא ימצא פתרונה לעולם.

(המשך מעמוד 9)
בפעולותיהם נגד הקצין שטיינברג וחבריו (העולם הזה 978), לא היססו מלנצל גם הפעם את הסעיף לצרכיהם. הם החזיקו את כהן במעצר משך ארבעים יום, סרבו להענות לבקשת סניגורו אריה מרינסקי לשחררו בערבות.

מרינסקי פנה לעזרת בית הדין הגבוה לצדק. בבקשת צו־על־תנאי שלו, ציין מרינ־סקי כי כהן נאשם באשמה פלילית מובהקת, אינו יכול להעצר בהתאם לסעיפי סדר או משמעת.

השבוע, יום אחד לפני שהמפקח הכללי של המשטרה היה חייב להופיע בפני בית־הדין העליון, לנמק מדוע ימשיך להחזיק במעצר את פקודו כהן, מיהרו קציני־מטה מחוז תל־אביב להביא את כהן בפני שופט השלום יהודה טרייביש, ביקשו להוציא נגדו צו־מעצר. הם ידעו כי כל החלטה חיובית של בית־הדין העליון בעניינו של כהן, עלולה לחסום בפניהם את הדרך הקלה לעצור את פקודיהם בכל שעה הנראית להם נוחה לכך — כי החלטה כזו של בית־הדין העליון היתה יוצרת תקדים המעמיד את הסעיף האמור על משמעותו המצומצמת בלבד: מעצר על עברות משמעת וסדר.

הפגנות

זנבות לאומיים

האחד במאי, 1959, הפגין כל מה שהיה צפוי מחג הפועלים: שדי הפירוד התרוצצו כרגיל בקרב הסתדרות העובדים, המפלגות צעדו כל אחת בנפרד, שרים נאמו, עסקנים הניחו אבני־יסוד, רוב העתונים היומיים לא הופיעו ואלה שהופיעו ניערו את האבק ממאמרי השנה הקודמת ושאלו מה טעם יש עוד לחג האדום.

אלא שתשומת־הלב לא היתה נתונה למאו־רעות אלה. עשרות הצלמים והעתונאים שע־טו על נצרת, בבוקר האחד במאי, העידו כי זוהי נקודת־המוקד. חג הפועלים היה צריך רק לשמש עילה למסמר היום: ההתנג־שות הצפויה בין הקומוניסטים לבין הלאו־מנים הערביים.

מדווח כתב „העולם הזה" על מה שקרה בנצרת באותו בוקר:

הדבר הבולט ביותר ביום זה בנצרת היה, כי תושבי העיר למדו לקח מן השנה שעב־רה. אז, באחד במאי, התעופפו האבנים לכל הכיוונים ברחובות העיר, מקלות הונפו בזעם, דם נקרש על האספלט. עשרות מפגינים קומוניסטיים הושלכו לבתי־סוהר במיבצע המוני. סקרנים ועוברי־אורח מצאו את עצמם מעורבים במפתיע — כפצועים או כאסורים.

השנה לא רצו התושבים „עניינים". הם העדיפו לשבת בבתיהם. אלה שגילו חוש למאורעות ציבוריים תפסו עמדות על גג־ביתם. ברחובות שרר השקט שלפני עלות־המסך. בשלוש נקודות בעיר, לאורך אותו רחוב ראשי, התרכזו גרעיני ההפגנות שהור־שו לצעוד בהפרש של שעה בין אחת לשניה — של מפא"י, הקומוניסטים ומפ"ם. בחצר בית־הממשל הצבאי נערכו מאות שוטרים במיסדר אחרון, כשבידי כל אחד אלה, מגן פת ושקיק סנדביצ'ים. השוטרים הניחו את כליהם בערימות, אכלו את הכריכים בנחת, המתינו בעתודה.

על גבעה סמוכה התרכזו עדויות נוספות של הציפיה הגדולה: מכוניות כיבוי להתזת־מים על מפגינים, אמבולנסים, מכוניות־גרר ומכוניות אסירים מסורגות.

איה הגיבורים? בעיר הצביע עתונאי על צעיר אתליטי: „אם יקרה משהו — זה האיש שיתחיל אותו." הצעיר העיף מבט משועמם על הכיכר השוממה ונכנס לאכול מנת חומוס באחת המסעדות.

הפגנת מפא"י עברה, כמצופה, בשקט מוחלט. הצועדים המאולפים נשאו כרזות הסולידאריות המקובלות. איש לא התלהב מכל העניין — גם לא הצועדים עצמם. במרחק כמה מאות מטרים, במקום ריכוזם של המפגינים הקומוניסטיים, שררה אוירה אחרת. תזמורת כלי־נשיפה זייפה בהתלהבות חגיגית שירי־לכת סובייטיים והמנון הלאו־מנים המצריים, המנציח את קרב פורט־סעיד, אללהו אכבר.

„אם ישמיעו סיסמאות נגד עבד אל־נאצר," ניבא אחד מנכבדי העיר, „יישפך דם." התע־רב חברו: „אין מה לדאוג, הכל יעבור בשקט."

וכך היה. התהלוכה המלוכדת עברה בסימ־טות העיר, מילאה את החלל בשירה קצובה על נושאים כמו אייכם גיבורי החייל של ארצות ערב? דח־גול צא החוצה, אלג'יריה עתה חופשית! בשורת הצועדים המכובדים

הפגנת הקומוניסטים בנצרת*
למען בן־גוריון ועבד אל־נאצר

הלך חבר המועצה המקומית אמין ג'רג'ורה, לבוש חליפה אלגנטית, וקרא מתוך נייר סיסמאות על „זכות ההגדרה העצמית לערביי פלסטין!" „יחי מאבקם המשותף של העמים הערביים נגד האימפריאליזם!" בכיכר המוס־כים הצטופפו כמה מאות לאומנים ידועים, חסידיו של עבד אל־נאצר במאבקו הקיצוני נגד עבד אל־כרים קאסם והקומוניסטים העי־רקיים. ג'רג'ורה קרא: „יוחזרו הפליטים למולדתם!" והתהלוכה הקומוניסטית עברה בשלום גם את נקודת התורפה. הצבע האדום של הדם לא התחרה השנה באודם הדגלים.

אולם אם בנצרת ידעו הקומוניס־טים והלאומנים להישמר מהתנג־שות באחד במאי, לא עבר השני במאי בלי מאורעות־דמים בין ער־ביי ישראל. נקודת ההתפוצצות: הכפר טייבה. מדווח כתב „העולם הזה" במשולש:

אורח־הכבוד של מועדון המפלגה הקומו־ניסטית בטייבה, ביום השבת, היה ח"כ תופיק טובי. אולם יותר מאשר ציפו אוהדיו לנאו־מו, התכוננו לקראת המאורע אוהדי מפא"י במקום. הם התקינו מבעוד יום רמקול ברחוב הראשי, וכשאך החלה המסיבה הקו־מוניסטית, פתחו במיבצעם. מפקד המבצע היה מוחמד עבד אל־גני, מזכיר התאחדות פועלי ישראל בכפר. הממונה על הרמקול היה חוסני כאמל, שחזר לפני כמה חודשים מביקור ארוך באיטליה, שם למד פרק בלחימה בקומוניזם.

„לפני כמה רגעים נכנס לכפר גנב מה־פושעים הקומוניסטים!" קרא כאמל. הודעתו הזעיקה למקום מאות תושבים. כעבור דקה שוב רעם הרמקול: „יחי גמאל עבד אל־נאצר, מנהיג הלאומיות הערבית!" מאות לאומנים שהצטופפו מסביב חזרו בהתלהבות על הקריאה. „כופרים בני כופרים!" הוסיף מן הצד נמר חמאד, איש הדת המקומי שגוייס למבצע.

לפתע החלו אבנים ניתכות על המועדון הקומוניסטי. „צא, פושע!" קראו התוקפים לטובי. „מטרות הקומוניזם התמזגו עם מט־רות הציונות הפושעת!" רעם כאמל, בשיכ־רון התלהבותו. לרגע הושלכה דממה, ואחר־כך החל ההמון משמיע סיסמאות מכל הבא לפה, ובלבד לטשטש את זכרון המלים „הציונות הפושעת".

כמה עשרות שוטרים, שהוזעקו למקום ניצבו בצד, מבלי לנקוף אצבע. המצור על המועדון נמשך. „אנחנו אמנם זנבות הממשל הצבאי, אבל אנחנו לאומיים!" התגאה ברמ־קול חוסני כאמל, שהוא בן־אחותו של דיאב חסן, מועמד מפא"י לבחירות הבאות לכנסת. תוך שעה הגיע מספר הקרבנות לשלושה פצועים: שני קומוניסטים ומזכיר הסניף הערבי של מפא"י במקום.

כאן התערבו שניים מן הלאומנים המכו־בדים ביותר בכפר. הם הבינו כי ההתנגשות עשויה לשרת רק את האינטרסים של הממ־של הצבאי, חששו כי המצור עלול להתפתח להתנגשות־דמים קטלנית, שתטביע את הכפר כולו במלחמת־נקמה אינסופית. הם נכנסו למועדון הנצור, הציעו לטובי לבטל את הרצאתו ולהסתלק כלעומת שבא. „לפני שבע שנים גם כן תקפו אותך כאן," הזכירו לו. „אז שפכו עליך צבע כחול. אנא, עזוב את המקום, לפני שהפעם יישפך דם אדום!"

טובי נענה לבקשה. הוא רק ביקש שבי־תת־נשק עד שעה שש, כאשר תגיע מכונית לחסיעו. התנאי נתקבל, וגם השני במאי עבר, פחות או יותר, בשלום.

משפט

שכר טרחה

משה פישמן היה נתון במצוקה. הוא היה חייב לבחור לו עורך־דין טוב ולעשות זאת במהירות. בבית משפט השלום בפתח־תקוה עמדה נגדו שורה של תיקים בהם נאשם בזיוף המחאות והוצאת כסף בטענות שוא.

עורך הדין הפתח־תקואי, יצחק בראז, אליו פנה פישמן, היה מוכן לעזור, תמורת שכר טרחה מתאים. ברשותו של פישמן לא היו אלא מאה ל"י בלבד. פישמן, שזכר כי בשנת 1956 השליש סכום של 400 ל"י בבית משפט חיפאי, כערבות עצמית ל־שחרור ממעצר בעתן התפרצות, היה מוכן ללכת למעצר, למסור את הכסף לידי בראז.

אולם היה זה הרבה יותר קל להשתחרר מהמעצר מלחזור אליו. שופט השלום ה־חיפאי, אליו פנה בראז בבקשה לעצור שנית את פישמן, לשחרר את סכום ה־ערבות, סרב לעשות זאת, טען כי אין הדבר בסמכותו. גם פרקליטות המדינה, בפניה פרש בראז את בקשתו המוזרה של שולחו, לא היתה מוכנה להענות בחיוב.

השבוע, לאחר שעורך־הדין הפתח־תקואי פנה אל נשיא בית המשפט העליון בלש־כתו, החליט הנשיא יצחק אולשן כי אין כל זכות למנוע בעד עציר שהשתחרר ב־ערבות, לחזור למעצרו, ציוה לשחרר את סכום הערבות, להחזיר את פישמן למעצר.

אולם לא היה כל צורך בקיום החלטה זו. כשפנה בראז לפרקליט המדינה כדי שזו תבצע את הצו, הוברר כי בעתן ההתפרצות, עליה נעצר לפני שנתיים פישמן, נידון כבר אדם אחר, שלמה הארוש, שהודה בביצועה.

תזכיר

האפיפיור הציוני

פולחן האישיות העצמית של דויד בן־גוריון עורר השבוע הדים נזעמים מימין ומשמאל. אחרי שהעולם הזה (1126) הפנה את תשומת־לב הציבור לעובדה, כי שר־הבטחון ניצל ספר רשמי של צה"ל כדי לתאר בו את ההיסטוריה באור הרצוי לו, הודיעו השבוע ראשי תנועת־החרות, אחדות־העבודה ומפ"ם כי בדעתם להעלות את ה־ענין בממשלה ובכנסת. בינתיים הופיע הספר, הכולל את דברי בן־גוריון במלואם. בין השאר מתעלם ביג'י לחלוטין מכל המא־בק נגד הבריטים ומכל פעולות אצ"ל ולח"י, שעצם קיומם מוזכר רק בקשר עם נסיונות הפרישה אחרי הקמת המדינה. גם הפלמ"ח מוזכר בהרחבה במקשור זה. הסיכום הכל־לי: כמו האפיפיור, לא טעה בן־גוריון מעו־לם, צדק עד לפרט האחרון בכל מעשיו ודבריו בחמישים השנים האחרונות בעוד ש־כל שאר המנהיגים והגופים טעו בכל . . .

קיסרית חבש הגיעה השבוע לביקור בישראל, כפי שניבאה זאת תצפית העולם הזה (1125), שהסבירה כי אין בביקור זה כדי לשנות את העובדה הפוליטית היסודית שבעלה, הנגוס, ביקר במצרים ובתורכיה ושהמשלחת החבשית היתה אחת מתשע ה־מזמינות למסיבה האפריקאית בוולדורף אס־טוריה, אליה לא הוזמנה ישראל.

---

* בפלאקט: תמונת לוחמת־חחרות חאל־ג'ירית ג'מילה בוחרד, שנדונה למוות ושדינה חומתק למאסר־עולם, וחסיסמא: „חופש ללו־חמים".

רדיו

תוכניות

מין ואופי

מאורתו של אדם (קול־ישראל) הוא תסכית מקורי ישראלי, לפחות בגלל סיבה אחת: שלושת סממני היסוד של ההתי היש־ראלי, מין, ממון ובטחון, מהוים את הציר הסובב של עלילתו התמוהה.

נפתלי נאמן, שספרו בינו ובין עמו זיכהו לפני שנתיים בפרס אשר ברש, עשה את הכל כדי להביא לשדור תסכית־ייצוג לבני גילו ה„זועמים". גבורו, משורר צעיר בשם גדעון, נחבא במאורת גג לאחר שהתאכזב מרוב האידיאלים הנשגבים שהוליכוהו לפני מלחמת השחרור לקבוץ בנגב. הוא כותב שירים אודות אהבה, ים וגאוה, אינו מוכן בעד כל הון שבעולם לפרסמם. לא הפצרו־תיה של חברתו שולה ולא שדוליו של חברו לשעבר צביקה, אינם מצליחים להוציאו ממרבצו הרוחני, להפכו לאדם מן הישוב.

גם מערכת סיני, המהוה את הבסיס הכ־רונולוגי של התסכית, אינה משנה את דעתו של גדעון. כשמציע לו אביה של שולה, סוחר מצליח ואיש החברה, להצטרף לעסקיו, לשאת את בתו לאשה, הוא תוקף את מה שהאב מייצג בבוז, מסביר לשולה כי אינו בן הווג המתאים לה.

התסכית מסתיים בחוסר־הפי־אנד־זועם־טי־פוסי: גדעון זוכה בפרס לעידוד השירה, לאחר שחברתו שלחה באי־ידיעתו את שיריו להתחרות, מרצה באדישות את הביאוגרפיה שלו באוזני עתונאי המבטיח את פרסומו.

חסד של אמת. בליל־דל זה שימש ל־נאמן הזדמנות לשורה ארוכה של הברקות־מרירות ודו־שיחים ארוכים עוד יותר. מבלי שהצליח לעצב את גיבוריו ביותר מאמצעי־הזיהוי השגרתיים, התיימר זוכה פרס ברש להפוך אותם לנציגיה הזועמים של החברה הישראלית הצעירה. אדישותם של שחקני התסכית הצעירים — (שמעון ישראלי כגד־עון, עדנה פלידל כשולה ואורי לוי כצבי־קה) — שדיקלמו את תפקידם לאורך התס־כית כבחזרת קריאה ראשונה, עשתה לתס־כית אך חסד של אמת, הביאה את המאזין לא להתעקש ולהקשיב להמשכו.

גלים קצרים

סערה כפולה

„מצעד הפזמונים", שישודר השבוע בחלקו בקול־ישראל, יוקלט בעזרת שלושה מכונות־הקלטה שונות, ומקרופונים רגישים במיוחד. הקלטה מעולה זו תשרת לא רק את קול־ישראל, שישדר קטעים נוספים מהמצעד בתוכניותיו הבאות, אלא אף מספר תחנות־שידור אירופיות, שהביעו את רצונן לשדר קטעים נבחרים מהמצעד. סרטים, שיוכנו בישראל במיוחד ללוכסמבורג, בלגיה, הולנד וצרפת, יוטסו מיד לאחר ההקלטה לתחנות שידור אלה . . . **נוסף על** תיאטרון בבו־קר, משדרו של גיורא מנור, המספר בגלי תוכנית ב׳ על גלגולי־הלידה של הצגה בי־מתית, יוכלו חובבי הבמה בישראל להאזין בקרוב לסדרת מחזות רדיו, שתבחר מתוך הרפרטואר הקלסי של התיאטרון העו־למי . . . **משדר של** בימות ובדים על היבוא האמנותי הזר, ששודר בקול־ישראל לפני שבועיים, הביא לסערה כפולה. חוגי התיאטרונים בארץ, שעורכת המשדר הביאה את דעתם על היבוא הזר, טוענים כי דב־ריהם סולפו בעקבות הקיצוצים שהכניסה עורכת התוכנית בדבריהם, ואילו האמרגנים המקומיים סוערים בטענה, כי לא ניתן לטע־נות־הבעד שלהם אותו משקל ואותו מקום שניתנו לטענות מתנגדיהם.

תדריך

המשדרים הבאים עשויים להיות מעניינים. שינויים אפשריים.

● **היו זמנים** (קול־ישראל, יום ד׳, 21.30) — חלקו הראשון של מצעד הפז־מונים שיועבר מהיכל התרבות.

● **בית־משפט** (קול־ישראל, יום ה׳, 21.30) — חבר שופטים בראשותו של שופט מחוזי, אורי קיסרי ונחום גוטמן יהיו חייבים להחליט אם הנאשם העומד בפניהם רצח את מתחרהו באהבתה של נערה, או שמא היתה כאן תאונה בלבד.

● **תיבת־נח** (קול־ישראל, יום ה׳, 20.00) — תכלול בין השאר את דלתה ריתם ברס, ורביעית מועדון התיאטרון בפזמון מתוכניתם האחרונה.

● **מריאנה פינדה** (קול־ישראל, שבת, 11.15) — מחזהו של פדריקו גרסיה לורקה בבימויו של דפאל צבי. אנה רובינה.

אמנות

בידור

קול ישראל נגד

בגל קצר (מועדון התיאטרון), התוכנית החדשה המוצגת במרכז המקובל ביותר של חיי־הלילה התל־אביביים, מוכיחה סוף־סוף את ההנחה שממנה פחדו עד כה כל ההקות ההומוריסטיות למיניהן בישראל — כי הקו הישר של הסאטירה הפוליטית הוא הדרך הקצרה ביותר להצלחה.

בתוך הרכרוכיות המקובלת בישראל בשטח זה, נראית התוכנית החדשה של מועדון ה־תיאטרון נועזת להפליא, ולו בזכות פזמון אחד, פרי־עטו של דן אלמגור, המספר לכבוד שנת שלום־עליכם על קורות טוביה החולב בימים אלה. טוביה־של־הפזמון נצטווה על־ידי הפריץ למכור תוך 24 שעות את כל רכושו, ולצאת מן הכפר לכתריאליבקה, היא מדינת כתריאל. אולם במדינת כתריאל שולט „ראש העדה", המזדרז לשאת בכיכר־העיירה ובפומבי גדול „נאום אסור בהחלט לפירסום" במיבטא המזכיר היטב מישהו. בשמוע ה־פריץ את הנאום, הוא מחליט למנוע מטוב־יה את יציאתו, והפיזמון המצחיק־עד־כדי־להחריד, מסתיים: „רב טוביה היום ללא בית סובב, רב טוביה לא בא — ורב לוי חולב."

תיישים כשורה החמישית. שידו־רי קול־ישראל משמשים מסגרת־מאחדת ל־תוכנית זאת, שבויימה בשפע של דמיון יוצר על־ידי שרגא פרידמן, אשר השתתף גם בחיבורה תחת שם־העט אבידן שפר. אולם הפעם אין זאת פארודיה נדושה על הת־עמלות הבוקר ותוכניות כבקשתך בלבד, כי המסגרת נוצלה לגיחות־מחץ לעבר תחו־מים מסוכנים הרבה יותר מאשר העקיצות הממולחות כלפי ספרה של יעל דיין, שזכו כבר לפירסום רב. כך, למשל, מביא אתו המדור החקלאי פזמון במנגינת הסלע ה־אדום, שהפך בתוכנית זאת להכפר הירוק:

„. . . בכפר רועה דוד את הכבשים / ושם צועד הצאן בשני טורים. / כל תיש הוא בגוש של הקשישים / וכל טלה הוא בין הצעירים. / דוד נוטל טלה אחד קטן / והוא אז לפנים אותו מושיט. / אז זה מרגיז מאד את התיישים / ביחוד מן השו־רה החמישית."

אין התוכנית נקיה מפזמונים תפלים — כמו זה המספר על משרתו של השייך שמת מרוב ריצות בין אוהלי הפילגשים לאוהל השייך — ולא חסר בה גם המס ההכרחי לאידיש, אותו משלמים אנשי רביעית המועדון מדי תוכנית בתוכנית, בתקוה כי התיירים המבקרים במקום ישלמוהו חזרה ביד רחבה. אך על כל אלה מכפרת ההעזה הסאטירית הראשונה במינה במדינה, שהוג־שה בתוך שפע תבליני־בימוי מפולפלים ושמשכה למועדון — מן היום הראשון ל־הצגתה — קהל מאות.

חמשה וששה

אוירמפייה, תוכנית ד׳ (אהל שם) נפתחה קצת בעצלתיים. שישיית הייזי אוס־טרואלד עלתה על הבמה, לבושת מעילים אדומים שהיו יכולים להרגיז כל סר, כש־היא מתנהגת כחבורת סטודנטים גרמניים כבדי־תנועה ומחשבה, שהחליטו להשתולל ואינם יודעים כיצד לעשות זאת ללא חיוך של התנצלות. רק לאחר שניים או שלושה המספרים הראשונים ניתן להבין מדוע הבי־או אתם 24 כלי־נגינה, כולל גיטארה חש־מלית, סקסופון, חצוצרה, וויבראפון, אקור־דיון, טרומבון, תופים וקלרינט, וציוד נוסף בדמות חמישה תריסרי כובעים מכל הסוגים, זקנים ושפמים מלאכותיים ועבאיות ערביות. השימוש האינטנסיבי בציוד עשיר זה הצליח להפריח חיוכים בקהל, שנכבש לבסוף לקסם הפארודיות המוסיקאליות של החצוצרן ה־שוייצי בן ה־32 ולהקתו.

את הערב השלימה החמישייה הכושית דלתה ריתם בויס, שהמיוחד שבה הוא ש־כמעט אין בה משהו מיוחד, אבל את המעט שיש בה — כמו הטונים הנמוכים העשירים בקולו של הבאס טראוורס קרופורד — היא יודעת לנצל היטב. היא ביצעה את מעט הספיריטואלים והרבה השירים הפופולאריים לפי מיטב המסורת ההרמונית של הרביעיות הכושיות (החמישי — רנה דה־נייט — הוא הפסנתרן) מסוגה של רביעיית הגולדן גייט.

בקרוב

משרד לעשיית טובות בע״מ

אף כי המחבר, אלחאנדרו קאסונה, הוא דרום־אמריקאי — הרי הקומדיה העצים זקופים ימותו, אותה עומדת הבימה להציג בקרוב, נפתחת כקומדיה אנגלית מטורפת. המסך עולה על משרד מוזר ביותר, ה־

לאחר הצלחה עצומה בעולם: לראשונה בישראל
"SEX APPEAL 60"
האמצעי האידיאלי לגבר ולאשה
להשיג בבתי מרקחת ובבימ"ס לתמרוקים
המפיץ הכללי: תל־אביב, טל. 64340, ת"ד 806

חדוש מהפכני!
בשיטת הטפול בנשירת
שערות והצמחת שער חדש!
טפל בעצמך!
בביתך!
ובזמן הנוח לך!
נסה זאת על חשבוננו!

רובינ׳ס קוסמטיקום מעמיד עתה לר־שותכם את נסיונו והידע שלו בשטח הטפול בשער ומ־ציע לכם שיטת־טפול עצמי בביתכם ובזמן המתאים לכם.

מלאו את התלוש הרצוף ושלחוהו אלינו.
פרוספקט הסברתי ישלח אליכם.

„רובינס קוסמטיקום"
בהנהלת מר א. רובין ביאוקוסמטיקאי מדופלם
תל־אביב, רח׳ פינסקר 2, טל. 22128
חיפה, רח׳ הרצל 1

א. נ.
נא לשלוח לי ללא כל התחייבות מצדי את הפרוספקט בענין נשירת שערות / הצמחת שער חדש*.
שם: _____
כתובת: _____
* מחק את המיותר

זמרת דה־אן בהולנד
צועניה מירושלים

מעסיק בין השאר כומר, צייד, עושה להטים וכייס. כפי שמתברר, זהו משרדה של חברה שהוקמה על־ידי מיליונר אחד, ד״ר אריאל שמו, שהחליט להעמיד את הונו לרשות האנושות הסובלת. אולם חברת זו אינה מגי־שה עזרה ראשונה חומרית, אלא רוחנית.

בתולה זקנה כי תשב לבדה על ספסל בגן — יישלח אחד העובדים לחזור אחריה בלהט. מלחים נורבגיים כי יגיעו לנמל — יקדם את פניהם איש היכול לברכם בלשונם ולשיר להם משירי מולדתם, כדי להמתיק את בדידותם. ציידים כי יצאו להרים — ילך לפניהם אלמוני שישלח ארנבות לחופשי, כדי להבטיח שלא ישובו בידיים ריקות. רובע בעיר שהשיעמום מתחיל לכרסם בו — מופיעה בו ברגע הנכון רוח־רפאים, המ־ספקת חומר לשיחה למשך ימים רבים.

הסחטן הפך לאדריכל. למשרד זה נקלעו ביום אחד שני מקרים: הראשונה היתה צעירה נואשת (דינה דורון) שהוז־מנה לקבל עבודה במשרד זה, אחרי שניסתה לאבד את עצמה לדעת.

המקרה השני היה מסובך יותר: פרופסור זקן בא כשבפיו סיפור נוגע עד הלב. מס־תבר, כי משפחתו של הזקן נספחה כולה לפני שנים רבות, ורק הנכד נותר בחיים עם סבו ובתו. לרוע המזל, היה אותו נכד יצור מושחת, שגורש על־ידי הסבתא מן הבית אחרי שנתפס בפריצה. הסבתא (חנה רובינא), לא יכלה להשלים כל אותן שנים ארוכות עם העדרו של נכדה, שבינתיים הפך לפושע ולסחטן. כדי להחזיר לה את שמחת החיים, בדה איפוא הסבא מלבו נכד מדומה, והחל לשגר בשמו מכתבים אל הישישה. הנכד שבמכתבים אלה חי בקנדה, השתלם באדריכלות ואף נשא אשה.

הכל היה כשורה, עד שביום שחור אחד הגיע מברק, המבשר את בואו של הנכד האמיתי לביקור. לסבא רוח במקצת, כאשר נודע לו שהאניה בה עמד להגיע, כפי ש־מסר במברק, טבעה. אולם לא היה ביכולתו לאכזב את הסבתא שחיכתה לו עשרים שנים.

מותו של עץ. במשרד לעשיית טובות מתבשלת איפוא תוכנית: מנהל המשרד (רפאל קלאצ׳קין), יופיע בפני הזקנה בתפ־קיד הנכד האובד, כשהעובדת החדשה — אותה צעירה אומללה — תופיע כאשתו.

זמן־מה פועלת תוכנית זאת להפליא. ה־נכד המדומה ורעייתו המדומה — ששיננו יפה יפה את פרטי חייהם המדומים — מבלים בבית הסבתא, כובשים את לבה ו־אפילו מספיקים להתאהב זה בזו. הכל היה מסתיים ללא דופי כאשר מגיע אליהם ה־מברק המדומה הקורא להם לחזור בדחיפות לביתם המדומה — אילמלא צץ לפתע הנכד האמיתי. המצב מתברר לו עד מהרה, והוא מחליט לנצלו לצורך סחיטה מידי הסבא, שאינו יכול להסכים לכך כי האמת תתגלה לזקנה ותביא עליה את המות.

הסחיטה נכשלת. מתברר, כי הזקנה לא היתה כה חרשת ועיורת כפי שסברו הסו־בבים אותה. הפעם — היא עצמה מגרשת את נכדה האמיתי מן הבית, ובלבד שלא תיהרס אשלייתם המתוקה של אלה, שהעניקו לה את האשלייה המופלאה ביותר בחייה. היא מחליטה כי מותה יבוא עליה כמותו של עץ: בעודה זקופה וגאה.

מאחורי הקלעים

צועניה מקיבוץ

פרס תיאטרוני חדש, נוסף על פרסי גנסין וצמח, יוכרז בקרוב על ידי תיאטרון הבימה. הפרס, שיהיה בסך 500 ל״י, ייקרא על שם השחקן־הבמאי המנוח ברוך צ׳מ־רינסקי ויוענק לבימוי או לתפאורה. אנשי הבימה מבטיחים, כי שלא כמו הפרסים ה־קודמים, לא ייוחד פרס זה דווקא לאנשי הבימה או לאלה שפעלו בהצגותיה, וכערובה לכך יצורפו להבר־השופטים אנשים שאינם תלויים בתיאטרון, אף כי בראש ועדת־הפרס יעמוד שמעון פינקל . . . **להופעה בטל־ביזיה** ההולנדית זכתה הזמרת שבולת דה־אן, בת ירושלים, לשעבר חברת משק הראל ומועמדת לתואר צברית 56׳. בעתון הולנדי אחד הוגדרה, בטעות, כ„צועניה״.

תדריך

הצגות

● **הכט אחורה כזעם** (הבימה) — מישה אשרוב זועם במשך שעתיים וחצי העשויות להשביע את סקרנותו של כל מי שמתעניין בהלך־רוחם של הצעירים הזו־עמים הבריטיים, המוגש בבימוי מעולה של היי קיילוס.

● **חשמלית ושמה תשוקה** (אהל) — השחקנים, ובתוכם הפעם נתן כוגן בתפקיד ראשי, עושים יותר מן המקסימום כדי לה־פיק הצגה העולה קצת על המינימום.

בידור

● **מצעד הפזמונים** (היכל התרבות, יום ד׳) — 37 מן התקליטים, שנשחקו יותר מכל השאר בתוכניות כבקשתך של 10 ה־שנים האחרונות, יוגשו מפי מבצעיהם המ־קוריים, מהצ׳יזבטרון ועד להקת הנח״ל, עם תוספת נופך של דברי־קשר מאת דן בן־אמוץ.

● **אוזימפיה, תוכנית ד׳** (אהל־שם) — ראה לעיל.

● **בגד קצר** (מועדון התיאטרון) — ראה לעיל.

● **אף מלה למזרגנשטיין** (בצל־ירוק) — כשרונו של הבמאי שמואל בונים והחן הטבעי של. חברי הלהקה, מסתירים כמעט את עובדת היעדרו של מחזה.

גזרות פריזאיות החדישות ביותר

כבר בקורסים החדשים ! !
המתחילים
בימים 7 ו־10 במאי :

1. **למתחילות :**
קורס לתפירה ולגזרה עם תפירת הלבשה לעצמה ! !
2. **לתופרות מתקדמות ולקונפקציונרים**
קורס מזורז לגזרה ולמודליזציה ! !
מידה וקונפקציה: שיטה קלה — מדוייקת ! !

„ליאונורה"
רחוב שלמה המלך 72,
(סמוך לגן החיות)
ההרשמה : כל יום מ־9 עד 1 לפנה״צ ומ־4 עד 8 בערב.
אוטובוסים : 1, 5, 7, 13, 25, 26, 61, 62, 64, 22.

היכן לבלות?
כמובן
בתערוכה החקלאית

- רכיבה על גמלים —
- רכיבה על סוסים —
- קפה שחור אמיתי במאהל הבדואי
- שידורי „קול ישראל" מהאולפן אשר בתערוכה
- פינה רומנטית למנוחה — בביתן הייעור
- חלב טרי — ישר ממכון החליבה האוטומטי
- ששליק, סטיק וקבב לאוניני טעם במזנון תצוגת הבקר והצאן
- ערבי בידור בהשתתפות מיטב אמני הארץ
- תצוגה מרהיבת עין בשלל אורות

כל זאת
בתעדוכה החקלאית
ראשון־לציון, צומת בית־דגן

התערוכה פתוחה יום יום מ־9 בבוקר עד חצות; ערבי שבת וחג עד 4 אחה״צ; מוצאי שבת וחג — מצאת השבת עד חצות.
כרטיסים להשיג בקופות התערוכה וכן במשרדי הכרטיסים בתל־אביב: „כנף" — רח׳ אלנבי 83; „לאן" — פסג׳ דיזנגוף 101; „רוקוקו" — דיזנגוף 93.

קוסמטיקאית גב׳ שטרן
ביאליק 18, תל־אביב, טל. 64732
חזרה מהשתלמות מחו״ל

- **טיפול בפנים**
- **הרחקת שערות**
- **הרחקת כל מיני צלקות**

פקידים !
תלמידים !
סטודנטים !
הרשמו עוד היום לקורס ל־
קצרנות
עברית ו/או אנגלית
(שני חודשים, פעמיים בשבוע)
ב„אולפן גרג" (GREGG).
המנהל: ח. בר־קמא (קמפינסקי),
תל־אביב, רחוב גורדון 5.
חצלחה מובטחת!

המינוי —

קיבלת חשבונך, נא פרע אותו בהקדם.
עקב **הביקוש** לעיתון, לא נוכל לאפשר משלוח למינויים המפגרים בתשלומיהם.

כדורגל

הקרב על הגביע

הרכבות שהכין שרות הרכבות הבריטי כדי להוביל את אלפי אוהדי קבוצת נוטינג־הם־פורסט מלונדון חזרה לנוטינגהם, יצאו ריקות למחצה. כי אלפי בני נוטינגהם שנהרו ללונדון כדי לחזות במשחק גמר הגביע, בו התמודדה קבוצתם נגד קבוצת לוטון, לא חזרו לבתיהם, העדיפו לבלות את הלילה בשערי בית החולים הכללי של חמבלי.

במסיבה המפוארת שנערכה במלון סבוי לכדורגלני נוטינגהם שזכו בגביע, חסרו לפ־חות מחצית הכדורגלנים. גם הם היו אותה שעה בבית החולים הכללי של חמבלי. שם, מצטופפים סביב מיסתו של רוי דוייט, הקיצוני הימני המזהיר של הקבוצה, עקבו הם יחד אחר מהלך המשחק ששודר בטל־ביזיה, בו תואר נצחונם המזהיר על קבוצת לוטון. לרובם היה זה שחזור של רגעי המתיחות שעברו עליהם. אולם רוי דוייט, שהפך בין לילה לכדורגלן הנערץ ביותר, ראה בפעם הראשונה את 55 הדקות ממהלך המשחק, בהם לא היה כבר במגרש.

כי רוי, שהבקיע את השער הראשון לזכות קבוצתו כבר בדקה התשיעית, שבר את עצם השוק שלו בדקה ה־35, הובל לבית־החולים. באותם הרגעים עמד רוי במר־כז ההתענינות של מאה אלף צופים שנוכחו באיצטדיון חמבלי, של מיליוני בריטים שעק־בו אחר המשחק באמצעות מכשירי טלביזיה, ושל מיליוני אוהדי ספורט אחרים בכל רחבי העולם שעקבו אחרי המשחק, באמצעות השידורים הישירים מלונדון, מהדורות החד־שות ברדיו, וההוצאות המיוחדות של העתו־נים.

כי משחק הגמר על הגביע האנגלי, הנערך ברציפות מדי שנה זה 177 שנים, נחשב לא רק למאורע הספורטאי המרכזי של ברי־טניה, חלומו של כל כדורגלן באיים הבריטיים, אלא מהוה גם את אחד מנקודות המוקד של התענינות חובבי הספורט בעולם. כמעט בכל ארצות הכדור המערבי, כולל ישראל, עוקבים רבבות אוהדי ספורט אחר משחקי הליגה והגביע האנגליים באותה מידה של להיטות והתלהבות, כמו אחר קבוצות מקו־מיות. לאוהדים רבים ישנה קבוצה אנגלית פייבוריטית, למרות שמעולם לא ביקרו ב־אנגליה ולא ראו את הקבוצה.

שירה לפני התוכנית. פציעתו של רוי דוייט והוצאתו מהמשחק עוד לפני המחצית, היתה מאורע טראגי עבור קבוצתו — נוטינגהם פורסט. למרות שהיא הובילה כבר בתוצאה של 0:2, הרי 55 הדקות שנש־ארו לה כדי להתמודד בעשרה שחקנים נגד אחד עשרה לא בישרו טובות. אוהדי הקבוצה מרטו את שערות ראשם, רבים מהם פשוט בכו.

המאורע הגדול, בו נכחה המלכה הברי־טית עצמה בתא המלכותי, התחיל בצורה הרבה יותר משעשעת. כבר שעה לפני תחי־לת המשחק מילאו 100 אלף צופים, ששילמו 49 אלף לירות אנגליות, את איצטדיון חמבלי על גדותיו. בחוץ נמכרו כרטיסים במחירים שעלו פי עשרה על מחירם הנקוב. אותה שעה התרוקנה לונדון כמעט כליל מאזרחיה. מי שלא היה באיצטדיון היה צמוד אל מקלט הטלביזיה שלו. כמעט כל אדם שלישי הימר על התוצאות.

כדי לבדר את הצופים עד למשחק, עלו למגרש 81 עקרות־בית שהדגימו התעמלות קבוצתית מרהיבה. תזמורת עלתה על המג־רש ומנצח מיוחד שעלה על הבימה ניצח על שירה בצבור המונית. עם התכניה למש־חק חולקו לצופים גם מילות השירים, וכאשר פצחה התזמורת בנגינה הצטרפו אליה מאה אלף הצופים בשירה אדירה.

המשחק עצמו החל בדיוק בשעה שלוש, כשכבר בשניות הראשונות מסתמנת תוקפ־נותה של קבוצת נוטינגהם פורסט. בעוד ששחקני לוטון הססו ולא מצאו את עצמם על המגרש, שחקו כדורגלני נוטינגהם על פני כל המגרש והכדור ממש לא יצא מרג־ליהם. הצגת הכדורגל הנהדרת לא הותירה שום מקום לספק כי היא תסתיים בסידרת שערים. ואמנם כבר בדקה התשיעית, שלח אימלך, הקיצוני השמאלי של נוטינגהם, כדור לרגליו של רוי דוייט שמיהר להשכינו בבעיטה נפלאה בשער (ראה תמונה).

לא עברו ארבע דקות ואותו אימלך משך את מגיני לוטון לפינת המגרש השמאלית ומשם העביר מסירה מדויקת לגרי, המקשר השמאלי, שהעלה את הכדור לראשו של החלוץ המרכזי תום וילסון שגנח אל השער. השוער ניתר ניתור קל אולם לא הצליח לעצור את הכדור. בתוצאה של 0:2 בדקה ה־13 למשחק המתינו הצופים להמשך הסידרה.

מערכה על הזמן. שחקני לוטון היו המומים מהתוצאה ומשחקם היה חיוור ובל־תי מדויק. רק החטאותיהם של חלוצי נוטינגהם לא הגדילו את היתרון. בדקה ה־25 התאוששה לוטון במקצת וחלוציה פתחו בסידרת התקפות.

בדקה ה־35 הובילה נוטינגהם כדור בתת־קפה, וכאשר הכדור היה ברגליו של רוי דוייט לפני רחבת ה־16, יצא לקראתו בלם לוטון, מקגלי, ולאחר קרב קצר הוציא את הכדור מרגליו. שני השחקנים נפגעו מקרב המגע ונשכבו על הקרקע. אולם מקגלי נפצע באופן קל ביותר ואילו דוייט הוצא מהמגרש על ידי שוטרים. החל מאותה דקה השתנה מהלך המשחק. נוטינגהם נאלצה לשנות את מערך שחקניה מאחר שגונתרה עם עשרה שחקנים בלבד. לוטון לעומת זאת, ניסתה לנצל את יתרונה ולהבקיע את שער נוטינגהם בכל מחיר.

המחצית הראשונה הסתיימה ב־0:2. כאשר החלה המחצית השניה היה המתח בקהל בשיאו. הטקטיקה בה נקטה נוטינגהם היתה עתה ברורה. הם ניסו בכל מחיר להגן על יתרונם ולשמור על רגליהם לקראת סיום המשחק. התקפותיהם לא היו עתה רצופות. אולם כאשר התקיפו שוב, אפשר היה לראות את התכנון המדויק של כל מהלך ומהלך כמו במשחק שח מחושב. הדברים הגיעו עד לידי כך, שלעיתים, כאשר הם שכחו שדוייט איננו עוד במגרש, הם היו שולחים כדורים למקום שם הוא היה צריך לעמוד לפי התרגיל.

התקפותיהם של שחקני לוטון הלכו וגברו. הם, הגיע לרגלו של פסי אשר החדירו אולם מכיוון שגיצלו את יתרון השחקן שלהם כדי להתבסס בשטח היריב, היה ברור שאחד מחלוציהם יבעט באחד הרגעים את הבעיטה המכרעת. רק משחק ההקרבה של שחקני נוטינגהם הרחיק את הרגע המכריע הזה.

כאשר לבסוף, בדקה ה־62, שלח גרוגורי כדור שטוח שחלף על פני כל הגנת נוטינג־הם הגיע לרגלו של פסי אשר החדירו לשער נוטינגהם. ראו כבר רבים את נצחונה של לוטון כבטוח. בדקה ה־80 ניתנה להם ההזדמנות להשוות את התוצאות, אולם יציאה מהשער בזמן של השוער תומפסון הצילה את השער. שחקני נוטינגהם נלחמו על כל שניה ועל כל כדור וכאשר נשרקה שריקת הסיום והתוצאה נשארה 1:2 לטובת נוטינגהם פרץ הקהל בסערת תשואות ותרו־עות שכמוה לא שמע איצטדיון חמבלי מזה זמן רב.

„זאת יכלה להיות טרגדיה, אם התוצאה היתה אחרת מאשר נצחון נוטינגהם," כתב הסאנדיי טיימס הלונדוני. „כנראה שהיינו כל כך גרועים שאפילו כאשר נוטינגהם שיחקו עם עשרה לא יכולנו לנצחם," הודה מנהל קבוצת לוטון.

הייתי כפילו של שייע

עד מאורעות השבוע האחרון כר־תב שייע גלזר:

ראיתם את הסרט בחן על זה, כפילו של מונטי? טוב, אז השבוע קרה לי אר־תו הדבר בדיוק. זה התחיל בזה שהנהלת אגד ראתה שכמה מן העובדים שלה הם גם שחקני כדו־רגל טובים והחליטה לעשות קבוצה. אז חוץ מזה שאנחנו משחקים בליגה ובנבחרת, אנחנו צריכים לשחק גם באגד.

בכל אופן לכבוד האחד במאי הזמינה אותנו הפועל קרית־מלאכי לבוא ולשחק ככה אצלהם, כמו שאומרים משחק חגיגי. כששמעו שהסכמנו, הם הכינו שער עם פרחים וכמה תזמורות והדביקו בכל הסבי־בה מודעות. אלה היו מודעות כמו של קולנוע, שם כותבים את שם הסרט ומר־סיפים: בהשתתפות קלארק גייבל. ככה זה היה גם פה. על המודעות היה כתוב: הפועל קרית מלאכי נגד נבחרת אגד בהשתתפות שייע גלזר השחקן הבינלאומי.

דחקא באותו יום הייתי צריך לנסוע עם הפועל יעזור כדי להביא אותם למשחק לדימונה. אבל מפני שהפועל קרית מלאכי כבר הדביקו את המודעות עם „בהשתתפות שייע גלזר", לא היה נעים שאני לא אבוא. אז נזכרו בסרט שמציג בחן והחליטו למ־צוא לי כפיל. מצאו את איצ'ה מנחם, זה שמשחק בהפועל תל־אביב, סרקו אותו כמו־ני, הלבישו לו חולצה מספר 9 ואמרו לו: אתה תהיה היום שייע.

שוויון פועלי. חבל שלא הייתי שם בעצמי. מה אתם יודעים, עשו שם בשבילי קבלת פנים כמו שלא רואים אפילו בסרטים. תזמורות יצאו לקבל את פנינו וכל הקהל בא לראות את המשחק. עוד לפני המשחק התנפלו על איצ'ה, שחשבו שהוא אני, ו־ביקשו ממנו חתימות. איצ'ה לא הספיק ללמוד את החתימה שלי אז הוא כתב סתם: שייע.

אחר־כך התחילו לשחק ואיצ'ה נכנס כל־כך טוב לתפקיד שלי עד שהכניס שלושה גולים מתוך החמישה שהכניסו להפועל קרית־מלאכי. אחרי זה כולם כבר היו בטו־חים שזה שייע ובאמצע המשחק ניגשו אליו במגרש לבקש חתימות.

אבל מפני שזה היה האחד במאי לא היה יפה לנצח 0:5, מפני שאומרים שזה החג של השויון. אז נתנו לחברה מקרית־מלאכי לבעוט פנדל ולהכניס גול של כבוד. אחד במאי, או לא אחד במאי.

מזל שהספקתי לחזור עוד מדימונה כדי לראות את המשחק בין נבחרת הפועל ל־קבוצה הצרפתית ריימס. אתם ראיתם משהו מיוחד? אני לא. וביחוד פונטיין הגדול. אם אני הייתי משחק כמוהו בנבחרת שלנו, כבר מזמן היו זורקים אותי.

השער הראשון במשחק גמר הגביע האנגלי שנערך השבת בין נוטינגהם פורסט לבין לוטון, מובקע בדקה התשיעית למשחק על ידי רוי דוייט, הקיצוני הימני של נוטינג הם. רוי (בחולצה שחורה קיצוני משמאל) נראה קופץ משמחה כשהכדור חדר לשער לוטון מבלי שהשוער ניסה אפילו לעצרו. הכדור נראה בתמונה דבוק לרשת בקצה הימני העליון. רוי דוייט הוצא מהמשחק בדקה ה־35 אחרי שעצם השוק הימני שלו נשברה, והוא עקב אחרי המשחק מבית החולים, באמצעות טלביזיה.

ישראל

תרגום כושל

בין הגופים המקופחים במדינה נהנה אר־גון המו"לים מהכרה כללית. כל תינוק יודע כי המוציא לאור הישראלי עומד חסר אונים בפני ההתחרות הפרועה של הספר הלועזי, בפני אדישות הקורא הישראלי, התנכלויות פקידי־המס וזכויות המונופול של תעשיית הנייר המקומית.

המו"ל הישראלי, כך גוהגים לספר לציבור, מקופח בגלל הדרישה הנמוכה לתוצרת שהוא מוכר, אינו יכול למצוא את לחמו בגלל התפוצה הנמוכה של אותה תוצרת, בקרב ציבור הקוראים הישראלי.

היה זה טבעי על כן, כי אנשי ועדת העשור, שתרו אחרי אירועים מתאימים, לא שכחו אף את המו"ל המקופח. הצעתם: בשלהי שנת העשור יקויים חג־הספר ה־עברי, יביא לתוצרת המו"לים פרסום וכוח־דחף למכירה.

לא היה זה רעיון מקורי ביותר. בצרפת נחוג חג־הספר המקורי מאז שנת 1937. אז נחלץ המיניסטריון לתרבות בממשלת החזית העממית לסייע לסופר הצרפתי, הנהיג שבוע של יריד ספרותי בו פיקח הסופר עצמו על מכירת ספריו.

ספרים נשכחים במחסן. ועדת ה־עשור הציעה את עזרתה המלאה למפעל. דרישתה היחידה מארגון המו"לים: הקצבת סכום של אלף ל"י להרצת המפעל ומכירת הספרים העבריים בהנחה ניכרת. הצעת ועדת־העשור: 50 אחוז הנחה.

ארגון המו"לים התלהב אמנם מהצעת החג, לא גילה, לעומת זאת, כל נטייה לעזרה חומרית. לאחר חודשים של משא־ומתן הסכימה ועדת־העשור לגייס את הס־כום הנדרש ממקורותיה — אולם עדיין נשארה שאלת גובה ההנחה לקורא — פתוחה.

השבוע, ימים מעטים לפני פתיחת החג, הגיש איגוד המו"לים את הצעתו הסופית: כל קונה יזכה ב־25 אחוז הנחה ממחיר הספר, יוכל לפדות הנחה זו בספר עברי אחר שיקבל חינם לפי רשימה שהכין איגוד המו"לים.

מבט ראשון ברשימה הוכיח כי גם ההנחה הזעומה תתבטא בספרים שנשכחו משך שנים במחסנים מחוסר־קונים. נראה היה כי המה־דורה הישראלית של החג הצרפתי המוצלח עתידה להיראות, במקרה הטוב ביותר, כ־תרגומים כושלים מהספרות העולמית ש־מו"לים לא מעטים בארץ הפיצו בשנים האחרונות.

תרגום

הדור הזועם

בני טובים לאן? (רומן מאת פרנ־סואז ד'אובון; הוצאת הדר; 208 עמודים)

הוא אולי הספר הראשון בתולדות הספרות שחובר לפי סרט. הוא נכתב לפי הסרט הרמאים, בביומו של הבמאי הצרפתי מרסל קארנה, שהשתתף גם בחיבור התסריט עם שארל ספאק. הוא עוסק בנושא שהפך פו־פולרי מאוד בכל רחבי העולם — הצעירים הזועמים.

היצירה הקולנועית של קארנה על נושא זה, היא נסיון, לא רק לתאר את בני־הטובים הצרפתיים, מעלליהם ואת המניעים למעשי־הם, אלא גם ללחום בתופעה חברתית זו ולגנותה.

הצעירים הזועמים של קארנה הם חבורת צעירים פאריזאיים, הנוער של סאנט ג'רמיין דה פריי. ברובם הם צעירים אינטלקטואלים, חלקם בוגרי אוניברסיטאות, כולם יכולים למצוא את עתידם ואושרם בדרך החיים ה־רגילה, דרך של עבודה ושמירת חוק. אולם במקום זאת הם אונסים את עצמם להיות מרדנים. הנערים מחפשים את הסכנה בר־דיפה אחרי חתול על מעקה של גג, או גניבת תקליט מחנות תקליטים ללא כל רצון לשמעו אפילו. הנערות מתמסרות לכל גבר שני, לא משום שהן מוצאות תענוג בכך, אלא כדי להוכיח לעצמן שהן נוקשות וכי האהבה אינה מושג בעל ערך לגביהן, כפי שהיה כזה לגבי אמותיהן.

מדוע?

„האם את רואה אותו, את הממזר שלך מושלך לעולמנו זה?" מגטה אחד מגיבוריו כבר הדביקו את המודעות עם „בהשתתפות שייע גלזר", לא היה נעים שאני לא אבוא. אז נזכרו בסרט שמציג בחן והחליטו למ־צוא לי כפיל. מצאו את איצ'ה מנחם, זה שמשחק בהפועל תל־אביב, סרקו אותו כמו־ני, הלבישו לו חולצה מספר 9 ואמרו לו: אתה תהיה היום שייע.

שוויון פועלי. חבל שלא הייתי שם בעצמי. מה אתם יודעים, עשו שם בשבילי קבלת פנים כמו שלא רואים אפילו בסרטים. תזמורות יצאו לקבל את פנינו וכל הקהל בא לראות את המשחק. עוד לפני המשחק התנפלו על איצ'ה, שחשבו שהוא אני, ו־ביקשו ממנו חתימות. איצ'ה לא הספיק ללמוד את החתימה שלי אז הוא כתב סתם: שייע.

אחר־כך התחילו לשחק ואיצ'ה נכנס כל־כך טוב לתפקיד שלי עד שהכניס שלושה גולים מתוך החמישה שהכניסו להפועל קרית־מלאכי. אחרי זה כולם כבר היו בטו־חים שזה שייע ובאמצע המשחק ניגשו אליו במגרש לבקש חתימות.

אבל מפני שזה היה האחד במאי לא היה יפה לנצח 0:5, מפני שאומרים שזה החג של השויון. אז נתנו לחברה מקרית־מלאכי לבעוט פנדל ולהכניס גול של כבוד. אחד במאי, או לא אחד במאי.

מזל שהספקתי לחזור עוד מדימונה כדי לראות את המשחק בין נבחרת הפועל ל־קבוצה הצרפתית ריימס. אתם ראיתם משהו מיוחד? אני לא. וביחוד פונטיין הגדול. אם אני הייתי משחק כמוהו בנבחרת שלנו, כבר מזמן היו זורקים אותי.

של קארנה לשכנע את חברתו לבצע הפלה מלאכותית. „מה את יכולה להציע לו ל־תינוק זה בעתיד? האושר האידיאלי של משרונת קטנה ללא כל סיכויים לעתיד? הזנות שבקבלת גיוב טוב או בעל טוב? אם יהיה זה נער הרי בעוד עשרים שנה תבוא המלחמונת של המושבות, או מל־חמונת אחרת...“

חמישים שנה לפני ואחרי. אל תוך חבורה של צעירים זועמים מעין אלה נקלע בוב, בן טובים מהפרברים המיוחסים של פאריז המסיים את לימודיו התיכוניים. בה־יותו נלהב מדרך החיים החופשית של ה־צעירים המרדנים, הוא מתאהב במיק, צעירה שכל חלומה הוא דהירה במכונית יגואר לבנה.

מיק משכנעת את בוב לבצע עבורה סחיטה, כדי שבכסף תוכל לרכוש לה את היגואר הנכסף. כאשר נדמה לה כי אהובה מסרב, היא חוזרת נרגזת אל חבריה. אלן, סמל המרדנות של הצעיר הזועם, מציע לה מיד לשכב עמו.

„אבל אינני אוהבת אותך,“ היא מנסה להתגונן כששאר חבריה מאיצים בה לנקום בדרך זו בבוב שאיכזבה. „האם לא עלה אף פעם על דעתך לשכב עם בחור שאינו מוצא חן בעיניך בצורה יוצאת מגדר ה־רגיל?“ שואל אותה אלן. „כן,“ מודה מיק, „אבל אז הייתי שיכורה.“ לבסוף היא נכנסת למיטתו של אלן, שם מוצא אותה בוב אחרי שביצע את הסחיטה, הביא לה את הכסף בו רצתה.

מיק קונה את היגואר, אלא שבוב שוב

שחקנית פסקל פטי (במרכז) בתפקיד מיק ב„הרמאים“
הקולנוע פולש לספרות

אינו רוצה בה. למרות אהבתם, הם מעוררים זה את קנאתו של זו. מרמים איש את רעותו כאילו אין להם עוד שום דבר משו־תף. בסופו של דבר נכנסת מיק אל תוך היגואר שלה ובדהירה שגעונית מתנגשת במכונית משא ומוצאת את מותה. „לכל אלפי שדים ורוחות, מה קורה להם לילדונים האלה?“ שואל הרופא בבית־החולים. אחיה של מיק מנסה להסביר לו את קו המחשבה של הצעירים הזועמים: „מה קורה להם? אתה שואל. אלוהים בשמים... חמישים שנה של מעילות, של מלחמות, של בדידות נמצאות מאחוריהם, וללא כל ספק צפויות להם חמישים שנה בדומה לכך גם בעתיד. לצעירים קשה להחזיק בכל זה מעמד.“

נוער בשולי החברה. אולם בוב, ש־נשאר בחיים, אינו מקבל את המסקנה בה מסתיימים כמעט כל סרטי מרד הנעורים. הוא מגיע למסקנה הפוכה, אותה הוא מביע במונולוג שהוא כתב־אישום נגד הצעירים הזועמים: „אנו הננו הנוער של שולי־החברה, נוער שבמיעוט, חולני, שאינו מייצג כלל ועיקר את הנוער הצרפתי; בכל מקום הננו מוקד הזוהמה ממנה מתפשט הרע... אותה נקודה דלקתית קטנה המעידה על הדרדרותו במדרון של האורגניזם הנאה... אני רוצה לחיות, כדי לראות כיצד יתרחש יום אחד בהכרח דבר גדול, בלא שהגורם לו יהיה האלכוהול, המין שהתפרק משל־שלאותיו, או התמרדויות ילדותיות.“

למרות הנושא המרתק ושפע הדיאלוגים הלקוחים מתוך התסריט המקורי, זהו ספר קשה למדי לקריאה. כי מה שנראה על הבד רצוף והגיוני באמצעות המימד הויזואלי המשלים את הדברים שאינם נאמרים, נראה בספר מקוטע וחסר קשר הגיוני. תיאוריה של הסופרת, שהיו צריכים למלא את תפ־קיד המצלמה, אינם מצליחים תמיד לצייר את הרקע שעליו נאמרים הדיאלוגים. זו אחת הסיבות שאפילו מי שישוכנע הספת המוסר לצעירים־הזועמים שב־אוי להשאר זועם.

אנשים

הנשיא שר בקומזיץ

שר הדואר המפ״מי, **ישראל ברזילי,** הופתע מאוד השבוע כאשר התברר לו כי בהפגנת האחד במאי שנערכה בפתח־תקוה, מצא סניף מפלגתו במקום להפגין דווקא נגדו ונגד משרדו. מפגיני השומר הצעיר ב־פתח־תקוה נשאו עמם שלט גדול שהכריז בלעג: „נוער! התגייס לדואר, סיכויי משרה ותואר!“ אחרי בירור שנערך עם ראשי סניף מפ״ם במקום, התברר כי הם שכחו שבראש משרד־הדואר עומד שר מפ״מי . . . לא פחות מופתע היה גם הרביזיוניסט הותיק **אבא אחימאיר,** בשעתו מנאשמי רצח ארלוזורוב. אחימאיר קיבל מכתב אישי מ־מזכיר ארגון האקדמאים חברי מפא״י, בו הוא מספר לו על פעולות הארגון ומבקשו להצטרף אליו. אמר אחימאיר: „אם חבורת לציב זו יכלה לפנות לאחימאיר שיצטרף למפא״י, הרי חבר־לצים זה מסוגל להכשיל בפיטפוטיו את העליה מרומניה ולפרסם את צו־הגיוס המפורסם. אין זו חבורת־לצים, אלא חברה של מטומטמים ורשעים“ . . . לאהדה כללית זכתה השבוע השגרירה הח־דשה של ברזיל בישראל, **אודמו דה־קר־באליו א־סוזה,** שהגיעה ללוד בלוויית א־ביה, מי שהיה בזמנו הקונסול של ברזיל באיטליה. הגברת דה־קרבאליו, שהתגלתה כטיפוס של עקרת־בית לבבית, שאינה מק־פידה על גינונים מיותרים של טקס, נפגשה לפני הגשת כתב־האמנה שלה עם שרת־החוץ גולדה מאיר. טען אחד הנוכחים: „עוד מעט תירש אשתי את מקומי. עקרות־הבית כבשו את הדיפלומטיה“ . . . שפע של גילויים היו בפיו של מנהל קול־ישראל **הרי זינ־דר,** כאשר הרצה השבוע בבית ציוני־אמריקה בפני חברי מועדון הקומונולת הבריטי ב־ישראל. אחרי שוידא אישית כי אין אף עיתונאי באולם, וכי אין סכנה שדבריו יצו־סטו, סיפר זינדר כי באחת ההזדמנויות, כאשר הביקורת בעיתונות קטלה את עורכת התכנית בימות ובדים **כלה כרעם,** היא איימה להגר לבראזיל. גילויים נוספים של זינדר: בנו נוהג להאזין לרדיו רמאללה דוד־קא, ואילו בביקורו האחרון בקיבוץ בגליל הוא נוכח כי הרפתנים אוהבים לשמוע מו־סיקה בשעת החליבה . . . נשיא המדינה **יצחק בן־צבי,** נכח השבוע עם רעיתו בטקס סדר שני, אשר התקיים לחברי הגדוד העברי הראשון בבית הגדודים באביחיל. אחרי הטקס השתתפו הנשיא ורעיתו בקומ־זיץ שנערך סביב המדורה, מחאו כפיים ב־קצב עם שאר הנוכחים, השתתפו בשירה ב־ציבור ושרו את שיר הגדוד: „כשהחיילים עוברים ברחובות, פותחות הנערות דלתות וחלונות. מפני מה? מפני זה.“

★ ★ ★

אין כעסקי השעשועים

בצאתו לטיול במצדה לפני 17 שנה עם אחותו, לא הסכים עורך־הדין **שמואל ת־מיר** לקחת עמו את הנערה שהיא כיום אשתו, הבטיח לה כי כשיתחתנו, הוא יעלה עמה למצדה. בחג הפסח, נזכר תמיר בהב־טחתו, טיפס עם אשתו למצדה . . . מעפיל אחר לפסגת הצוק היה העתונאי הערבי **עטאללה מנצור.** הצהיר הוא בגאוה: „אני בטח הערבי הראשון שעלה למצדה... למטרות ראיית־נוף בלבד“ . . . התמרמרות רבה שוררת בין עובדי אל־על, אחרי ש־**יעל דיין,** אשר טסה לפני שבוע שוב ל־חוץ־לארץ, טסה באופן הפגנתי דווקא עם חברת אליטליה . . . פרשת תרומתה של **אלישבע רחל** („אליזבט“) **טוד־טיילור**

שגרירה דה־קראכליו ואביה
עקרת־בית פולשת למדיניות

לבנין הקאמרי, מהכנסות הסרט ב־80 יום מסביב לעולם, עוררה גל של התלחשויות בין התיאטרונים האחרים. טענו הם: **מאיר וייסגאל,** ידידו של טוד לשעבר, הודיע בזמנו כי הכנסות הסרט יוקדשו כולן לקרן מיוחדת לסטיפנדיות ללימודים. מה פתאום מצא וייסגאל, שהוא גם יושב ראש המועצה הציבורית למען הקאמרי, להעביר את כספי התרומה לקאמרי ולא לתיאטרון אחר? אולם התברר כי החלפת ייעוד התרומה לא באה בהתערבותו של וייסגאל אלא בהחלטתה ה־אישית של אליזבט. כאשר ביקשו ממנה ל־חתום על הצ״ק שיעביר את הסכום לקרן ה־סטיפנדיות, אמרה היא: „מה פתאום סטי־פנדיות לתלמידים? מייק אפילו לא גמר בית־ספר! אני חושבת שיש להקדיש את ה־תרומה לעסקי־שעשועים.“ כתוצאה מכך זכה התיאטרון הקאמרי בסכום . . . את יום הו־לדתו ה־75 חגג השבוע **אברהם אלדמע,** מי שהיה ידוע בראשית תל־אביב בכינויו „מלך העליצות“. אלדמע, שקרא את כל בניו בשמות שמחים: גיל, רינה, דיצה, העלה ב־אותה הזדמנות זכרונות מימי נעוריו. כאשר סיים את בניית ביתו בשכונת בורוכוב, פל־שו לבית כל חברות משק הפועלות שנוסד בשכונה ושטרם סדרו להן מקום ללינה ו־אוכל. הן טענו שרווק כמוהו אינו צריך דירה כה מרווחת, וכשיתחתן יפנו את ה־בית. אלדמע החליט לנקום בהן. אחרי ש־בילה כשנה במרתף ביתו, נשא לאשה את הפועלת הראשונה שפלשה לביתו . . . סגן־אלוף **מישאל שחם,** ראש אגף הממשל־הצבאי במטה־הכללי, סובל מאוד בשל ה־דמיון בין שמו לבין התפקיד בו הוא מכהן. לאחרונה סיגלו לעצמם ידידיו את הנוהג לקרוא לו בשם מימשאל . . . הכדורסלן ה־ישראלי **אברהם הופמן** גילה לאחרונה גמישות מיוחדת במינה. הופמן, שנמנה על הנבחרת הלאומית בכדורסל, שהתאמנה ל־קראת משחקי אליפות אירופה, עזב את ה־אימונים ויצא עם מכבי ירושלים לטורניר בפאריז. כאשר התקבל בפאריז מברק מן ה־התאחדות הישראלית כי על אברהם הופמן נאסר לשחק, לא איבד אברהם את עשתונו־תיו, החליף את שמו, עלה לשחק נגד ה־צרפתים בשם משה של, לא עזר ביותר לקבוצתו, אשר נחלה כשלון גדול בהו־פעותיה בטורניר כדורסל זה.

★ ★ ★

תערוכה נודדת

מעריציו של הזמר **אריק לביא** צרי־כים להזדרז לשמוע את תכניתו האחרונה במועדון התיאטרון. בעוד חודשים מספר עומד אריק לנסוע עם אשתו, השחקנית **שושנה שני,** לארצות־הברית, שם הוא מתכונן ללמוד את תורת התיאטרון על בורייה באוניברסיטת ייל . . . הצייר הצעיר **איקה בראון,** אשר פתח השבת את תע־רוכת ציוריו בגלריה צ׳מרינסקי בתל־אביב, גרם כאב ראש רב לצייר אחר, **איקה ישר־ראלי.** מאחר וישראלי מוכר רק בשם אי־קה, היו רבים סבורים שהתערוכה היא שלו. ישראלי נאלץ היה לעמוד בכניסה לתערוכה ולהודיע לידידיו שהתערוכה היא של צייר אחר . . . צייר אחר ערך את תערוכתו ב־בית־הסוהר המרכזי ברמלה. **ישראל בני ציוני,** הפורץ הנוצץ, הציג לאחרונה בכלא את יצירתו האחרונה — בית־הסוהר מעשיהו כפי שהוא נראה מחלון תאו ברמלה . . . הזמרת **יפה ירקוני** גילתה השבוע כי ה־שיר המפורסם באב אל־וואד, הידוע כפרי יצירתו של המשורר **חיים גורי,** עובד ב־ידי משורר אחר. חיים גורי כתב את השיר בהיותו מגוייס במלחמת השחרור בבסיס בחוץ־לארץ. השיר המקורי ששלח, לא מצא חן בעיני הזמרת והיא מסרה אותו ל**נתן אלתרמן,** שקבע את צורתו הסופית . . . הסופר **ירם מטמור** החל לאחרונה לה־פיץ את תחביב הגסטרונומיה שלו ברבים. הוא החל לפרסם בעתון־נשים, בעילום שם, כמובן, מתכונים למטעמים שונים לעקרות־בית . . . דיילת אל־על **נלי בן־סיפר,** מצאה לאחרונה תחביב חדש, בעת שהותה בלונדון בין טיסה לטיסה. נלי הלכה לחזות במירוץ כלבים, הימרה על סכום של 30 שי־לינג אנגליים, הפסידה את סכום ההימור. טענה היא: „חבל שאין לי מזל של כלב“ . . . כוכב להקת הנח״ל, **אריה איינ־שטיין,** שהשתחרר לאחרונה מצה״ל והצ־טרף ללהקת סמבטיון, גילה כי את נסיונו הבימתי רכש לעצמו כאשר בילה את מר־בית ימי ילדותו בחדרי־הלבשה של התיאט־רון, כשהוא נלווה אל אביו, השחקן יעקב אינשטיין.

פסוקי השבוע

● **נתן ילין־מור,** בתגובה על נאום בו הביעה גולדה מאיר את תקוותה שיבוא שלום בין ישראל ומדינות־ערב: „אם יבוא השלום בכלל, הרי הוא קרוב עתה בעשר שנים מכפי שהיה עם קום המדינה.“

● **יעקב נמרי,** עסקן מפ״ם, באסיפת־עם: „הפילוסופיה של מפא״י היא שבראשית ברא אלוהים את השמים ואת הארץ ואת מפא״י, ואת היתר עשתה כבר מפא״י לבד.“

● **ח״כ חרות יוחנן באדר:** „אומרים כי עשרת אלפים נפטרים נמצאים ברשימות הבוחרים לכנסת וקשה להוציא אותם. מאחר שהבחירות תתקיימנה הפעם עד שעה 12 בלילה, הרי לפי האגדה יכולות להופיע רוחות־הרפאים האלה ולהצביע בקלפי.“

● **שחקן הקאמרי אברהם חלפי,** אחרי קריאת ביקורת על תיאטרון בעתון: „לפעמים אני מבין מדוע בן־גוריון שונא כל כך את העתונות.“

● **הרי זינדר,** מנהל קול־ישראל, בהרצאה בפני חברי המועדון של הקומנולט הבריטי בישראל: „אילו הייתי צריך לקחת ברצינות את כל מה שכותבים עלי בעתונים, הייתי צריך להשתגע מזמן.“

● **המבקר הבריטי ג׳ורג׳ טומפסון,** על המיור־גנראל צ׳ארלס אורד ויינגייט, שביאוגרפיה עליו הופיעה לאחרונה בבריטניה: „יש זמנים, שבהם מזכיר לנו קנאי קטן זה את היטלר, אלא שהוא אהב וכיבד יהודים.“

● **הצייר הישראלי יהודה נוימן:** „ההבדל היחיד בין ציור לציור דומה להבדל שבין פיסת נייר עליה כתוב 500 לבין פיסת נייר עליה כתוב עשרת אלפים.“

מכתבים לרותי

משהו בשביל ג'וקי. אני בטוחה שהמעוניין דבר תבין במה דברים אמורים, אם תקרא את ההודעה הזחופה שהעביר אליה נער האוהב אותה מאד:

„ג'וקי. זכרי שתמיד אדוב יחכה ויישב לו בשקט עד שתבואי את אליו."

★ ★ ★

האם תענה?

תארי לך, שאפילו את לבי כמעט המיס (1127/205).

„... עד עתה הצדקתי את גישתך לגבי המודעות על „השבת אבידות." „אתם גברים אתם," שאלת מפעם לפעם במידה מסויימת של צדק. עד שקרה לי דבר דומה ואני מתחיל לשאול את עצמי, אם גישתך באמת נכונה. נניח לרגע, שבאמת לא מדברים עם הגוף השני בבלל חוסר־דם. האם באמת צריך לוחר ולא לחפש הזדמנות שנייה? האם החתור איננו חוסר־דם? את, שעוסקת ביחסי אדם, האם את חושבת שאחרי פגי־שה מקרית לא תיתכן פגישה שנייה, מכוונת?

„ובכן שמעי כיצד קרה הדבר אצלי. עליתי ב־16.3.59 בתחנת אגד בירושלים לאוטובוס הנוסע לתל־אביב. מעניין, תמיד זה קורה באוטובוס.

„מבטי נתקל מיד בעיניה של בחורה שחרחורת שישבה ליד החלון. לא הורדנו עינינו אחד מהשניה במשך שניות מספר. לרוע המזל היה המקום שליידה כבר תפוס ואני נאלצתי להתיישב בספסל האחרון. במשך כל הנסיעה לא הרפתה ממני המח־שבה כיצד להתקרב לבחורה זו ולדבר אליה. בתחנת הרטוב נתפנה מקום בספסל שלפניה. מיד קפצתי ממקומי והתיישבתי שם. שוב נצמדו עינינו במבט מלא־הבנה. אך אני יושב וגבי אליה. מצב לא נוח. מה עושים? אחרי רמלה, השעינה הבחורה את ראשה ויידה על משענת הכסא שלי. חשבתי, עכשיו אפשר להתחיל. אך מה? הילדה מת־נמנמת. כשהתרוממה, מיד שאלתיה באם היא מרגישה בטוב ובאם ישיבתה נוחה. תשובה. כמה הערות נוספות. כל הקהל נועץ עיניים וכבר מגיעים לתל־אביב. בתחנה מבט נוסף והיא כבר ממהרת לתפוס אוטובוס שני. אני נשאר תקוע במקומי. מיץ עגבנ־יות לא דם.

„כל אותו הערב הטרידה אותי המחשבה. האם אראנה שוב? בזמן הנסיעה חזרה ל־ירושלים, אני ממשיך לתהות על המקריות שבחיים. האם עלי להשלים עם המצב ולדכא את כמיהתי לראותה שוב, או עלי לנסות לפגשה שנית. מה היה עושה במצב זה גבר עם דם? האם היה מוותר עליה? וממח־שבות לכתיבת מכתב זה, הדרך קצרה.

„האם יזדמן גליון העולם הזה ליידה? האם תקרא מודעה זו? האם תענה? ... וכי־צד תכיר הבחורה את עצמה? הרי כמה סימנים: היא שחרחורת. לבשה אפודה שחו־רה וחצאית אפורה. היא נפרדה בתחנת האוטובוסים בירושלים מאשה אחת, כנראה קרובתה, אשר שלחה לה נשיקות פרידה באויר וחפיסת מסטיק באמצעות הנהג. ה־נסיעה התקיימה בשעה 5.20 אחר הצהרים.

„אומרים בצרפתית: יש לנסות תמיד. זה שאיננו מנסה לעולם איננו מרוויח ... המכ־תב ארוך מאד. ודאי עייפת לקרוא אותו ואת מתחילה לשנוא את תפקידך, אך שמא תלמדי משהו ממנו על יחסי האדם."

למדתי עד כדי־כך, שאני חושבת שבפעם הבאה שמישהו ישאל אותי אם אני יושבת נוח באוטובוס, אענה לו שכן. כפי שאמר חכם גדול אחד: לעולם אין לדעת, לעולם אין לדעת.

★ ★ ★

אולי ושמא

כשאני חושבת ש(1127/206) תצטרך אולי פעם ללמד את ילדי או ילדיכם, חלחלה תוקפת אותי: —

„אני מרגישה וחשה באינסטינקט שלי ש־תוכלי לעזור לי ב...

„ובכן. חג הפסח חלף עבר אך מתקרב ובא חג העצמאות שגם בו אפשר לעלוז ולשמוח ולכייף, ובכלל הקייץ הולך ובא וגם בו מתכייף לכייף.

„ואיני מתכוונת רק לכיוף, אלא גם לשיחות רציניות על בעיות העומדות ברומו של עולם וכו', ואת כל אלה קשה לבצע לבד.

„הנני צברית בת 19 עומדת לסיים השנה סמינר, גבוהה ונחמדה. ואם הוא גבוה נורא וכבן 23, 24, ויש לו חוש הומור ואוהב קולנוע ובילויים ותל־אביב, אולי ושמא..."

אתה באמת זקוק לחוש הומור כדי לכתוב אליה.

★ ★ ★

יוסף ים: קודם כל לא אני השבתי לך, כי אם מזכירתי. חוץ מזה, אתה נורא צוקק וקבל את התנצלות. אינני יודעת בדיוק על מה, אבל לא חשוב. הרי מודעתך:

„... לא הייתי כותב אלמלא הצלחתי ל־גלות בין עמיתי לאוניברסיטה ברגש שהת־לווה לטיול אופניים לטבחה. רק אז ראיתי מה מפסידים המטפקים ברכיבה על גבי אופניים בעיר. על ידי כך לובשת בקשתי, לטייע בגיבוש חבר משוגעים לאופניים, אופ־אלטרואיסטי במקצת."

יש לי חשד נורא שהוא בחור חבוב. כתבו אליו לפי הכתובת: רח' רדק 16. ירושלים.

★ ★ ★

נושא עם בדיחות

הן (1127/207) סתם שתי חברות. דווקא גמרו את הצבא, אתם יודעים? לא, באמת שום דבר. סתם מתכייף להן להתכתב עם שני בחורים. בני 25 כאלה, שסיינים או בלונדים, חברמנים אוהבים טיולים. ויש להן שגעון כזה. לכתוב מכתבים על כל מיני נושאים מעניינים. וגם בדיחות.

למה לדעתכם התכוונו, כאשר כתבו על הבחורים החיוניים: „אינם רגילים להזניח בנות בעת צרה, כי אם דווקא להקל עליהן"?

★ ★ ★

יין, שולחן וזעם

לא הייתי רוצה להיות בנעליו של זה ש־יהיה לו ענין עם (1127/208). אני יכולה לשמוע את נביחותיה עד לכאן. היא מז־כירה לי את עצמי במקצת.

ובכן, לעלמה זו, שהיא כבת 27, אין דעות מחמיאות ביותר על הגברים. הצעי־רים, אומרת היא, הם משעממים וילדותיים. בני גילה — בנאלים ויהירים; בני ה־35 ומעלה הם הבאים, פחות או יותר, בחשבון, אך רובם, אומרת היא, נשואים. בני ה־40 רוצים להראות ולהתנהג כבני 20. מבחיל.

היא רוצה למצוא גבר כבן 35: „לא איכ־פת לי איך זה נשמע. אני רוצה אותו עשיר, עם כמה קמטי אופי בפרצוף, עוסק בעבודה מעניינת, אוהב יין טוב, שולחן טוב, ושלא יאמר שהבט אחורה בזעם הוא מחזה טוב רק משום שהוא באופנה."

כיצד לדעת להתנהג

המון ספרים נכתבו על נימוסים, גינונים של טכס והתנהגות בכלל ובפרט. הספר הכחול של אמילי פוסט, היה פעם הצאנה וראינה של אמותינו. שלא לדבר על עשרות ספרים אחרים מאותו סוג. הספר האחרון הדן בנושא מעודן זה, הוא של שני מחברים צרפתיים. גבר ואשה: פול גוט ומישל מו־רוא. חשוב מאד לזכור שספר זה יצא לפני חודשים מספר וכי מחבריו אינם בני 150, כל אחד לחוד וכולם ביחד. כי אפשר לקרוא שם, למשל:

„אנו מתגעגעים למכוניות של ימים עברו, בהן היה הנהג מבודד מאחורי קיר זכוכית. אלה שישבו מאחור לא היו נאלצים להתבטא בתנועות כדי ששיחתם לא תישמע באוזני הנהג."

„בחשפן את כל כלי־נשקן על חולות שפת־הים, מאבדות הנשים את יעילות קס־מיהן."

„המפה הלבנה, בעיקר זו העשוייה אור־גנדי והרקומה זהב, היא שיא העידון."

„אל תנהגו בבוז בבתולות זקנות, אך גם לא בחמלה מוגזמת."

„אל תפנה אל העוזרת בלשון של בוז וזלזול."

בפרק „נימוסים טובים", נשאר הטון אותו הדבר:

„אל תשכח להודיע על לידת ילדך בעתון."

„אל תשתמש בטכניקת נשיקת־היד במקו־מות בהם אין מורגלים לכך."

כל זה, בראיינות רבה.

או שאנו חיים שלא בתקופתנו, או שכך הוא המצב אצל מחברי הספר.

אפשר היה לקוות כי הקבוצה הקטנה הסועדת על מפות אורגנדי רקומות אלה, איננה זקוקה לכך שילמדוה כיצד להחזיק במזלג. ובכן, מסתבר שכן!

בתיאבון.

אולם, ישנם בכל זאת, בתקופתנו, חוקי־נימוס אלמנטריים. הנימוס כיום, מחייב שלא לפנות ימינה במכוניתך, מבלי לברר אם לא נמצא, קצת ימינה ממך, רוכב־אופניים כלשהו. האין זאת?

ומה על גבר לעשות לאותה אשה העומדת שעות בתא־הטלפונים, נשענת בנוחיות ומ־פטפטת כשתור ענקי מזדנב מאחוריה?

כיצד מזמינים זוג בלתי־חוקי לארוחת ערב?

ומה הם כללי הנימוסים בין אלה העוב־דים במשרד אחד?

לעולם לא נדע אם נצפה ללמוד זאת בספר. אולם מחברי הספר, כאשר הם שו־כחים להיות נוסטאלגיים ולהתגעגע אל ה־עבר הרומנטי — מביאים, בכל זאת, כמה כללי נימוס חשובים המותאמים לתקופתנו. למשל:

● האם אתה מארגן לעתים ערבי קל־פיס? דאג לכך שהתעריף לא יהרוס כמה מארוחיך.

● כאשר אתה מטלפן, זהה את עצמך מיד. אל תשחק ב„נחש מי מדבר?"

● אם את מזמינה אורחים לארוחת־ערב, מבלי שתהיה לך עזרה, דאגי לכך שתהיה לך לפחות מנה אחת קרה, כדי שלא תשחקי את תפקיד האשה ההרוגה מעייפות, המת־רוצצת מן המטבח לחדר האוכל ומעוררת רחמים.

● אם את אורחתה של אשה שאין לה עזרה, אל תתעקשי מאד לעזור לה. את תעשי זאת בכך שתניחי את מזלגך וסכינך על גבי צלחתך אחרי שגמרת לאכול — כדי שתוכל לפנות ביתר־מהירות.

● במכונית: מקום הכבוד הוא מאחור, בצד ימין.

● בקולנוע: אם אינכם יכולים להתנשק במקום אחר — נשיקה אחת או שתיים לא תפריע לאיש. אולם שני פרצופים דבוקים משך כל ההצגה...

● בקולנוע: הרעש הנגרם מקמיטת עטי־פות סוכריות, איננו משפר את הדיאלוג של הסרט.

● אם, בגלל סיבות מקצועיות, מזמינה אשה גבר לסעוד במסעדה, עליה להגיע רגעים מספר לפני הזמן שנקבע, כדי לבקש את המלצר שישמור לה את החשבון. היא תחסוך בכך מאורחה מצב מביך.

עכשיו לכו ונסו את זה. קודם על אוי־ביכם. אחר כך על ידידיכם.

נערת השבוע

כאשר צילם צלם העולם הזה את מלכת המים יהודית מזרחי, בחגורת הצלה, בתמרון שנערך באנייה א/ק תיאודור הרצל בדרך לצרפת — אמרה פעוטה מקסימה זו „גם אני רוצה."

ייתכן שנדמה לי, אולם קיים דמיון־מה בין יהודית ובין הקטנה, למרות שאין היא קרובתה כלל. ובשביל הכסף שלי, היא יכו־לה בשקט להיות מלכת המים של שנת 1975.

הווי

עולם ישן עדי היסוד נחרימה

תל־אביב, צעד גבר לבוש חליפה מהוהה בתהלוכת האחד במאי, נשא בידו דגלון אדום, ניפנף בידיו לחוזים בת־הלוכה, התגלה מאוחר יותר כחולה־רוח ש־קיבל חופשה קצרה מבית־החולים הממשלתי בבת־ים.

★ ★ ★

בקבוק מרלא־טוב

חיפה, ניסה גבר בן 30 להתאבד, עירבב חומצה גפריתנית בג'ין, הובל לבית־החולים לאחר שנמצא בחדרו מוטל שיכור.

★ ★ ★

צער בעלי־נשים

לונדון, קבע בית־דין לגירושין כי סטנלי אתן מארל בן ה־50, נהג כאדם הגיוני ובר־דעת בעת שהיכה את אשתו בעיגה, גרר אותה בשערותיה, אימים לדחפה לבאר עתיקה, זרק בה לבנה, רדף אחריה עם מעדר ופגע בראשה — דחה את בקשתה של האשה לגרושין בגלל התאכזרות.

★ ★ ★

פירצה קוראת לגנב

תל־אביב, ביקש צעיר בן 22 תעודת־יושר במטה־הארצי של המשטרה, נעצר לאחר שהוברר כי הוא דרוש במשטרת חיפה כחשוד בביצוע פריצה.

★ ★ ★

חפש את האשה

אבדון, ארצות־הברית, הגישה אשתו של השריף המקומי את מועמדותה ל־משרת השריף, אילצה את בעלה לחתר על מועמדותו מאחר והחוק המקומי אוסר על שניים מבני אותה משפחה להציג את מו־עמדותם למשרה אחת.

★ ★ ★

סדר, סדר תרדוף

קריית־אונו, הופיע במעברה המקו־מית מרצה הסתדרותי בלוחית פלוגת סדרנים שבאו להבטיח את הסדר באולם, נאלץ לחתר על ההרצאה לאחר שאיש מ־תושבי־המקום לא בא לשמעה.

★ ★ ★

משחקים אסורים

פתחיה, שיחקה רחל חיון בת הש־עם חבריה ליד מדורה, נכתתה קשות לאחר שנער בן 12 דחפה לתוך האש בטענה כי אינו משחק עם ילדות קטנות.

★ ★ ★

הסוס נגמר

טבריה, החל הצלם פרץ צ'סניק ב־צילום סרט צבעוני על הגליל, כשבמר־כזו סירת המנוע הלבנה סוסיתא, גמר את מחצית הסרט, הופתע להיוכח כי בעלי הספינה צבועה בינתיים בכחול.

★ ★ ★

דרך כל בשר

לוס־אנג'לס, ניסה תום קימברו להר־חיה זמן, הצטרף עם מכוניתו למסע לחייה המורשה לעקוף את האור האדום של הרמזור, הוכרח על־ידי שוטר־תנועה להמשיך בלחייה עד בית־הקברות.

★ ★ ★

הארטיק המר

לוד, מכר נער בן עשר שלגונים לחבו־רת חיילים שנסעה ברכבת, נשאר עומד על הרציף ללא ארגז השלגונים לאחר שחייל מהחבורה חטף מידו את הארגז כשהרכבת החלה לנוע.

★ ★ ★

דרכי מותר

נצרת, נדחתה תלונתו של מנהל עבו־דה במחלקת העבודות הציבוריות, ש־התלונן כי עובדיו מקבלים את משכורתם בשעות העבודה, לאחר שפדה בבנק סמוך את צ'ק המשכורת שלו בשעות העבודה.

★ ★ ★

העשון הוא ה[illegible]

מאדקה, ארצות־הברית, גילו[illegible] של גלן סנדרס בן הארבע כ[illegible] מעשן קופסה סיגריות לשבוע לאחר שב[illegible] תו בן שמונה חדשים אכל סיגריה מובחרת.

סרטים

הכשרון הנפלא

היעוד המופלא (מקסים, תל־אביב; ארצות־הברית) הוא סיפור האגדה על נערות שהפכו לכוכבות בין לילה בגלל מקרה עיתר, שהתגשם כל כך הרבה פעמים במ־ציאות, עד שחדל להיות אגדה. שוב אין זה נס ששחקנית בלתי־ידועה המועסקת בכפילה, מצפה ליום בו תחלה השחקנית הראשית והיא תמלא את מקומה. מקרים כאלה מתרחשים כמעט בכל יום. דינה פס־קין, אביבה גור וגם גילה אלמגור יעידו.

הפעם מספרת את הסיפור הנדוש סוזאן („פיקניק") שטראסברג. היא מופיעה כשח־קנית חובבת מערי־השדה המנסה למצוא תפקיד בחיזור על פתחי מפיקים, מצליחה באחת ההזדמנויות לתקוע יתד בליבו של מחבר צעיר (קריסטופר פלמר) ומפיק מזדקן (הנרי פונדה). השניים שוכחים על קיומה כעבור זמן קצר, אולם כאשר הכוכבת ה־קבועה שלהם מאכזבת אותם, הם מעלים את סוזאן הסירונית על הבמה, שם היא נוחלת הצלחה עצומה.

את התפקיד הנדוש מצליחה סוזאן שטראס־ברג להפוך להופעת יחיד מרהיבה. במשחק שחצני, מופרז עד להחריד לעתים, אולם בכשרון ובחביבות היא מסביעה את חותם אישיותה על כל הסרט, הופכת את החזיה בו לחזיה מסעירה.

רצח לילדים

פעולת בזק (תמר, תל־אביב; צרפת) מבצעת כנופית שודדים כשהיא שודדת מידי הצרפתים תכניות חדישות לפגזים העשויים מנתך מיוחד במינו בעל כושר חדירה מוג־בר. את התכניות מוכרים השודדים לחברת תיוך קוסמוס, המציעה לצרפתים לקנות אותה חזרה תמורת סכום מפולפל. אולם כשהעיסקה המסחרית עומדת להתבצע, מגלים הצרפתים כי התכניות הועתקו על ידי ה־שודדים במטרה למכרם שוב למישהו נוסף.

על הנרי וידאל, העובד בשירות המודיעין הצרפתי, מוטל התפקיד לעקוב אחרי ה־שודדים ולהוציא מידיהם את העתקי התכניות.

המשימה תחביב צדדי. וידאל מעצב על הבד טיפוס בלתי מקובל ביותר של בלש. אין הוא אלים ונמרץ כאדי קונס־טנטין וגם לא פיקח וחריף־תפיסה במיוחד. הוא טיפוס עליז האוהב חיים, הרואה את עיקר עבודתו בחיזור אחרי נערות ואת משימתו הבלשית כתחביב צדדי.

הסרט אינו מצטיין בתעלומות בלשיות מיוחדות במינן. הוא בנוי על הבסיס שהאיש הבלתי חשוד ביותר דוקא הוא האיש אח־ריו מחפשים. קצת מעשי אלימות אינם מקלקלים את האוירה הנעימה בה מתפתחת העלילה, וגם מעשי הרצח מוגשים בצורה כה חביבה והיתולית שאפילו ילדים מתחת לגיל 16 עשויים לחזות בהם בשלוה.

בקורת על פרנונדל

פרנונדל בקדושמרל (צפון, תל־אביב; צרפת). בסיפור שערורית המשתנה בקלוש־מרל, הפך הסופר הצרפתי גבריאל שואליה את העיירה הצרפתית הקטנה לשם נרדף לפרובינציאליות וצרות־מוחין, משהו בדומה לכתריאליבקה היהודית. הפעם, בתסריט ש־חיבר לסרט זה, הוא מתקן במקצת את שמה של העיירה. אם כי תושביה נשארו גם הפעם ברובם קטנונים, רכלנים ובעלי דעות־קדומות, ופרנסי העיירה אינם עולים בחכמ־תם על חכמי חלם. הרי אחד מאזרחיה מכסה על בערות כולם בפיקחותו. האחד הוא פר־גנדל, לו מוקדש הסרט.

פרגנדל הוא עצלן כרוני ובטלן מתוך פרינציפ. אולם הוא יודע כי בחברה מת־קדמת עשויות תכונות אלה להועיל. מאחר והינו המובטל היחיד בעיר, הוא מנצל את מעמדו, מוציא לעצמו כרטיס מובטל המזכה אותו בקיצבה ממשלתית קבועה, לועג לאז־רחי העיר המשלמים מיסים כדי לפרנסו בבטלנותו.

במקום זה נגמרת הסאטירה החברתית ומתחילה קומדיה דלילה, בה נופל פרגנדל קרבן לעלילת־שוא, מצליח לחלץ את עצמו בעזרתם של כומר ויצאנית. למרות שלאורך כל הסרט הוא מוכיח כי הפתרון שמצא לבעית הפרנסה — פתרון של קיצבת־בטלה — הוא האידיאלי ביותר, הוא קורע לבסוף, בחוסר הגיון, את כרטיס המובטל שלו, הופך אזרח עמל.

אישיותו של פרגנדל היא המצילה סרט זה מחיוורון כללי, משאירה אותו בגדר קומדיה קלילה ומשעשעת.

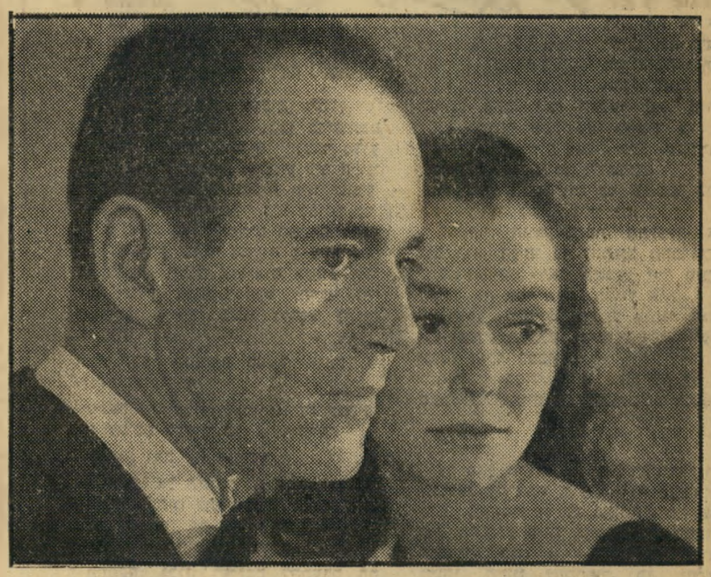

שחקנים שטראסברג ופונדה ב„היעוד המופלא"
הנס קורה כל יומיים

תדריך

אלה הסרטים המוצגים בשבוע זה בערי הארץ אשר העולם הזה ממליץ לראותם:

● **קול הזעם** (תל־אביב; תל־אביב) — יול ברינר מנסה להביא מרפא למשפחה אריסטוקרטית שיצאה מדעתה באי־הסתגלותה למציאות. ג'יאן חדחרת.

● **הייתי כפילו של מונטי** (חן, תל־אביב) — סיפור־מתח תעודתי למחצה, על האיש ששיחק את תפקיד הגנרל מונס־גומרי במשך שבועות מספר, במלחמת ה־עולם השניה.

● **השחלב השחור** (אופיר, תל־אביב) — משחק משובח של אנטוני קוין וסופיה לורן במלודרמה קיטשית במקצת.

● **שולחנות נפרדים** (אוריון, תל־אביב) — הטפה לרעיון שבני־אדם מסוגלים למצוא את אושרם בהתקרבות הדדית, בסרט אנגלי פושר, בו מתבלט משחקם של דוד ניבן ודבורה קר.

● **החוק** (הוד, תל־אביב) — סרט־אוירה של ז'ול דאסן, מכניס משמעויות פילוסופיות לרומאן על יחסי השולטים וה־נשלטים בעיירה איטלקית קטנה.

● **שתי פנים לראי** (תל־אור, ירו־שלים) — מישל מורגאן מחליפה את פר־צופה ואת גורלה בסרטו של אנדרי קאיאט.

● **יעקובובסקי והקולונל** (רון, ירו־שלים) — דני קיי מעלץ לבבות יהודיים בהתחכמויותיו עם קולונל פולני אנטישמי.

● **זה הדור שלי** (אמפיתיאטרון, חיפה) — ז'אק טאטי בסאטירה על החיים המודרניים.

תשבץ העולם הזה 1127

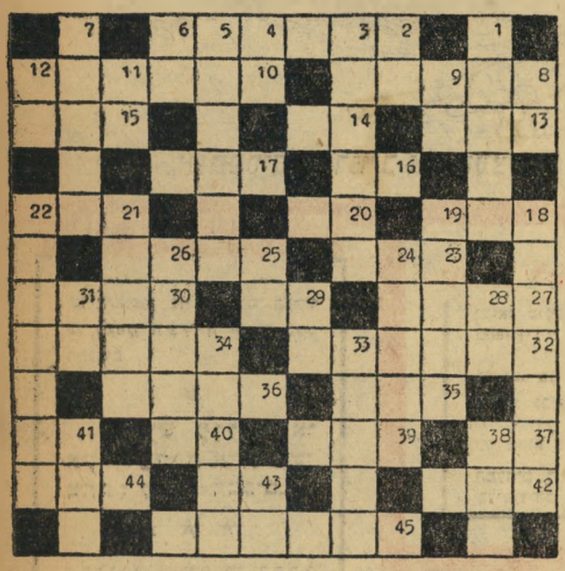

מאוזן: 2. רב־חובל; 8. מוסי־קאי; 10. שגריר; 13. דרגה; 14. מרכז הדם; 15. גדוש; 16. מס־פיק; 17. מהר; 18. היטל; 20. יחידת חשמל; 21. מושב ממשלת גרמניה המערבית; 23. נהר; 25. מו־רה; 27. שבועון; 29. לא מקומי; 30. עורכת מדור בהעולם הזה; 32. מטוס; 34. בפי־גור; 35. שארית; 36. נביא; 37. אוניברסיטה; 39. בטל הבטחה; 40. כבש; 41. ענן; 42. דובר המשטרה; 43. פרקי ישעיהו; 44. מרד; 45. אי קנרי.

מאונך: 1. שעון; 2. בחורף; 3. יחידה צבאית; 4. מילת בקשה; 5. ישוב; 6. מטר, ללא התחלה; 7. מטה אש; 8. ששה־סדרים; 9. פרא; 11. סביב לאי; 12. מילת שלילה; 18. מחברת פנים חדשות במראה; 19. חברה לבנין; 21. הלצה; 22. בירת קניה; 24. בן יעקוב; 25. אדון; 26. עבודה; 28. חברה לאשראי; 29. מי־לת ציון; 31. אלמלא; 33. המצאת בל; 34. תואר בכמורה; 38. נשיא ה־התאחדות לכדורגל; 41. חצי־אי ב־אסיה; 43. כן בספרדית.

אנגלית ENGLISH

בבית־הספר לשפות „קדימה", בן־יהודה 74, תל־אביב

נפתחים:
- אולפן ללימוד מרוכז (3 שעות ביום).
- קורסים ואולפניות לעברית, אנגלית וצרפתית (2, 3, 4, או 6 שעות בשבוע).
- למבוגרים מכל דרגות הידיעות, בכל שעות היום והערב.

בתכנית:
- דקדוק, כתיב, סגנון ושיחה Conversation.
- קבוצות נפרדות לאנגלית לתלמידי בתי־ספר מתחילים ומתקדמים.

פרטים והרשמה: 9—12 לפנה"צ; 3—9 בערב (פרט ליום ו').

העולם הבא

בעריכת לילי גלילי

מוזמנים משתתפים. אחד הקוראים עבין המשתתפים בשליחת חומר לעמוד זה יזכה מדי שבוע בשבוע בפרס של עשר לירות ישראליות. הזוכה בפרס השבוע הוא גד לוין, תל־אביב.

בתיאבון

כשיצאו השבוע חברי משלחת הגדנ"ע לאפריקה המע־רבית, סיפרו סיפורים מאלפים על ההתי המחכה להם שם. למשל: חבר המשלחת נקלע בין שבט בגינגל ושואל: „יש כאן קאניבאלים?" ראש השבט מרגיע אותו: „לא, לא, כבר לא נותרו. את האחרון אכלנו אתמול לארוחת ערב." ועוד בדיחה סיפרו החברה, על אחת מהן שהבטיחה לאפסנאי של היחידה, שהיא תשלח לו „קרוקודיל רעב."

„ושתפסיק להרטיב את העצים!"

מ־דד שיך

תדריך לשוטר המקופים

אחד שרצה להיות שחקן ולא הצליח, הניח לזקנו שיצמח והחל כותב מחזות. לדבריו, כתב מחזה אקסואלי נהדר, אבל כמו את כל המחזות הטובים באמת, גם את זה אין רוצים להעלות על במה ב־ישראל (אולי דוקא משום שיש בו מש־מעות אקסואל־לית), אף כי ב־לונדון ובניו־יו־רק ובעוד מקו־מות כבר הוצג המחזה בהצלחה רבה. (זה נכון, אני יכול לה־עיד: ראיתי קט־עי עיתונים).

ברגש זה בי־קש ממני שאע־שה לו פרסום. מאחר שכבר סי־פק לי כמה רעיונות טובים, רצוני לע־שות לו שרות דל זה, ובכן ברשותכם אביא פה ממחזהו קטע בו מוסבר מדוע יכולים נערים לעשות קונצרט ליד חלוני בחצי־הלילה ושוטר המקוף אינו שומע, יכול אדם (אדם?) לצפור ב־5 בבוקר ממ־כונית חונה, עד שהמתים נחרדים מקב־רותיהם, ורק שוטר המקוף מוסיף לנמ־נם אי־שם, ויכול אוטובוס לנסוע לק־ראת רמזור אדום וכמעט להרגני וה־שוטר עומד לידי כפסל ולוטש עיניים מזוגגות.

על הבמה נמצאים מפקח, עוזרו, ו־שוטרי המקופים.

מפקח (לשוטרי המקופים): זה תפקיד־כם: עליכם לעצור כל ארחי־פרחי.

שוטר: ואם לא יעמדו?

המפקח: אל תשימו לב אליו. ילך לו. והודו לאלוהים שנפטרתם מחדל־אישים.

סגן־המפקח: אם אין הוא עומד כש־מצחים עליו, הוא לא משלנו.

המפקח: נכון. עליהם להתעסק רק עם אזרחים נאמנים. ואל תרעשו ברחו־בות, כי שוטר מפטפט ומשוחח זה סנ־דל גדול.

שוטר: אני מבכר לישון מאשר לדבר. אנו יודעים מה חובת המשמר.

המפקח: יפה. אתה מדבר כשוטר עתיק ונמנמן. ובאמת, התנומה היא יסוד התפ־קיד. רק הזהר שלא יגנבו ממך את נשקך. ובכן, ע־ליכם לבקר בכל בתי־המרזח ולד־רוש מהשיכורים כי ישכבו לי־שון.

השוטר: ואם לא ילכו?

המפקח: הניחו להם עד שיתפכ־חו. ואם אז לא ישיבו לכם תשו־בה טובה יותר, תוכלו לאמור כי טעיתם בהם. ואם תפגשו גנב, מותר לכם, בתוקף תפקידכם, לחשוד בו כי אינו ישר, ואנשים כאלה, ככל שתפחיתו להתעסק אתם, מוטב ליישרכם.

השוטר: אם יודעים אנו כי גנב הוא, האין עלינו לשים עליו יד?

המפקח: הנוגע בזמת, מתלכלך. אם גנב הוא, הניחו לו להתגנב מחברתכם.

סגן־המפקח: ואם תשמעו ילד מיבב, העירו את אמו כדי שתרגיע אותו.

השוטר: ואם לא תשמע אותנו האם?

המפקח: הסתלקו משם בשקט, ויעיר אותה הילד בבכיו.

השוטר: בסדר. בואו ונשב פה על ה־ספסל עד שתיים בבוקר, ואז — למיטה.

★

עד כאן מתוך המחזה האקסואלי וה־מבולבל (קראתיו כולו) אשר כשמו כן הוא: „מהומה על לא מאומה". מה שמו של המחבר? איזה מחבר? אה, המחזאי במשמע? רגע. א — ויליאם. ויליאם משהו. דומני שיקספיר. כן, ויליאם שיקספיר. סנוב כזה. כותב אנגלית. אבל מוכשר.

את זה כבר שמעת?

הערות שוליים

שר האוצר, לוי אשכול, הכריז כי מלחמה העליה יבוצע בכל התנאים...

●

...אם יש עולים או אין — עליה אחת מובטחת: עליית המסים.

★ ★ ★

חבלנים מצרים מן החבל הסורי פועלים בתוך שטח עי־ראק...

●

...סופם, מכטיח רדיו בג־דאד, הוא חבל התליה.

★ ★ ★

הנציגים הדתיים בעיריית חיפה מתנגדים לקריאת תחנה ברכבת התחתית בשם „הנביאים"...

●

...על אבא חושי אפשר יהיה לומר כי אין נביא בעירו.

★ ★ ★

המשטרה ממשיכה להיות משוכ־נעת כי ציון סלומון אמנם אשם ברצח אשתו אביגיל...

●

...נראה שהיא באמת מאמינה בפתגם הישן: שתיקה כהודאה.

טעות לעולם צודקת

יצואן מוסמר — מה הוא? (כותרת בהארץ)

א. א. תל־אביב

הממם. מה באמת?

בנגסת ובועדותיה. (חרות)

אביבה אייל, ירושלים

כל בעיה לובשת מימדי־ענק.

המלחים הישראליים מתקדמים יפה בלימודיהם ובקרוב יטיסו את שתי הצוללות מבריטניה לישראל. (על־המשמר)

פנחס קרבאל, ירושלים

ימאים בעלי־מעוף, מה?

בידיעה קודמת מסר סופנו הצבאי. (מעריב)

מרדכי דן, תל־אביב

סופר טוב, הכל טוב.

„אדוני ראש־העיר, חברי מועצה הנכבדים, רבותי העתונאים, אורחים יקרים — אין לי מה לומר!"

סתם ביקור חברתי

משונה מאד, איך ששני אנשים ה־נרשאים אותו שם־משפחה ומדברים או־תה שפה, יכולים להבין מלים בצורות שונות. הנה, למשל, כשאני חושב על ביקור של כמה חברה אצלנו בבית, אני מתכוון לכך שהחברה יכנסו, ישבו על הכסא הראשון שהם פוגשים, מצ"ז־בטים קצת, אוכלים מה שנשאר מהמ־סיבה הקודמת, שותים משהו ומסתלקים.

זה לא דומה אפילו מרחוק למה ש־אשתי מבינה מן המלים „ביקור של כמה חברה" — כפי שגיליתי לא מזמן. כשהודעתי לה דרך אגב שכדאי להזמין את נחמן ודרורה לערב. „טוב," השיבה, „נקבע את זה ליום חמישי הבא."

שכחתי מכל העניין. אבל לא אשתי. למחרת כבר הגישה לי רשימה של כל הדברים שעלי לעשותם עד ליום חמי־שי הבא — לתקן את הצבע על משקופי החלונות, לגמור את הדבקת הניילון על מדפי ארון־הספרים, לעזור לה בת־ליית הוילונות החדשים, לעדור את ה־חצר. „בובה," ניסיתי למחות, „הם באים סתם לביקור חברתי. הם אינם מתכוננים לקנות את הדירה שלנו."

„זה לא חשוב," השיבה הבובה, „אני רוצה שהבית יראה כמו שצריך."

התחלתי במלאכה. מן החדר השני שמעתי אותה מטלפנת: „חשבתי ש־אולי את לא צריכה את עגלת־התה ליום חמישי..." „זה נורא נחמד מ־צידך; סרחיס העוגות שלך הוא באמת נפלא. את יודעת, שלנו לא כל כך..." „בטח, גד יכול לסחוב לכאן את הכורסה הירוקה שלכם..."

גו, עבדתי עד חמש דקות לפני שבאו האורחים. תפקידי האחרון היה להביא מהקיוסק חבילת קאסאטא פירות־מע־רבים. הייתי כל כך הרוג, שלא יכולתי ליהנות מן העסק. אבל אשתי היתה גאה כמו תרנגול. אילו רק ניסינו, היינו מצליחים כמו כלום למכור את הדירה שלנו לנחמן ודרורה.

גד לוין, תל־אביב